

LEPPÄSLÄINEN

N:o 2 1998

Leppäsläinen n:o 2 1998

Sisältö

	Sivu
Tervehdys toisesta sukukokouksesta 1.8.1998	3
Hartaushetki Kankaanpään kirkossa	4
Ensimmäisen sukukokouksen 22.7.1995 jälkeen kuolleet suvun jäsenet	7
Muistelmia Vennan muistotilaisuudessa	9
Arvo Leppänen	10
Suutarimestari Oskari Mäkelä	13
Artturi ja taikausko	15
Metsässä	18
Suutarin laulu	18
Amerikan serkkuja tapaamassa	21
Jalmarilaiset	23
USA, DeKalb, Illinois	39
Kirjeitä Amerikkaan ja takaisin	43
Elli Kaunisviidan matkakirje	43
Irene Pulkkinen kirje	45
Marjaanan kirje Jalmarille	48
Vihtorin kirje Hildalle	51
Liikkeenharjoittaja musiikillisen innoituksen lähteillä – Eeti Leppäsen sävellystoiminta	53
Marjaana maailmalla	59
Aatoksia pikkulapsen ...	59
Ja viisautta harmaahapsen ...	62

Leppimäen torpan syntyminen ja itsenäistyminen	63
Sukukokous 1.8.1998	71
Kesän ylistys	71
Miten kaikki syntyikään?	73
Siunatuksi lopuksi	77
Vaakuna	79

Lehden toimituskunta

Matti Lepäntalo
Esko Mäkipää
Arto Ojanen, lehden taitto

Leppäsläisten sukuseura ry

Matti Lepäntalo, puheenjohtaja
Liisa Mäkipää, varapuheenjohtaja
Paula Rintamaa, sihteeri

Muut hallituksen jäsenet:

Terttu Huhtamaa
Eija Uusi-Oukari
Jukka Jaakkola
Reino Leppänen
Arto Ojanen

Esko Mäkipää, rahastonhoitaja
Kalevi Koivula, tilintarkastaja
Pekka Rantala, tilintarkastaja

Pankkitilin numero: Merita Kankaanpää
209118-7159

Leppäsläisten sukuseura ry:n julkaisusarja

1. Leppäsläinen n:o 1, loppuunmyyty
2. Leppäsläiset Sukukirja
Saataavissa hintaan 150 mk
3. Leppäsläinen n:o 2

Kankaanpään Painopalvelu Ky – 1998

Tervehdys toisesta sukukokouksesta 1.8.1998

Kolme vuotta sitten kokoonnuimme ensimmäistä kertaa kirkkohartaustilaisuuden jälkeen Vihteljärven "Toukolaan" sukujuhlaan ja perustimme silloin "Leppäsläisten sukuseuran". Seuran hallitus on ollut toimelias ja rekisteröinyt yhdistyksen, toimittanut seuran oman lehden "Leppäsläisen" ensimmäisen numeron, julkaissut "Leppäsläiset"-sukukirjan ja hankkinut sukuseuralle oman tunnuksen, vaakunan, painattanut sukuun liittyvistä aiheista postikortteja ja lopuksi järjestänyt tämän toisen sukujuhlan ja -kokouksen.

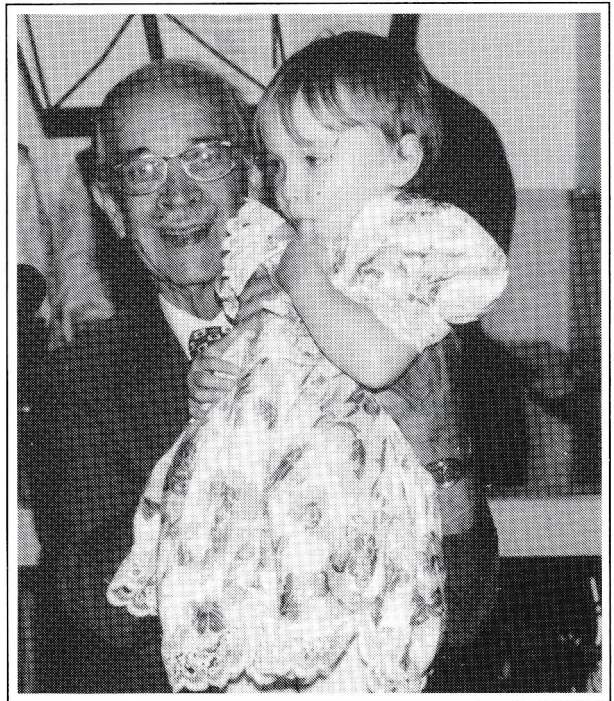
Tämän toisenkin sukujuhlamme aloitimme kirkkohartaudella, jonka piti sukulaispappimme pastori Anita Passilahti. Aluksi kanttori Anna-Liisa Vättö soitti uruilla komeasti serkkumme Eeti Leppäsen säveltämän juhlallisen "Hymnin". Rinnassa somasti sykähdteli, kun kuunteli tätä suutarin ja teltantekijän sävellystä. Että monenlaista luovaa kykyä sitä Manasesta ja Marjaanasta on syntynyt. Anita-pastori piti alttaripalveluksen. Sitten veisasimme komeasti Suvivirren alusta loppuun. Juhlamieli senkuin kasvoi. Anita puhui saarnastoolista aiheenaan seuraavan päivän kirkkotekesti "Minä olen sinun isäsi Jumala..." painottaen sukua ja sen merkitystä kaikille suvun jäsenille. Jaana ja Sauli Ahvenjärvi esittivät kaksi Petri Laakso-osen laulua: "Ruohon korren lailla" ja "Kuin sade, kuin lumi", joiden sanat oli kirjoittanut Anna-Marja Kaskinen. Jaanan tumma, syvä ja kaunis ääni, Saulin kitara ja yhtyminen kertosäkeeseen lisäsivät harrasta tunnelmaa. Anita meidät siunasi alttarilta ennen loppuvirttä.

Jukka Jaakkola yhdessä tyttärensä Maaritin kanssa laski sinivalikoiset kukat sankarivainajien muistomerkille. Marko Kärki valokuvasi kirkon portaille kokoontuneen juhla joukon.

Toukolassa meitä tervehti hulmuava siniristilippumme ja rytmikkäästi kaikuva opettaja Arvi A. Koiviston johtaman "Pohjankankaan Pelimannien" soitto, joka kuului avoimista ovista ulos saakka ja heti rentoutti sisäänastujan. Vastassa olivat Eija Uusi-Oukari tyttärensä Mari Mäensivun ja setänsä Jukka Jaakkolan tyttären Maarit Suvannon kanssa pääsylippu-, sukukirja- ja postikorttimyynteineen. "Patajus-

sin" kirkkokahvit maistuivat ja kirjoittivat osanottajien kielet iloiseen puheensorinaan. "Voi kun hauska tavata!" - ja sitten halattiin.

Mäkelä-Kahilan lehmänkellolla Matti Lepäntalo ilmoitti ohjelman alkavaksi ja piti tervehdyspuheen. Hän kertoi, että 3 vuotta sitten kellonlyömälleen samaan aikaan kun sukuseura perustettiin syntyi Jukka ja Lilja Jaakkolan Maarit-tyttäreille tytär, Linda Amanda Suvanto. Matti otti Lindan syliinsä ja näytti minkä ikäiseltä kaunottarelta sukuseura tässä kokouksessaan näytti.

Matti Lepäntalo sylissään maskottityttö Linda Amanda Suvanto.

Suvun vanhin jäsen Arvo Leppänen oli päässyt ajasta pois tämän vuoden huhtikuussa. Sukumme vanhin on tällä hetkellä tammikuun 3. päivänä 1908 syntynyt Saima Mäkelä (Oskari ja Pauliina Mäkelän tytär) ja toiseksi vanhin on Tyyne Salmi (Juho ja Hilma Leppäsen tytär), joka täytti 90 vuotiaan viime maaliskuun 23. päivä.

Suvun kaikkein nuorimmatkin jäsenet olivat läsnä kokouksessa nimittäin Eeva ja Antti Koivulan 1½ kuukautinen tytär Ella Annina, syntynyt 16.6.1998, jonka onnesta autuaat isovanhemmat Kalevi ja Anja Koivula olivat pelkkää hymyä. Kaikkein nuorin osanottaja oli kuitenkin Ari ja Riitta Passilahden juuri kuukauden ikään ehtinyt tytär, joka oli syntynyt 29.6.1998

eikä siinä vaiheessa vielä ollut ehtinyt saada nimeäkään, joksi sitten tuli Johanna Liisa Irene. Molemmat ihmeet nostettiin juhlakansan nähtäviksi, joka palkitsi kaunottaret mahtavin kättentaputuksin.

Ohjelma jatkui. Terttu Huhtamaa pakinoi isoisästään Oskari Mäkelästä ja Heidi Ant-Wuorinen puolestaan kertoi taatansa Artturi Leppäsen taikauskosta. Sitten Heikki Passilahti lausui vallan erinomaisella taidolla ja antaumuksella oman runonsa "Metsässä".

Matti Lepäntalo kertoi ja Arto Ojanen näytti diakuvia Kanadaan ja USA:han tekemästään matkasta otsikolla "Amerikan serkkuja tapaa-massa".

Niin oli tullut aika siirtyä nauttimaan "Patajussin" todella maukkaaksi ja monipuoliseksi osoittautunutta satakuntalaista pitopöytää. Kaikki oli raikasta ja hyvää, mutta perunalaa-tikko oli kaikista yliveto. Oli kuulemma Jussin äidin reseptin mukaan valmistettu. Kun sen reseptin saisi. Kiitos!! Pitopöydän herkkujen tuoksuko sekoitti juontajan pään, kun hän unohti ohjelmaan merkityn "Vihtiläjärviläisen ruokarukouksen", jonka Juhani Haverin piti nyt kuten edellisissäkin juhlissa esittää. Esitän vielä pahoitteluni niin Juhanille kuin sukuvä-ellekin. Se on juhlava, historiallinen rukous, jota ei vastaisten juontajien pidä unohtaa.

Laulettiin Lepistön torpassa syntynyt "Suutarin laulu". Opettaja Arvi A. Koivisto lauloi pelimannien säestäessä Eeti Leppäsen säveltämän kehtolaulun, jota me kutsumme "Marjaanan kehtolauluksi" (sanat Kalervo Hortamo). Se oli kaunis, herkkä laulu, jonka opettaja Koivisto esitti sydämiin käyvästi. Kyllä se Eetikin osasi.

Jukka Leppänen oli pystyttänyt tämän suutarisuvun jäsenille nähtäväksi ja tutkittavaksi suutarinverstaan. Hänen isänsä Tauno Jalmary Leppäsen vuosikymmeniä käytössä ollut suutarinpöytä kaikkine nippeleineen, naskaleineen, puunauloineen, lankoineen, lesteineen oli pystytetty aidon tuntuisesti Toukolan eteistilaan. Vain pikilanka puuttui. Viidalta ja Mäkelästä tuotuina esillä oli myös valmiita tuotteita, erilaisia pieksuja, ämmänpieksuja, lapikkaita jne. Jukka niitä meille kaikkia asiantuntemuksella esitteli. Kiitos! Kunhan säilyisivät tuleville polville.

Lopuksi pidettiin Leppäsläisten sukuseura

ry:n sääntömääräinen vuosikokous ja juotiin päättäjäiskahvit.

Sain sen käsityksen, että juhlijat olivat tyytyväisiä yhdessäoloomme. 172 meitä oli, salintäysi. Oli niinkuin suuren perheen jäsenet olisivat tavanneet toisiaan onnellisissa merkeissä. Kiitos teille.

Matti Lepäntalo

Hartaushetki Kankaanpään kirkossa

"Minä olen sinun isäsi Jumala..."

2. Moos 3:1-6

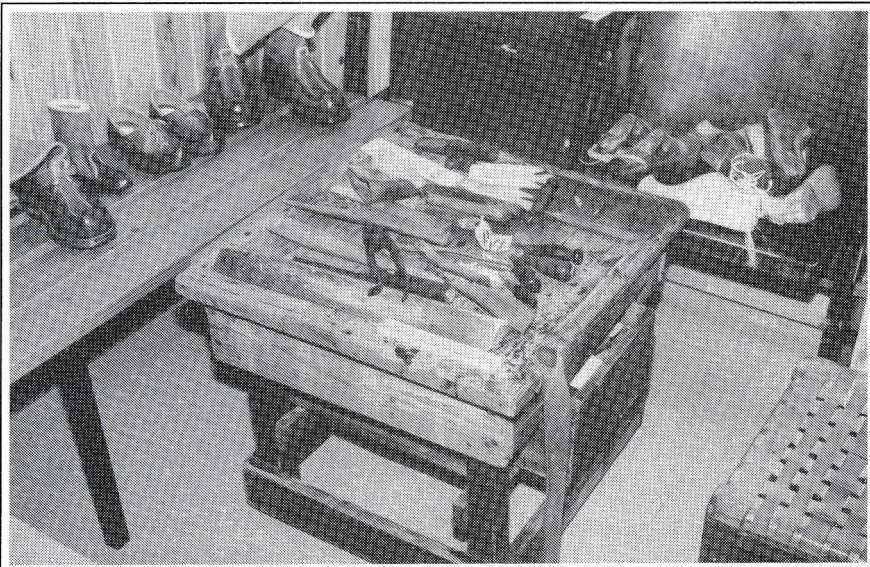
Olemme kokoontuneet tänne Kankaanpään kirkkoon leppäsläisten sukujuhlaan. Tämä kirkko on ollut sukumme esivanhempien, Manasse ja Marjaana Leppimäen, kirkko. Tämä on myös heidän lastensa kotikirkko, sukumme kantaisien ja kantaäitien: Frans Oskarin, Juho Ernestin, Iivarin, Juho Mauritsin, Vihtorin, Jalmarin, Hilda Aleksandran, Manasse Viljamin, Artturin ja Eino Vernerin. Ehkä tänään ajattelemme, mitä tämä kotikirkko on heille merkinnyt. Minkälaisissa tilanteissa ja tunnossa esivanhempamme ja sukulaisemme ovat tänne astelleet, usein omin käsin ja taidokkaasti tehdyissä kengissä!

Tänään me olemme täällä, Taivaallisen Isämme, Pyhän Jumalan edessä kuulemassa Raamatun sanaa, Eeti Leppäsen säveltämää hymniä ja Ahvenjärvien esittämää kaunista laulua, olemme veisaamassa tuttuja virsiä ja hiljentymässä yhteiseen rukoukseen.

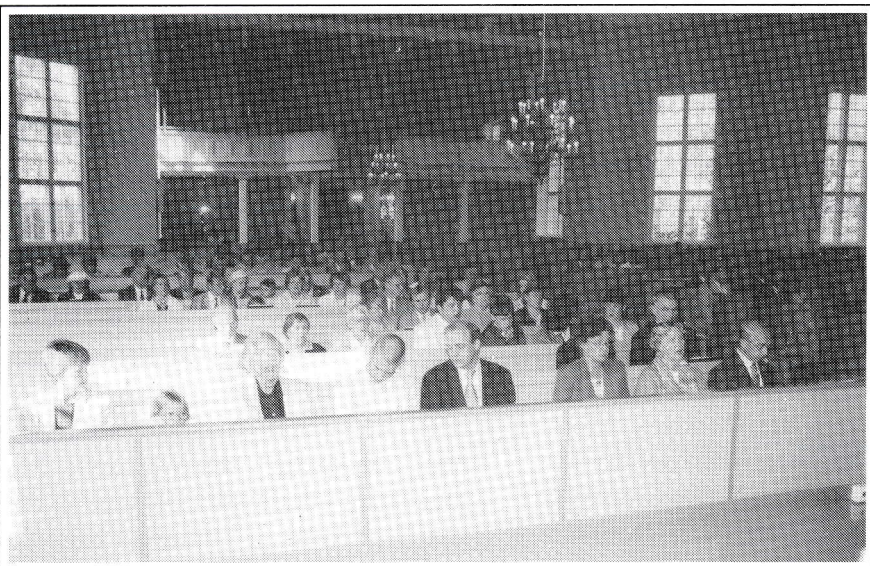
Kirkastussunnuntain Raamatuntekstissä meille kerrotaan Jumalan ja Mooseksen kohtaamisesta. Tänään mietimme, miten me kohtaamme Jumalan. Millaisissa tilanteissa Jumala ilmestyy meille ja puhuttelee meitä. Raamatunkohdassa tuodaan myös suku ja sukulaisuussuhteet esille. Siinä kerrotaan Mooseksesta ja hänen apestaan Jetrosta. Lopussa Herra sanoo Moosekselle näin: "Minä olen sinun isäsi Jumala, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala". Tekstissä puhutaan myös kengistä! Herra sanoo Moosekselle: "Riisu kengät jalastasi,

Sukukokouksemme pidettiin Vihteljärven Toukolassa.

Suutarin pöytä, jonka ääressä Tauno Jalmari Leppänen oli vuosikymmeniä neulonut lapikkaita.

172 leppäsläistä oli koontunut Kankaanpään kirkkoon.

sillä paikka, jossa seisot, on pyhä".

Mooses oli paimen. Keskellä arkista paimenen työtään hän sai kutsun suureen tehtäväänsä, Israelin kansan johtajaksi, johdattamaan kansan pois Egyptin orjuudesta luvattuun maahan. Jumala ilmestyi Moosekselle pyhän vuoren Horebin juurella. Meille pyhä paikka on kirkko, leppäsläisten suvulle erityisesti tämä Kankaanpään kirkko. Vaikka me suomalaiset voimme sanoa "metsään kirkkoni teen" ja tuntea Jumalan läsnäolon luonnon keskellä, niin kirkot ovat kuitenkin elämässämme niitä paikkoja, joihin olemme kokoontuneet jumalanpalvelukseen, ristiäisiin, vihkiäisiin ja saatamaan suvun jäseniä viimeiselle matkalle, unohtamatta sodan aikaa, jolloin kirkosta on erityisesti etsitty lohdutusta ja voimaa. Kirkkojen läheisyydessä ovat hautausmaat, joilla on uskollisesti käyty katsomassa läheisiä, tuotu kukkia, havuja ja kynttilöitä ja kuljettu surun taivalta kohti jälleennäkemisen toivoa.

Mooseksen työnä oli aluksi paimentaminen, myöhemmin vastuullinen kansan johtajuus. Sukumme jäsenet ovat alkuaan olleet suutareita, mutta tehneet samalla monenlaista työtä maanviljelijöinä ja kauppamiehinä, naiset suurten perheiden hoitajina, hyvinä ruuanlaittajina ja käsitöiden taitajina. Naisten elämää ei aikaisempien sukupolvien aikana ole nostettu esille. Äitiys on täyttä ja rikasta elämää, tietysti myös välillä väsymyksen ja huolten täyttämää. Marjaanan ja Manassen on varmasti ollut mielenkiintoista seurata 10 erilaisen lapsen kehitystä. Suoma-mammalla oli 13 lasta, omassa perheessani 6 sisarusta. Esivanhemmamme ovat tehneet suuren työmäärän suutarina, navetassa, markkinoilla ja pellolla, kotona ja lasten parissa. Ajattelemme sitä tänään kiitoksella ja kunnioituksella. Kiireittensä keskellä he ovat ehtineet myös kirkkomatkalle, siunanneet ruokansa, hiljentyneet iltarukoukseen ja lukeneet raamattua. Tästä he ovat saaneet hetken rauhaa ja lepoa, lohdutusta, anteeksiantoa ja uutta voimaa arjen töiden keskelle.

Jumala ilmestyi Moosekselle palavan pensaan luona ja puhuttelee häntä: "Mooses, Mooses". Emme ehkä ole kokeneet näin selvää Jumalan puhuttelua elämässämme. Olemme silti tunteneet jotain Jumalan läsnäolosta luonnossa, kirkossa ja vaikkapa arkisen työmme kes-

kellä. Mooses vastaa Jumalalle: "Tässä olen". Mitä me vastaisimme Jumalalle? Ehkäpä juuri näin: "Tässä olen". Mitä se tarkoittaisi? Tässä olen elämässäni. Mutta kuka oikeastaan olen? Mitä minulle juuri tänään kuuluu? Vastaisit varmaan kertomalla jotain itsestäsi; ikäsi, asuinpaikkasi, perhesuhteesi, työsi. Kuka oikeastaan olen? Tätä kysymystä mietimme aina uudestaan elämässä. Oman itsen ja elämän tarkoituksen löytämisessä auttaa myös yhteys sukulaisiin. Sukulaisissa on aina jotain yhteistä. Vaikkapa vain samat esivanhemmat: Manasse ja Marjaana. Olemme myös perineet heiltä geenejämme, jotain ulkonäöstämme ja luonteestamme. Ehkäpä meitä leppäsläisiä yhdistää myös yritteliäisyys ja työteliäisyys tai hyvä laskupää! Monet nimet periytyvät jo sukupolvien takaa: Matti, Anna, Liisa (oman äitini nimi), Sakari, Marjaana.

Nimi Marjaanahan tulee Mariasta, Jeesuksen äidistä. Manasse taas oli Joosefin poika. Jaakob siunaa Josefin pojat Efraimin ja Manassen näin (1 Moos 48):

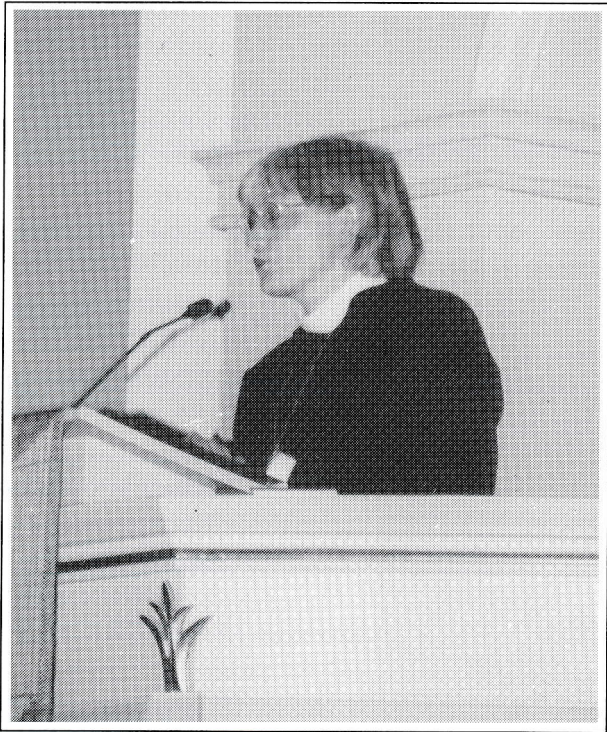
"Jumala, jonka kasvojen edessä minun isäni Abraham ja Isak ovat vaeltaneet, Jumala, joka on minua kainnut syntymästäni hamaan tähän päivään asti, enkeli, joka on minut pelastanut kaikesta pahasta, siunatkoon näitä nuorukaisia..."

Herra sanoo Moosekselle: "Minä olen sinun isäsi Jumala, Abrahamin, Isakin ja Jaakobin Jumala". Isämme ja isoisämme uskoivat Jumalaan ja tunsivat pyhää pelkoa Jumalan edessä, saman Jumalan, joka on meille jokaiselle lahjoittanut elämän ja jonka eteen olemme tänään kokoontuneet. Frans Oskari Mäkelälle oli viime vuosinaan tärkeintä usko Kaikkivaltiaaseen. Tätä uskoa hän halusi jakaa myös läheisilleen. Hän piti virrestä 345, jossa lauletaan: "...ja siinä on kyllin, kun Jeesus on mulla, ääretön armo ja rakkaus". Tätä virttä olemme kotona joskus veljen kanssa laulaneet, tosin tietämättä, että se oli Mäkelän Oskarin lempivirsi.

"Riisu kengät jalastasi, sillä paikka, jossa seisot, on pyhä", Herra sanoi Moosekselle. Mooseksen aikalaisilla oli tapana riisua kengät pyhällä paikalla ja kumartua rukoukseen. Suutarille kenkä on toimeentulon lähde. Hyvin

tehty, kestävä ja kaunis jalkine antaa myös tekijälleen hyvän olon ja omantunnon hyvästä työstä. Työnteko on yksi elämän tarkoituksista. Mutta Jumalan edessä kelpaamme myös ilman omia ansioitamme ja yrityksiämme. Jumalan armo, rakkaus ja siunaus kohtaa jokais- ta, joka rehellisin ja aroin mielin Hänen eteen- sä tulee. Jumalan siunausta meille toivottaisi- vat varmaan Manasse ja Marjaanakin. Tai- vaallinen Isämme siunatkoon juhlamme ja ol- koon lähellä meitä jokaista!

*Pastori Anita Passilahti, Frans Oskari Mäke-
län Suoma-tyttären Liisa-tyttären tytär Hyvin-
käältä*

Pastori Anita Passilahti Hyvinkäältä Kankaanpään kirkon saarnastoolissa.

Ensimmäisen sukukokouksen 22.7.1995 jälkeen kuolleet suvun jäsenet:

MARJATTA AULIKKI KÄRKI, o.s. Leppä-
nen, liikkeenharjoittaja Kankaanpäästä, kuoli
51-vuotiaana elokuussa 1995 (16.12.1943 -
19.8.1995) murhamiehen surmaamana.

MATTI EINO KÄRKI, valokuvaaja, liikkeen-
harjoittaja Kankaanpäästä, kuoli 52-vuotiaana
elokuussa 1995 (5.6.1933 - 19.8.1995) murha-
miehen surmaamana.

INTO JUHANI LEPPIMÄKI, maanviljelijä,
Leppimäen tilan viimeinen leppäsläinen isäntä,
kuoli 62-vuotiaana elokuussa 1995 (27.6.1933
- 22.8.1995) kotonaan Vihteljärvellä.

VENNA TUULIKKI TAPANAINEN, o.s.
Leppänen, fil.maisteri Helsingistä, kuoli 72-
vuotiaana syyskuussa 1996 (9.2.1924 -
24.9.1996).

TEUVO VILJAMI HUHTALA, liikkeenhar-
joittaja, johtaja Hämeenlinnasta, kuoli 57-
vuotiaana lokakuussa 1996 (26.9.1939 -
25.10.1996).

AILI ESTERI LEPPÄNEN, o.s. Vienola, Kan-
kaanpäästä, kuoli 88-vuotiaana elokuussa 1997
(8.4.1909 - 31.8.1997). Suuren perheen iloinen
ja rakastettu äiti.

KEIJO JUHANI LEPPIMÄKI, lihanleikkaaja
Hämeenlinnasta, kuoli 43-vuotiaana (2.9.1954
- 1997).

KAUKO KALERVO KOIVULA, suutari
Kankaanpäästä, kuoli 69-vuotiaana lokakuussa
1997 (12.6.1928 - 18.10.1997).

ARVO IIVARI LEPPÄNEN, sukumme vanhin
jäsen, kauppias Kankaanpäästä, kuoli 91-
vuotiaana huhtikuussa 1998 (25.5.1906 -
17.4.1998).

Jaana ja Sauli Ahvenjärvi lauloivat
Petri Laaksosen lauluja.

Venna Tapanainen o.s. Leppänen.

Muistelmia Vennan muistotilaisuudessa ravintola Perhon kabinetissa 8.10.1996

Rakas Olli ja Laura

"Ei itkien eikä surren, vaan kaivaten ja muistellen"

Lapsuus on ihmisen elämän tärkein ja merkitykseltään kauaskantoisin aika. Silloin luodaan perusta koko tulevalle elämälle ja persoonallisuuden kehittymiselle. Onnellinen, turvallinen lapsuus on siten jo lottovoitto asianomaiselle.

Jokainen meistä pitää sisällään omaa lapsuuttaan kautta koko elämän. Se hyvin paljossa ihan refleksinomaisesti säätelee meidän suhtautumistamme toisiin ihmisiin, oppimiseen, aloitteellisuuteen ja luoviin kykyihimme.

Sisareni Venna Tuulikki syntyi vanhemmilleni kolmantena lapsena vain puoli vuotta ennen kuin vähän toisella vuodella ollut sisar Anna-Liisa kuoli hinkuyskään. Ehkä osin sen vuoksi molemmille vanhemmillemme tämä uusi tytär, Venna, oli erityisen rakas. Vennasta kehittyi iloinen ja valpas lapsi. Hän oli isän "Lisku". Vain tytöt saivat meillä lempinimen.

Tästä minun nykyisestä ikäkorkeudestani kun katselee Vennan kehitystä lapsesta aikuiseksi, voi havaita monta hänen lapsuudenaikaista ominaisuuttaan, jotka sitten koko hänen elämänsä ajan olivat Vennalle luonteenomaisia. Otan joitakin esimerkkejä tähän muistelooni.

Isä oli kaksikymmentäluvun puolivälissä rakentanut kotiimme vesijohdon Hämeenkan-kaassa olevasta lähteestä. Pihaan tehtiin suihkulähde ja uima-allas. Silloin kun uima-allas oli tyhjä, oli se meille lapsille verraton leikki- paikka. Venna sen keksi, että pidetään siellä markkinoita. Hän jakoi tehtävät: Itse hän myi makkaroita, Veinillä oli postitoimisto, Maunolla onnenpyörä, Mikko myi "vaarinkaljaa", minut hän pani pankkiiriksi ja Martti pieni piti puhelinkeskusta ja Kokkosen Eila myi leipää, leipurin tytär kun oli. Venna pystytti markkinat niin kesällä kuin talvella.

Kun sitten tuli joulun alusta, tilattiin Muroleen kanavalta joulukortteja muutama sata,

pieniä ja suuria ja eritoten kiiltokuvakortteja. Venna pystytti meidän pihamme pikkuportille puisesta appelsiinilaatikosta myyntipöydän siihen torin varteen. Levitti pöydälle joulukorttinsa ja alkoi huudella: "Tulkaa ostaan joulukortteja!". Venna oli silloin kymmenvuotias.

Kun tuli kesä, lähdimme Vennan kanssa hänen aloitteestaan oikein kauppatorille toripäivinä. Vuokrasimme myyntipaikan ja myimme virvokejuomia ja pullaa. Venna taas aidon torikauppiaan tapaan huuteli toriväelle: "Tulkaa ostaan pommakkia, limunaattia ja portteriaaaa!" Minua vähän hävetti Vennan eläytyminen torikauppiaan rooliin. Hyvin me kuitenkin myimme.

Venna perusti myös pakanalähetyssompeluseuran. Silloin hän oli 11-vuotias. Ompeluseurassa naapuruston tytöt virkkasivat patalappuja, ompelivat kanavakangasliinoja ja muuta pientä. Meidät pojat Venna pani tekemään hartiapuita. Sitten pidettiin arpajaiset. Arpoja myytiin ympäristön koteihin, poliisillekin, joka ei perännyt meiltä arpajaislupaa. Arpoja ostettiin hyvin. Pulaan jouduttiin, kun apteekkari Pomoell ja hammaslääkäri Torttila ostivat arpoja niin, että ne loppuivat kesken. Silloin Venna pani meidät tekemään lisää arpoja ja lisää voittoja, hartiapuita. Arpajaisjuhlat ohjelmineen olivat suuri menestys. Näytelmäkin siellä oli. Jännitystä syntyi järjestäjien piirissä, kun havaittiin, että apteekkari, hammaslääkäri ja yhteiskoulun laulunopettaja astuivat juhlasaliimme, jona toimi pakarin kamari. Pakarin puolella oli mehu- ja pullatarjoilu. Arpajaisten tuoton, yli 600 silloista markkaa, tytöt kävivät viemässä kirkkoherralle. Rahat lähetettiin Lähetysseuralle pakanalähetykseen käytettäväksi. Lähetysanomissa oli sitten pieni kertomus tyttöjen toimista ja lahjasta.

Niihin aikoihin Venna pääsi myös Pikku-Lottiin, liian nuorena tosin, mutta hän oli niin sitkeä pyrkimisessään, että Martta Sevio, yhteislyseon rehtori ja Pikku-Lottien johtaja siihen aikaan, otti hänet joukkoon mukaan. Martta Sevio sitten kuljetti häntä ahkerasti ympäri lottaleirejä ja kokouksia.

Venna oli jo lapsena hyvin aloitekykyinen, aurinkoinen ja avoin. Hän liittyi helposti vanhempiinkin ihmisiin. Alakoulun opettajansa luona hän kävi "siivoamassa". Kankaanpään pitokokin, Kokki-Tyynen kanssa hän teki voi-

leipiä palokunnan juhliin jo ihan pikkutyttönä. Kaikissa kouluissa, joita hän kävi, hän ystävystyi ei yksin oppilastoverien vaan myös opettajien kanssa. Martta Sevion kanssa yhteydenpito ja vierailut jatkuivat aina tämän 90-vuotispäivän jälkeenkin kirjeiden ja korttien ja puhelintapaamisten muodossa.

Vennalla oli kyky saada ihmiset toimimaan. Hän omasi ilmeisiä johtajan lahjoja.

Ylioppilaaksi Venna-sisar tuli vuonna 1945 Ikaalisten yhteiskoulusta. Kankaanpäässä ei silloin vielä ollut lukiota. Tiesin Vennan toivovan ruusuja ylioppilaskukikseen. Niiden saaminen oli siihen aikaan vaikeaa. Ne olivat kiven alla. Monien mutkien jälkeen ja opiskelutoverieni avulla yksi vapaaherra sitten sai hankittua minulle 5 punaista ruusua. Niiden säilyttäminen pystypäisinä Helsingistä Ikaaliisiin kuumana toukokuun päivänä oli tosi hankalaa. Mutta Venna sai ansaitsemansa ruusut. Hänen ilmeensä palkitsi kaikki vaivat.

Opiskelijoiden asuntotilanne oli niihin aikoihin heti sodan jälkeen erittäin vaikea, kuten oli asuntotilanne koko runnellussa maassa. Ylioppilaskunta rakennutti silloin ensimmäisen opiskelija-asuntolan, "Domuksen", Leppäsuolle. Opiskelijat keräsivät varoja ympäri maata. Venna ansioitui vallan erinomaisesti. Hän sai Kankaanpäästä kerättyä niin paljon varoja, että ne oikeuttivat hänet saamaan asunnon "Domuksesta" heti sen valmistuttua.

Niihin aikoihin Venna ja Olli tapasivat toisensa. Niin vanhempani saivat ensimmäisen ja miellyttävän vävynsä.

Valmistuttuaan Venna oli opettajana Malmin yhteiskoulussa. Siitä tiedän vain sen, että hänestä pidettiin hänen mutkattoman, tärkeilemättömän luonteensa vuoksi. Lyhytrakenteinen kun oli, hänestä ei paljon näkynyt, kun hän istui Volkswagen-kuplan ratissa ja yritti talvikelillä päästä liikkeelle koulun pihasta. "Hei, onko siellä autossa ketään?", huutelivat oppilaat. "Olen minä täällä, työntäkääs mut liikkeelle!" Työntäjistä ei ollut puutetta. Ja kaililla oli hauskaa.

Hyviä ystäviä Vennalla oli. Hyvä ruuanlaittaja hän oli. Taidetta hän keräsi hyvällä maulla. Venna ei koskaan kieltänyt apuaan. Hän myös järjesti miellyttäviä yllätyksiä. Niinkuin senkin, kun perheeni kanssa muutimme Turusta Helsinkiin ja olimme muutto-

kuorman saaneet Sepänsäädulle ja saaneet kaikki tavarat sisälle, lysähtäneet lopen uupuneina jonkun patjan päälle. Nälkä ja jano oli. Niin silloin, kuin taivaan lahjana, soi ovikello. Oven takana seisoivat Venna koreineen: "Minä aattelin, että teillä on varmasti nälkä ja jano". Venna toi meille possupataa, jossa oli omenaa ja purjoa. Elämämme paras pata.

Mutta yksi suuri unelma ja haave jäi häneltä toteuttamatta: hän halusi perustaa kaupan. Se ei koskaan toteutunut. Minä toivon, että Luoja sallii siellä uudessa elämässä hänelle sen ilon.

Minä päätän nämä muisteloni Martta Sevion omistuskirjoitukseen, jonka hän on merkinnyt kirjansa "Isomummu muistelee" Vennalle lahjoittamaansa kappaleeseen:

"KEN PÄIVÄNSÄTEENÄ LIITELEE, HÄN PALJON KUKKIA LÖYTÄÄ".

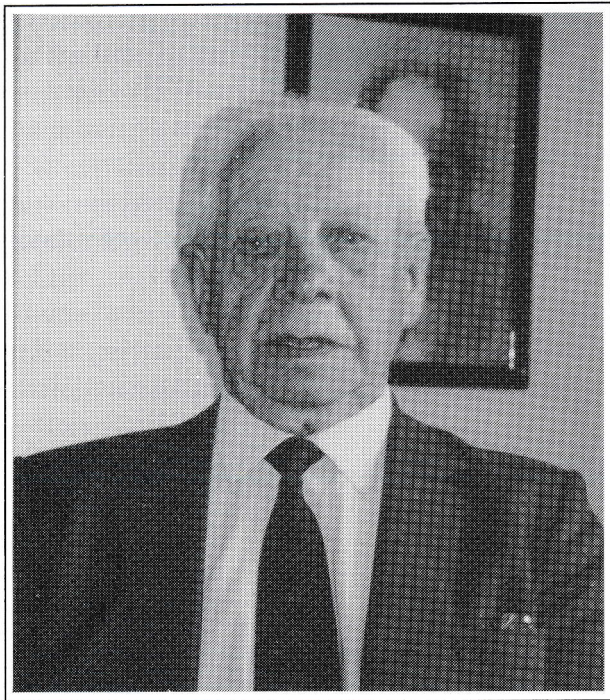
Matti-veli

Arvo Leppänen

Tammikuussa 1994 menin syntymäpäitääni Kankaanpäähän, joka nyt on jo edennyt kaupungin asteelle. Tarkoitukseni oli etsiä ja tavata Leppäsen suvun jäseniä, eritoten iäkkäitä, ja haastatella heitä. Sukulaiseni, heidän tarinansa ja muistikuvansa suvun vaiheista olivat alkaneet kiinnostaa. Mene Arvon luokse, Arvo tietää, sanottiin. Niin tein. Minulla oli tästä serkustani kovin vähäiset tiedot. 20-30-luvuilla olin hänet muutaman kerran nähnyt isäni seurassa, siististi pukeutuneen miehen, prässätyt housut, kravatti kaulassa, herran oloinen. Tiesin, että hänellä oli ollut pitkään kauppa Vihtiläjärvellä isänsä Iivarin jälkeen.

Arvo löytyi kirkolta. Hän oli nyt leski, sen olin kuullut. Lievästi jännittyneenä lähdin tapaamaan häntä. Löysin pirteän 88-vuotiaan miehen, mutkattoman, helpon seurustella. Niin alkoivat tapaamisemme. Seuraavien runsaan 4 vuoden aikana ehdin laskujeni mukaan tavata Arvoa toista sataa kertaa. Pääasiassa hänen kotonaan, mutta myös minun asunnossani. Ajelimme myös Kankaanpäästä pitkin ja poikin, Vihteljärveä erikoisesti. Kävimme museossa, Arvon syntymäkodissa Rauhalassa ja monessa

muussa paikassa poikkesimme. Ikäeroa ei enää juuri ollut. Sukulaisuustunne oli molemmin puolin vahva, niinkuin veljeksillä.

Arvo Leppänen, 'Vihtiläjärven kauppias'.

Minä olin koko ajan saavana osapuolena, mutta Arvo ei pannut pahakseen, sillä "ei minua kukaan muu kuin sinä viitsi kuunnella". Minun kohdallani ei ollut viitsimisestä kyse. Olin kuin kuiva, loputtoman janoinen hiekkarämaa, jonka vedentarvetta Arvon kertomusten pulppuava lähde yritti tyydyttää. Jano ei koskaan sammunut eikä lähde koskaan ehtynyt. Ei edes sairaalassa.

Ensimmäisinä kertoina me kävimme myymässä kenkiä pitkin Suomen maata, tapasimme kauppiaita, rehellisiä, mutta myös juippeja, filunkeja, osuusliikkeiden johtajia, jotka edellyttivät kieli pitkällä lounaskutsua ennen ostopäätöksensä, rehtejä konkurssintekijöitä, jotka pitivät huolen, ettei Arvo menettäisi heidän vuoksensa. Oskari Mäkelä otettiin mukaan Suomisen nahkatehtaalle ja tehtiin siellä suuret nahkakaupat. Kuorma-autollinen nahanpaloja tuotiin kummallekin. Niistä riitti tekemistä pitkäksi aikaa. Ostettiin Katajisto ja pantiin Fincke sakon uhallä erottamaan se ja muutkin Kärjen torpat. Ostettiin ensimmäinen lehmä. Tuli sähkö ja sitten makkaratehdas, ensiksi Reini ja sitten Korsmanni ja kaikki ne kom-

mervenkit niiden kanssa. Sitten isä kuoli. Oli tehtävä päätös. Oli ollut pula-aika. Kenkä ei enää mennyt niin hyvin kaupaksi. Arvo ryhtyi jatkamaan isänsä kauppaa. Hänestäkin tuli "Vihtiläjärven kauppias" niinkuin isä oli ollut.

Usein palasimme kauas menneisyyteen, ihan lapsuuteen asti. Sitä hallitsi äiti, pojan suuri rakkaus ja turva. Äidin sairaus ja kuolema, jota poika seurasi äidin sängyn vierestä. "Siitä lähtien mun täyty vastata itse ittestäni, yhäksän vuotiaasta lähtien".

Kapina! Kuinka monta kertaa sen kävimmekään läpi. Koiviston veljekset Suodenniemeltä. Ne tuli ja ne yritti, yritti monta kertaa. Mutta Vihtiläjärven työväenyhdistys sano yksimielisesti ei. He ei lähre punakaartiin. Ja taas ne Koivistot tuli. Ampuivat. Rantamäkiki pelastui koulun vintille savupiipun taakse ja sitte meni mettään.

Oma asevelvollisuus aika. Ja se vääpeli ja sen vaimo, joka tuns Aallon Jussin ensimmäisen vaimon, äidin sisaren. Kuinka se rouva kestitsikään Arvoa siellä Hämeenlinnassa ja vääpeli teki Arvosta yksikön suutarimestarin.

Talvisota. Jatkosota. Ja kuinka ne kaks karkas yli jään. Toinen ei mennyt, toinen meni ja se sitte kuulutti kovaäänisellä kuinka hyvä siä oli olla. Ja ne resantit. Piiritettiin. Ammuttiin.

Välillä osallistuttiin kunnalliselämään, lautakuntien työhön, verotukseen. Ja kuinka se yksiki isäntä tuli ja haukku meidät verottajat. Mutta ennen ku se lähti, se tyyntyi ja hyväksyi veronsa. Meni ja haki kaksi konjakkipulloa.

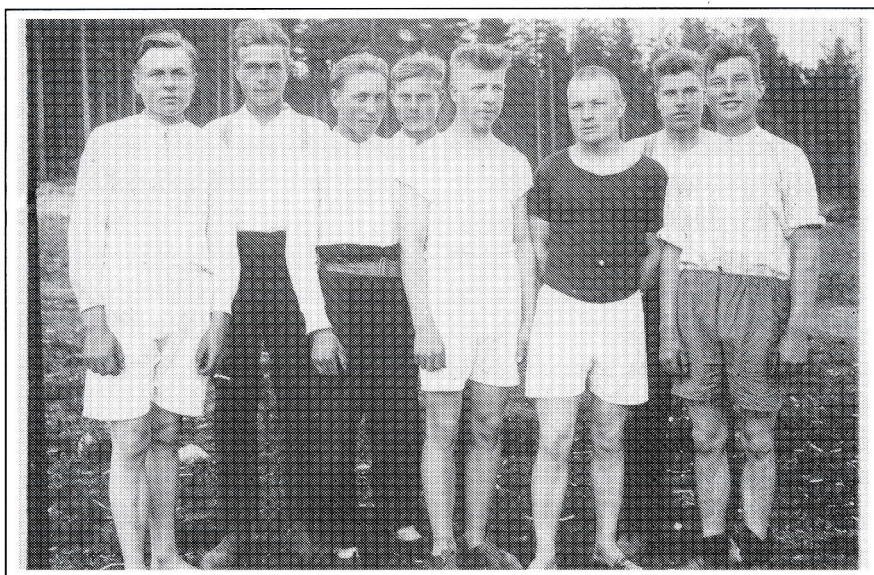
"Lunti" oli aina reilu, mutta sitä piti osata käsitellä. Aina korjas auton. Ja radion. Sillonki kun Svinhuvuuri puhu ja sen Mäntsälän kapinan lopetti. Kun kaikki Kankaanpään kuusi radioo oli Luntilla korjattavana. Mutta presiten-tin puhe kuultiin.

Käytiin moneen kertaan Pohjanmaalla. Kauppareissuilla, Kristiinan markkinoilla. Lapuallaki Kosolan verstaassa. Seinäjoen suojeluskuntatalolla. Kun ne kaks ittensä ampu. Ja niitten hautajaiset. Kymmenentuhatta Lapuanliikkeen kannattajaa oli niitä saattamassa haudata.

Loputtomasti tarinaa. Ehtymätön lähde. Se pulppusi katkeamatta, takertelematta kerronta eteni. Vakaasti, uskottavasti. Asiatietoihin nojautuen. Ei liioittelua, ketään ei mollattu. Johdonmukaisesti tultiin loppupäätelmiin.

Arvo Leppänen 'Vihtiläjärven kauppias' mittaa, kuinka paksu on koivu, jonka hän istutti Kaarina-tyttärensä ylioppilaaksit-lopäivänä.

Vihtiläjärven työväenyhdistyksen urheilijat, Arvo Leppänen 5. vasemmalta.

Minä ajattelin monta kertaa ja ajattelen vieläkin, että jos Arvo Leppänen olisi saanut täyden koulutuksen, niin hän olisi jossain elämänsä vaiheessa saanut haltuunsa yliopistollisen oppituolin. Hän oli ilmiselvä tiedemies. Tarkkailija, havainnoitsija jo varhaisesta lapsuudestaan lähtien. Verraton tallentava muisti. Hyvä, sujuva esitystyö. Ihan retoorinen kyky. Tyyni, puolueeton, asiatietoihin nojaava itsenäinen pohtija, jonka johtopäätökset olivat perusteltuja.

Olen Arvo-serkulleni ikuisesti kiitollinen. Toivon, että minulla olisi kykyä saattaa Arvon tarinat järjestykseen ja julkaistua ne niiden omaleimaisuutta tuhoamatta. Niitä tarinoita on kirjan verran.

Matti Lepäntalo

Suutarimestari Oskari Mäkelä

Niin kuin kaikki muistamme oli Oskari Mäkelä suutari jo nuoresta pojasta alkaen. Avioiduttuaan hän jatkoi kengäntekoa puolisonsa Pauliinan lapsuuskodissa Koskelassa, jossa nuoripari asui muutamia vuosia.

Ensimmäisen oman kodin Oskari ja Pauliina ostivat 1900-luvun alussa. Se oli Mäkelä niminen torppa, joka kuului Jankkarin tilaan. Tässä torpassa kengänteko jatkui ja työssä oli mukana useita muitakin suutareita. Torppa tuhoutui tulipalossa, joka syttyi kiehuvastä pikipadasta. Tulipalon jälkeen Oskari myi Mäkelän veljelleen Viljamille. Tämän jälkeen perhe muutti Kiviniemenkulmalle ja Oskari osti taas Jankkarilta torpan, jonka nimi oli Jokela. Silloin elettiin vuotta 1915 tai 1916.

Vähän myöhemmin Oskari osti lisää maata ja Kahilaan muutettiin vuonna 1919. Näin nimeksi muotoutui Kahila-Mäkelä ja kengänteko jatkui. Kotona suoritettiin nahkojen leikkaaminen ja neulottiin neuloksia, siellä myös varastoitiin valmiit jalkineet sekä pakattiin ne myyntikuntoon. Oskarilla oli enimmillään n. 40 suutaria, jotka kotonaan tekivät kengät valmiiksi. Sota-aikana suutareina olivat tietenkin ne miehet, jotka eivät olleet sodassa, pääasiassa he olivat jo melko iäkkäitä.

Kenkien myynti tapahtui enimmäkseen markkinoilla Kristiinassa, Porissa, Tampereelle ja Kankaanpään toripäivillä. Vilkkainta myyntiaikaa oli syksy, jolloin kengistä sai parhaan hinnan. Talviaikana kenkiä sitten tehtiin varastoon seuraavan syksyn myyntiä varten. Alkuaikoina markkinamatkoja tehtiin hevosella. Esimerkiksi Kristiinan reissuun kului aikaa n. 5 vuorokautta, markkinat olivat kaksi päiväiset. Jossakin vaiheessa kulkuneuvoksi saatiin sitten kuorma-auto ja kuljettajina toimivat ainakin Toivo Kotaviita Jämijärveltä ja Rikhard Kivimäki Kankaanpään Kyynärjärveltä.

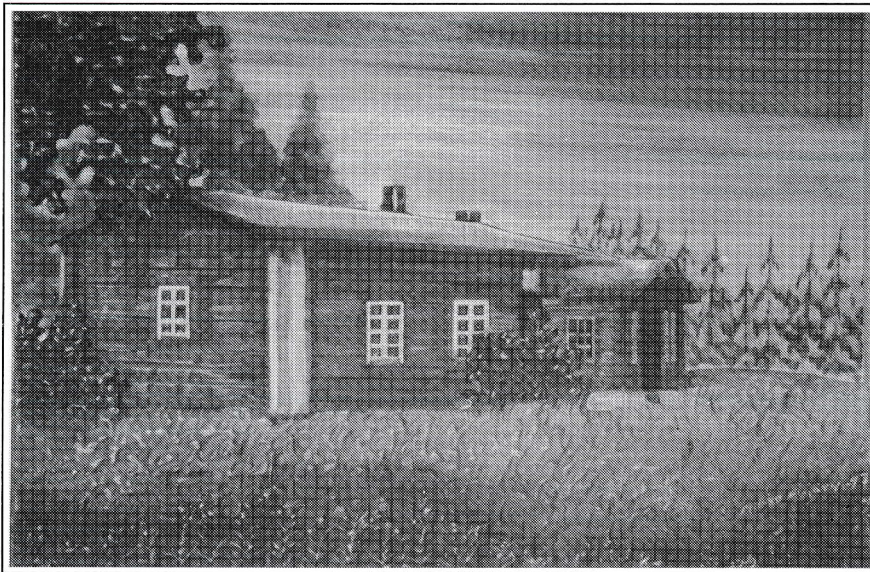
Markkinareissuille Oskarin oli helppo saada seuraa, monet miehet lähtivät kaupunkimatkoihin varsin mielellään. Sukulaisista oli useasti mukana ainakin Viljami Leppimäki sekä oma poika Martti Mäkelä.

Kenkävalikoimaan kuului nahkasaappaita, lapikassaappaita, krampikkaita (yksipohjaisia, puolivartisia nauhakenkiä), hiihtopieksuja (terävä ja leveäkärkisiä) ja vähän naisten juhla-kenkää. Markkinamatkoilta ostettiin kotiintuotavaksi nahkoja ja yleensä matkalaiset olivat kotimatalla varsin iloisella mielellä.

Kenkiä myytiin jonkin verran myös suoraan kotoa ostajille, joista suurimpia olivat Iisakki Koskela ja Artturi Leppänen. Pieni osa jalakineista lähetettiin postitse suoraan tilaajille.

Isäni Vilho Mäkelä muistaa tapahtuman, jossa Oskari ja Arvo Leppänen tekivät Tampereelle todella hyvät nahkakaupat. He ostivat useita 300 kg painavia nahkalaatikoita ja myytyään niistä osan saivat 3000 mk enemmän kuin itse niistä maksoivat. Vertailun vuoksi kerron, että työmiehen päiväpalkka oli silloin 10 markkaa.

Isäni muistaa myös tapauksen, kun eräs Oskarin suutareista teki hiihtopieksuja, joiden laatuun Oskari ei ollut tyytyväinen. Hänen huomauttaessaan asiasta kyseiselle suutarille oli vastauksena, että kun olisi malli mistä tehdä. Niin Oskari sitten teki itse kaksi paria hiihtopieksuja. Iisakki Koskela sattui tulemaan Mäkelään ja näki kengät ja kysyi, kuka nämä on tehnyt, johon Pauliina emäntä vastasi, että poika ne on tehnyt (tarkoitti Marttia), mutta Iisakki sanoi, että vanha poika ne on tehnyt itse. Oskari oli taitava suutari hänen kädenjälkensä tunnettiin. Loppujen lopuksi tämä mallia kавannut suutari ei mallinkaan perusteella pysty-

Mäkelän 'vanhatalo', kuvattuna maalauksesta.

Mäkelän linna, johon muutettiin talvisodan aattona ja joka täyttyi yli neljästäkymmenestä siirtolaisesta.

Terttu Huhtamaa, Oskarin ja Pauliinan Vilho-pojan tytär.

nyt tekemään samanlaista jalkinetta kuin isäntänsä teki. Parasta kengäntekoaikaa olivat vuodet 1930-1945. Tämän jälkeen kumisaapas alkoi vallata alaa. Kenkiä toki tehtiin vielä vuosia tämänkin jälkeen, mutta se väheni vuosi vuodelta ja maataloudesta tuli Kahila-Mäkelän asukkaiden pääelinkeino.

Terttu Huhtamaa

Artturi ja taikausko

Lähteinä muistitieto ja pääasiassa Paavo Uusitalon omakohtainen kokemus ja siihen perustuva kertomus.

Taikausko! Niin, kukapa meistä ei olisi vähän taikoihin ja ennusmerkkeihin uskova. Artturi Leppänen oli sitä erikoisesti. Jos hän lähti toimittamaan kylälle jotain asiaa ja jos ensimmäinen vastaan tulija ulkona maantiellä oli nainen, niin Artturi palasi takaisin ja tokaisi: "Akka tuli vastaan, ei se asia olisi onnistunut. Täytyy yrittää uurestansa". - Naisihminen ensimmäisenä vastaan tulijana kun tuotti huonoa onnea.

Samoin, jos musta kissa meni tien poikki, piti sylkäistä kolme kertaa, jotta mustan kissan epäonnea tuottava tienylitys olisi mitätöity.

Tikapuitten alta ei saanut kulkea koskaan.

Minkä tahansa merkityksellisen asian onnistumisesta sai etukäteistietoa pelaamalla pasianssia. Artturi pelasi aina samaa pasianssia, joka oli vaikeasti onnistuva ja siksi sen läpimeno oli merkityksellinen.

Jos Veera vastusti kauppaa tai muuta toimenpidettä, oli se varma onnistumisen enne. Mitä enemmän vaimo vastusti, sitä iloisemmaksi Artturi tuli, koska onnistumisen mahdollisuus lisääntyi vastustuksen kasvaessa. Tämä koski erityisesti kaikkea liiketoimintaa.

Perjantai ja kolmastoista päivä oli ehdoton epäonnen päivä. Silloin ei pitänyt tehdä mitään eikä paljon sitäkään.

Tästä viimeisestä, perjantai ja kolmastoista päivä, on Paavo Uusitalo kertonut minulle vallan verrattoman muistelon. Esitän sen tässä Paavon luvalla.

Mainittakoon, että Paavo Uusitalon isä Iivari Uusitalo ja Artturi Leppänen olivat serkuksia ja hyviä kavereita, johon kaverveuteen kuului myös sopivanasteinen juomaveikkous.

Ja nyt Paavon kertomaa, suoraan nauhalta puhekielenä:

"Tästä taikauskosta vielä yksi juttu.

Isämme ostivat vuonna 1937 Karviasta talon, jossa oli koko paljon mettää. Mettiä hattiin siälä. Karviassa oli metsänhoidon neuvoja. Meidän piti mennä sinne Karviaan juttelemaan hänen kanssaan ja katsomaan hakkuita ja maksamaan mettämiehille palkkaa.

Se oli sitte perjantai ja kolmastoista päivä. Meidän piti mennä sinne, että leimataan siälä lisää mettää ja lasketaan mitä siälä on tehty. Ja minäki otettiin sinne semmotteks juaksupoijaks mukaan. Me lährettiin isäukon kans ja ollaan sitte siä teillä siinä torinvarres olevas talos. (Se talo oli sillä tontilla, missä nyt on Osuuspankin talo).

Tultiin aamulla aikasi. Äitis Veera oli siinä jo köökis, mutta Arttu nukku vielä. Äitis sano, että ei siitä mihinkää ole. Myähään tuli kotio ja semmoses kunnos. Oli vähä maistis. Mun isäni sano, että ei siitä mitää, ylös ny ja äkkiä. Isä meni herättään ja pumpulehtaan sitä sun isääs. Arttu sano, että kuule ny Iivari, ei ny lähretä mihinkää. Eks sä Iivari sitä tiärä, että ny on perjantai ja kolmastoista päivä. Ei ny mistää mitää tule. Ei mihinkää mennä. Oli tavaiaka ja oli ollu kova pakkanen. Isälläs oli silloin semmonen piäni Ford Juniori.

Kaffeet juatiin ja sitte lähretti. Auto oli kumminki jääs. Ei se inahtanukkaa. Sitä ruvetii hinaan ku saatiin ensi kuarma-auto, jolla kiaputettiin sitä Foortia siinä torilla. Kyllä se Foorti siitä kiaputuksesta sitte virkos. Sitte mentiin ja ajettiin kohti Karviaa. Isäs noitu koko aijan, että ei eres anneta nukkua ja että ei tästä mitää tule.

Päästiin Honkajoelle Saunaluaman kylään. Siälä pensa loppu ja viä keskellä mettää. Ja kyllä isäs muisti taas sanoo, että vääränä päivänä, huanoon aikaan ollaan liikkeellä. Arttu sano sitte minulle, että menes ny poika hakeen pensaa. No, mutta ei ole astiaa, ei ole mitää. Isäs sano, että ko tonne menet eteenpäin, ni siä on jonkillainen kauppa ja siä on jonkillainen autoki, että hän on nähny. Kyllä siältä jonkilaisen astian saa. Isäs anto mulle rahaa jonkin

Artturi Leppänen 20-luvulla Torinvarsitalon pihalla. Taustalla häämöttää vanha työväentalo.

Heidi Ant-Wuorinen, Artturin Matti-pojan tytär, esitti 'Artturin taikauskon'.

verran, että tualla sitte tuat pensaa.

Minä menin. Aika matka sitä oli. Minä löysin siältä sitte vihron viimein sen kaupan ja kollaamalla emännän navetosta lypsyltä. Ja sain sitä pensaa ja toin sitte autolle. Kaarettiin pensa autoon, tankkiin. Minä tarjosin loppurahoja isälles takasi, ni isäs sano, että jos ton ikänen poika ei osaa rahoja säilyttää ko mennään Karviaan ja poiketaan siä kahville, ni maksat niillä rahoilla kahvit siä sitte. Minä pännin rahat kintaaseen ja aattelin, että tua ne säilyy.

Auto lähti käymään. Mutta ku piänen matkaa oli menty, ni syyläri oliko vetäny jäähän. Siältä rupes tuleen kaasua. Tämän takia komennettiin, että päällystakki tai mitä siä ny oli meillä päällysvaatteena, piti panna siihen suajaksi syylärin päälle, että lämpiää ja sulaa. Ja minä muun muassa riisuin ja otin siinä kintaan pois kärestäni ja siinä puristin ne rahat ilmeisesti sinne ojaan.

Päästiin sitä sitte vähin erin Karvian kirkolle ja mentiin sinne Kahvilaan, mutta siä oliko remontti käynnissä. Mutta ku oltiin aikasemmin sen verran tihuvaan käyty, ni emäntä sano, että kyllä täälä ny teille kaffeet keitetään tuanne keittiön puolelle. Ku kahveet sitte tuli, ni Arttu sano, että maksa ny poika. Millä mä maksoin, ko ne rahat oli puronnu siältä kintaasta. Minä sain kyllä kuulla, että ei tosta pojasta mihinkää o. Isäs nuhteli mua semmosella tiätynlaisella huumorilla.

Silvola oli sen metsänhoitajan nimi. Hänen kanssaan oli sovittu tapaamisesta ja ajasta. Mentiin sitte sen talolle. Mutta Silvola oli lähtenyt jonnekki, ku se ei ollu varma, että me tulisimmekaa, ku olimme viä myähäski Silvolan kans sovitusta aikataulusta.

Artturi toi kyllä selvästi esille jokasen vastoinikäymisen jälkeen, että ny on sitten kolmastoista päivä ja perjantai. Kerto miälipiteensä vahvistukseksi semmosenki jutun, ku oli menny hevosella Tampereelle perjantaina kolmastoista päivä, ni koko päivä oli ollu vastoinikäymisiä ja viä seuraavanki päivän puolella, ku palas takasi.

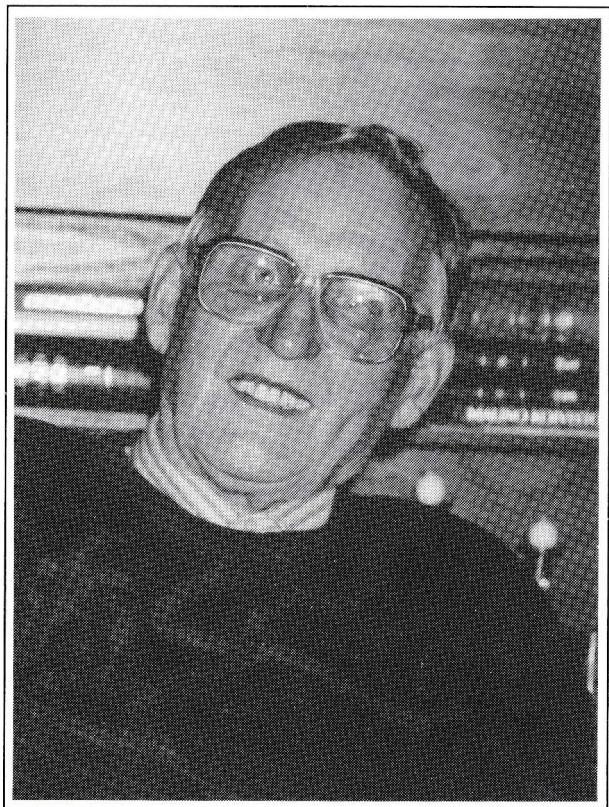
Me mentiin sinne Karvian mettään sitte vaikkei Silvolaa löyrettykää. Se meno hui pentu siihen, että se joki oli jääs, se Karvianjoki. Se on Karvianjoen latvaosaa. Pohrittiin, että sopiiko siitä mennä ylitte. Että kestääkö se

jää. Minä sanoin silloin, että kyllä minä menen, poikaset ku on niin innokkaita. Minä kävelin siitä sitte ylitte pitkin jäitä. Mun isäni kiälsi Arttua ja sano, että pitää kiärtää tualta kauempaa sillan kautta. Arttu sano, että ko se pojanki kesti, ni kyllä se hänenki kestää. Jää petti kumminki Artun alla. Se putos sinne jokeen. Ei siinä uira tarttenu, ei se niin syvä ollu, mutta kyllä se kastu pahan kerran. Sillon isäs sano, että ny riittää vastoinikäymiset. Ny lähretään takasi.

Mulla oli täti siä Karvias. Me mentiin hänen tykönsä. Siä Arttu kuivas ne kastuneet vaatteensa muurin päällä. Housut siinä pahiten oli kastunu.

Ei niitä vastoinikäymisiä sen enempää sitte enää tullu, vaikka kyllä niitä siinä jo ihan tarpeeks oli. Joka käänteessä Arttu noitu, että eks sä Iivari ny usko, että perjantai ja kolmastoista päivä on onnettomuuksien päivä".

Matti Lepäntalo

Paavo Uusitalo, Artturin Iivari-serkun poika, jonka eloisaan tarinaan 'taikausko'-kertomus perustuu.

Metsässä

Mä metsään kuljin
sen omakseni suljin.
Siel löysin uutta rauhaa
ei siellä myrskyt - tuskat ei
vaan tyyni olemus,
lämpö, jokin suuri
ihmeellinen ihmislasta kuljettaa
ja ympärillä pauhaa.
Sille löydän jotain uutta,
jotain jota ennen en nähnyt
en kokenut, en tuntenut -
kun istuin kivellä, mättäällä
tai kannolla.
Metsän luonto puhui minulle:
oi kuule lapsonen tämä
kuuluu sulle, sulle tämä kuuluu.
Oi rakasta minua oi minua varjele.
Minä annan sulle - annan tämän
kauneuden - rauhan jotain jota
sinä ihmislapsi kaipaat
sisimmässäin - mielessäin -
sydämessäin - oi luoja suuri,
sun suuret tekosi mä täällä nään,
kun nostan ylös korkealle
kohti taivasta mä pään.
Sun lintuis viserrykset -
metsän humina - vieno tuuli -
havuntuoksu - eläinten juoksu.
Lehtipuiden kauneus ja värinä.
Oi ihmislapsi pysähdy ja kuule,
kun sun luoja puhuu.
Oi lapsi luonnon kaunista on siellä
kaikki, sä kätes risti, kiitä -
oi kiitä ja näin luojaletasi
onnea ja uutta voimaa matkallesi
saanut oot.

Runon kirjoitti ja esitti Heikki Passilahti

Heikki on Oskari Mäkelän Suoma-tyttären Liisa-tyttären aviomies ja Passilahden talon isäntä Noormarkun Lassilassa.

Hän on kirjoittanut runsaasti runoja ja esittänyt niitä paljon eri juhlatilaisuuksissa, myös radiossa

Heikki Passilahti

Suutarin laulu

Vuonna 1989 Kankaanpään Joulussa ilmestyi artikkeli nimeltään ”Suutari muistelee”, jossa kerrottiin suutari Frans Jalmarin Mäkisen tarina hänen päiväkirjojensa perusteella. Toimitus ei ollut tosin maininnut kirjoittajan nimeä. Artikkelin oli laatinut Frans Mäkisen Kosti pojan vaimo Leena Mäkinen, joka tässä nyt perusteltuna täydennyksenä kirjattakoon. Kirjoitukseen sisältyi myös ”Suutarin laulun” sanat. Frans Mäkisen kertoman mukaan laulu oli syntynyt Lepistön torpassa 1800-luvun loppupuoliskolla. Torpan isäntänä oli silloin kotivävyksi tullut suutari Juho Matinpoika Lepistö, Kangasniemen torpasta kotoisin. Juholla ja Marialla oli seitsemän aikuisikään ehtinyttä poikaa, nimittäin Matti, Juho, Jeremias, Nikodeemus, Malakias, Ananias ja taatani Manasse.

Heistä kaikista tuli suutareita. Sekä kaksi tytärtä, Albertiina ja Riina. Frans Mäkinen kertoo, että suutariveljekset sepittivät oman

Suutarin laulu

Handwritten musical score for "Suutarin laulu" (The Shoemaker's Song). The score is written on two systems of grand staves (treble and bass clef). The first system contains the first line of music, and the second system contains the second line. The lyrics are written below the staves.

1. Jo-ki se juok-si ky-län hal-ki ja jo-en poik-ka o-li sil-ta

J- sä-ni mök-ki o-li sil-lan kor-vas-sa, lau-leli jo-ka il-ta

Arvo Leppäsen suutarinverstaas 1930-luvulla.

laulunsa, ”Suutarin laulun”, jonka sanat ja sävel ovat jälkipolville säilyneet juuri Mäkisen suvussa.

Minä kiinnostuin tästä suvussani syntyneestä laulusta ja aloin etsiä sen säveltä. Kumppanikseni sain heti Leena Mäkisen Juvalta. Kumpikin olemme tehneet etsintätöitä tahollamme. Pientä seikkailua se on ollut. Lopulta Leenan peräänantamaton etsijänvietti tuotti tulosta.

Tiedossamme oli, että Irja Tapiola, nykyisin Myyryläinen, teki Wetterhoffin kotiteollisuusopettajaopistossa tutkielman, jota varten hän haastatteli mm Frans Mäkistä. Siinä yhteydessä oli Frans-serkkuni laulanut tämän suutarin laulun. Irja Tapiola oli ottanut sen myös kasetille. Wetterhoffin arkistosta ei sinne tallennettua tutkielmaa eikä kasettia kuitenkaan löydetty. Sitten sain kuulla, että Frans oli laulanut sen myös jossain Television ohjelmassa jollainkin 70-luvulla. Television arkisto ei laulua löytänyt, koska minulla ei ollut antaa ohjelman nimeä eikä esiintymisaikaa. Lukuisin puhelinsoitoin yritin jäljittää esiintymisaikaa tältä ja tuolta muistelijalta, vaan turhaan. Elossa oli kuitenkin Fransin veli Toivo Suodenniemiellä. Toivo oli laulun joskus laulanut kasetille, mutta kasetti oli hukassa. Lopulta Leena sen löysi. Saatiin myös Fransin vaimo, 90-vuotias Elma Mäkinen muistelemaan ja laulamaan laulu nauhalle.

Pyrimme kuitenkin täydellisyyteen eli löytämään Television ao. ohjelman, jossa laulu oli tallennettuna. Tammikuussa Elma Mäkinen pääsi pois tästä ajasta. Leena Mäkinen tuli sitten aikanaan taas anoppinsa kotiin, jota oltiin tyhjentämässä. Siellä oli pari muovisäkkiä täynnä poisheitettäväksi tarkoitettua paperia. Leena tyhjensi säkit lattialle ja meni paperi paperilta läpi koko sisällön. Ja kas kumma. Vastaan tuli pieni paperilappu, jolle anoppivainaa oli kirjoittanut ”4 päivä lokakuuta 1976 kello 18.40”. Leenalla meni kynttilä ylös. Tässä se on. Fransin esiintyminen Televisio 1:ssä. Leena soitti Tv:n arkistoon ja sieltä löytyi 4.10.1976 klo 18.40 ohjelma ’Elinympäristömme 2. Työympäristö. 4.10.1976. 24’23. TV 1. Aikuisopetus Toimitus’. Saimme kopion TV:n arkistosta kirjallisen pyynnön jälkeen.

Katselin nauhan heti. Siellä Frans Mäkinen istui suutarinpöytänsä ääressä valmistamassa

ämmänruojua. Välillä hän sitten pani lauluksi ja niin kuulin kolmannen ja vanhimman version suutarisukumme laulusta. Tuntui oikein mukavalta ja lämpöiseltä.

Piti vain saada sävelet nauhalta nuottipaperille. Siihen löytyi tekijä heti. Reino Leppänen, musiikin maisteri, suoritti sävelmän transkription nauhoilta nuottipaperille.

1. elokuuta 1998 meillä oli Leppäsläisten sukuseuran juhlat Vihteljärven Toukolassa. Siellä sitä sitten laulettiin omaa suutarin laulamme.

Joki se juoksi kylän halki
Ja joen poikki oli silta.
Isäni mökki oli sillan korvassa,
lauleli joka ilta.

Siinäpä synnyin minäkin
Nyt pieni poika nalli.
Paras leikkiveri
Oli isäni pikipalli.

Kun minä tulin suuremmaksi
Rupesin mä suutariksi.
Oltuani ensin oppilaana,
niin pääsin mestariksi.

Virkaani en vahettaisi
kultakukkaroilla.
Työtä teen ja leipää saan
ja aina on hyvä olla.

Suutari herroista ensimmäinen
oli maailmassa.
Sill’ oli päivät paremmat
kuin piispalla pappilassa.

Matti Lepäntalo

Amerikan serkkuja tapaamassa

Syyskuussa 1996 me, Matti Lepäntalo ja Arto Ojanen, lähdimme kohti Kanadaa ja Yhdysvaltoja tarkoituksella etsiä Manasse ja Marjaana Leppimäen Uudelle Mantereelle vuosisadan alussa emigroituneiden poikien Jalmari Leppimäen ja Vihtori Leppäsen jälkeläisiä. Kanadaan muutti myöhemmin 50-luvun alussa myös Iivari Leppäsen nuorin tytär Elli. Osalle näistä sukulaisistani olin etukäteen kirjoittanut ja soitellutkin. Olin myös saanut kirjeitä kanadalaisilta. Amerikkalaiset sensijaan olivat säilyttäneet suomalaisen tyylin olla vastaamatta kirjeisiin.

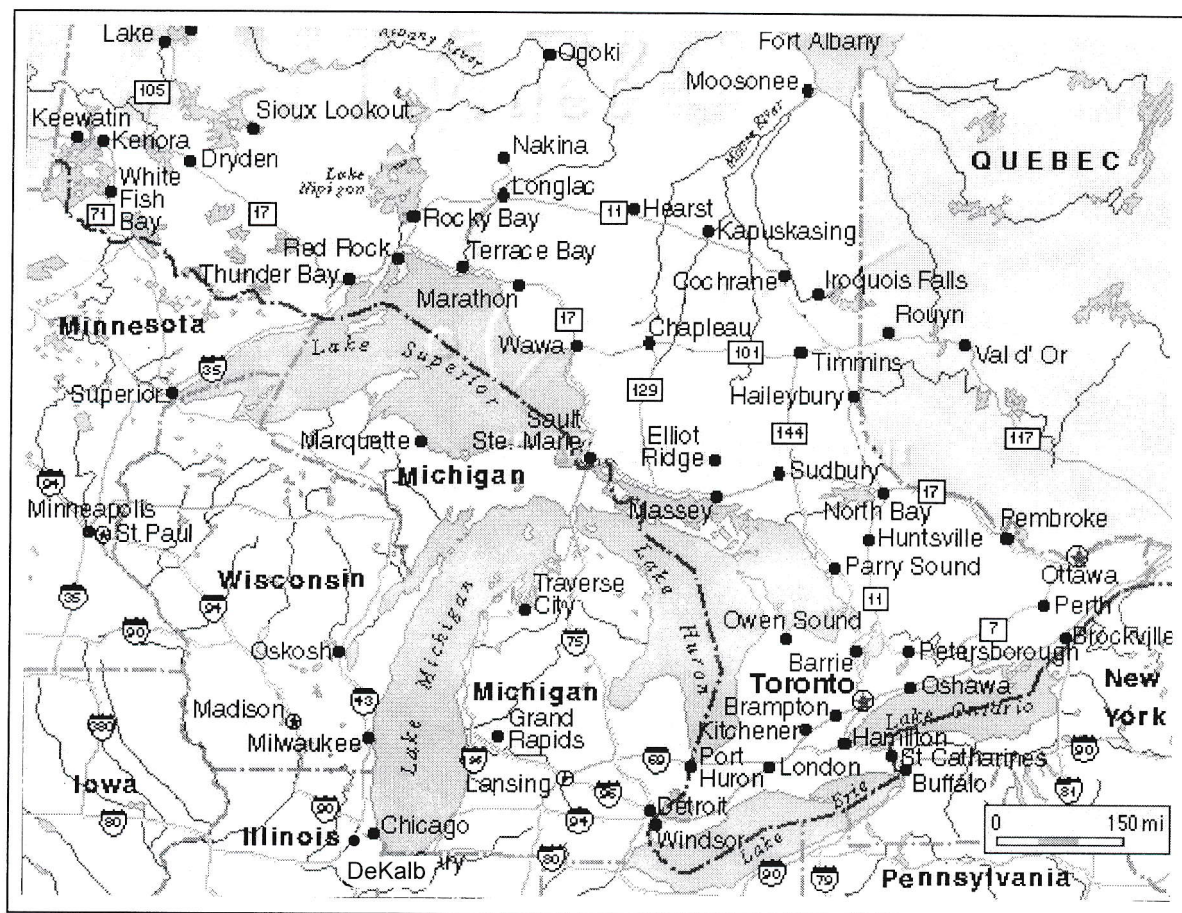
Lensimme British Airways'n koneella Lontooseen ja sieltä saman yhtiön koneella Kanadaan, Torontoon, jossa viivymme 4 päivää. Toronto on Ontarion osavaltion n. 3 miljoonan asukkaan pääkaupunki.

Toronton suuren kaupungintalon on piirtä-

nyt suomalainen Viljo Revell. Sen muodostaa kaksi kaarevaa toisiaan katsovaa tornia laajan aukion laidalla puiston vieressä. Aukiolla on mahtavat suihkulähteet ja esiintymislavat. Aukiolle oli kerääntynyt suuri määrä ihmisiä kirjavine banderolleineen ja pitkin kiinalaisine lohikäärmeineen. Kyseessä oli järjestäytymisen "lasten päivän" kulkuetta varten. Lavalla soitti orkesteri toisensa jälkeen jazzia, bluesia, jamaikalaista "sokeriruokomusiikkia" (mukanani olevan suomalaisen asiantuntijan mukaan), calypsoa ynnä country-musiikkia.

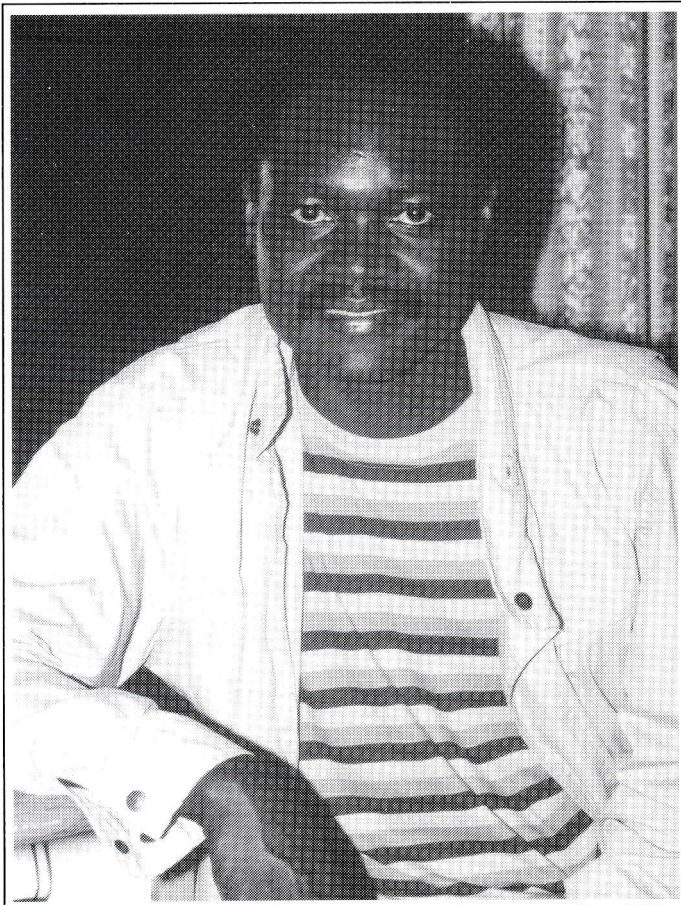
Niagaran putoukset ovat vain parin tunnin matkan päässä Torontosta. Heti toisena päivänä kävimme siellä. Satoi, ajoittain ihan kaatamalla. Näkyvyys oli ajoin vain 50 metriä. Ajoa jännitimme aluksi, mutta pian Arto tottui 6-kaistaiseen tiehen ja kaistanvaihtoihin.

Teiden merkinnät olivat erinomaiset. Putoukset olivat mahtavat niinkuin odottaa saattoi-

Candace Allman o.s. Pulkkinen

Denis Allman

Satoi. Parkkipaikka löytyi sopivasti. Ulos sateeseen. Olimme huonoon säähän varustautuneet huonosti, mikä vaikeutti mm. filmaamista ja videoimista. Hevosenkäpätous oli mahtavin. Katu kulki aivan sen vasemman reunan vierestä ja putouksen laajalle leviävät pärskeet sekoittuivat sateeseen. Kaiken rotuisia turisteja oli paljon ja ilmeisesti kaikkialta maailmasta. Paljon aasialaisia. Amerikan puolella kävimme myös. Kanadasta pääsi sinne 25 pence maksusta. Raha vain portin rahareikään ja joen ylittävän sillan kautta USA:n puolelle. Siellä oli tarkka maahantulotarkastus ja lomakkeiden täyttö. Maahantulomaksu oli 6 dollaria.

Putouksilta poistuimme ajamalla pitkin joen länsirantaa. Kanadan puolella Niagara on the Lake-nimisen kaupungin kautta. Tie sinne oli uskomattoman kaunis. Niin kaunista ja hyvinhoidettua seutua en ole koskaan nähnyt. Talot puutarhoineen, puistot, metsät olivat satumaiset.

Ajoimme pienen St. Catharines-nimisen kaupungin kautta valtatielle. Siinä kaupungissa serkkuni Irene Pulkkinen tytär Candace on syntynyt.

Jalmarilaiset

Jalmari Leppimäki muutti 17-vuotiaana Kanadaan vuonna 1907 heti heilansa Irma Huhtalan häiden jälkeen. Jalmari oli pettynyt, kun morsiamenaan pitämänsä talollisen tytär oli naitettu talollisen poika Jalmari Vihuselle Jämijärven Vihunkylästä. Leppimäen Jalmari meni kuokkimaan häihin, tanssitti morsianta heti häävalssin jälkeen ja sitten molemmat katosivat. Kertoman mukaan olivat poissa koko yön. Aamulla morsian palasi häätaloon ja Jalmari Leppimäkeen. Saman tien Jalmari lähti Kanadaan. Siellä hän näki valokuvan kauniista suomalaistytöstä, rakastui kuvan tyttöön, etsi hänet käsiinsä New Yorkista ja kahden viikon tuttavuuden jälkeen he menivät naimisiin. Noin vuoden oleskelun jälkeen he muuttivat Kanadaan Sudbryn kaupunkiin (suomalaisittain "Suppuri"), jossa asui paljon suomalaisia.

Kaikki Jalmarin jälkeläiset elävät Kanadassa. Samoin Elli Kaunisviita jälkeläisineen elää Kanadassa.

Vihtori Leppasen jälkeläisiä elää Yhdys-

valtojen puolella.

Torontossa olimme toivoneet, että tapaisimme siellä asuvan Jalmarin ja Hilman tyttären Elvi Austinin, joka on Jalmarin lapsista ikäjärjestyksessä neljäs, syntynyt 1917.

Elvi oli kuitenkin ilmoittanut minulle jo Suomeen, ettei hän voi ottaa meitä vastaan, koska on niin sairas reumastaan. Hyödyttömäksi ei sukututkimuksen kannalta Toronton käynti kuitenkaan jäänyt, sillä viimeisenä iltanamme soi puhelin hotellihuoneessamme ja soittajaksi ilmoittautui Jalmarin lähinnä nuorimman lapsen Aili Irenen tytär Candace Elisabeth Allman.

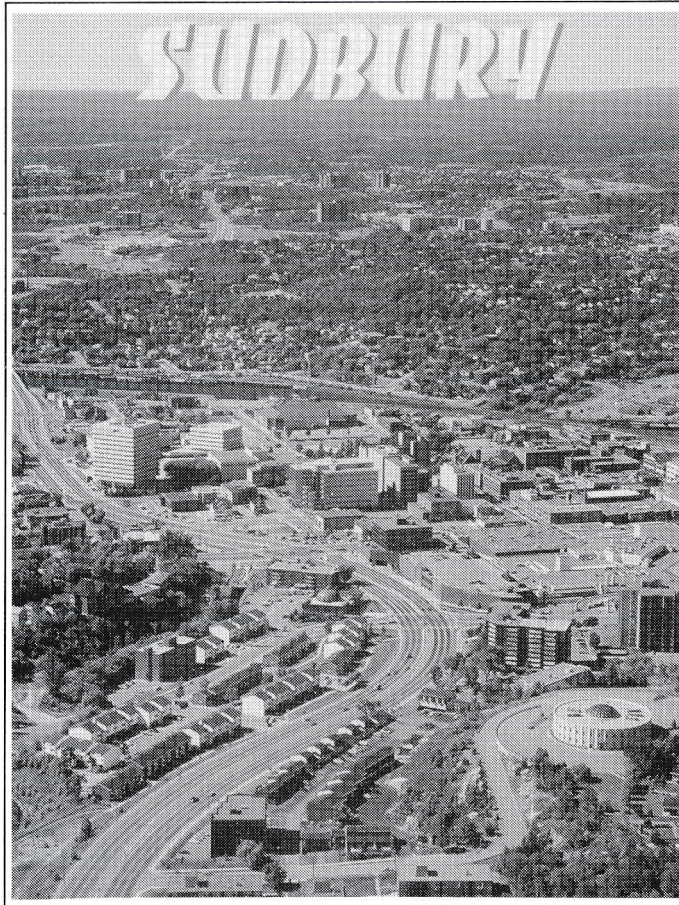
Hän halusi miehensä kanssa tavata meidät. Niinpä runsaan puolen tunnin kuluttua ovellemme koputettiin ja sieltä tuli viehättävä ja välitön Candace mustan miehensä Denis Atkelstan Allmanin kanssa. Musta aviomies oli tietysti yllätys. Taitaapa olla suvun ensimmäinen värillinen jäsen. Erittäin miellyttävä mies, syntynyt Barbados-saarilla.

Tutustuttiin, juteltiin kaikkea sukuun kuuluvaa, katseltiin valokuvia Suomesta. Otettiin valokuvia. Ihmettelin, mistä Candacen nimi oli peräisin. Hän kertoi, että se oli vanhasta testamentista ja että joku Etiopian tai jonkun muun maan kuningatar oli kantanut sellaista nimeä. Mistä hänen vanhempansa olivat nimen löytäneet, sitä hän ei tietänyt.

Molemmat ovat liike-elämässä mukana, Candace markkinointijohtajana ja Denis on General Accountant.

Iltaa vietimme sitten pilvenpiirtäjän korkeuksissa olevassa ravintolassa ja ihailimme sieltä Toronton yöllistä valaistusta. Candacen suomenkielen taito rajoittui vaivalloisesti sanottuihin "hyvää joulua" ja "mite kyyly?"

Candacelta saimme hyödyllisiä tietoja suvun kanadalaisista jäsenistä, heidän luonteenlaadustaan ja sairauksistaan. Toini Tapper, Jalmarin vanhin tytär on hänkin niin sairas, että ei voi ottaa meitä vastaan. Hänellä on dementia. Muutenkin hänen perheellään on ollut paljon huolia. Toinin vanhin poika Robert oli kuollut 55-vuotiaana kesällä -95 munuaisten toiminnanvajakseen. Hänelle oli tehty kahdesti munuaisen siirto. Toinin aviomies Paul Tapper oli kuollut 5 kuukautta sitten sydänleikkaukseen 83-vuotiaana. Ja vielä toinenkin poika Randolph oli leikattu vatsa-aortan

Sudbury, runsaan 20 000 asuk-
kaan kaupunki. Hajanainen
asemakaava. Kaupungin alu-
eella 7 järveä. Laajat nikkeli-
kaivoksen osin tuhoamat metsät
ympärillä. Metsissä susia ja kar-
huja. INCO, maailman suurin
nikkelikaivos, pääasiallinen
työnantaja.

Sudburyn ympäristön maisemaa. Kärsiviä metsiä, soistuvia lampia.

aneurysman (päävaltimon pullistuma) vuoksi kolme kuukautta ennen meidän tuloamme.

Denis antoi meille hyviä ajo-ohjeita Sudburyyn.

Matka Sudburyyn

Lähdimme Torontosta ajamaan Yonge -katua pitkin kohti pohjoista. Katua riitti. Suoraa katua oli ainakin 35 kilometriä. Aluksi tyypillistä suurkaupunkia. Keskustakorttelit vaihtuivat vähitellen matalammiksi kerrostaloiksi, rivitaloiksi, omakotitaloiksi, mutta niitä riitti koko tuon 35 kilometriä. Vasta sitten tie teki mutkaa länteen pois Simcoe-järven lähetyviltä. Matkanteko oli hidasta, koska liikennevaloja oli tämän tästä tuon 35 km:n matkalla.

Sitten seurasi viljapelloja, välillä vaahterametsiköitä. Lounastauko Parry Soundissa. Sudburyä lähestyttäessä metsät muuttuivat koivuvaltaisiksi, mataloituivat, ränsistyivät. Maisema alkoi olla niinkuin meidän Lapisamme: runsaasti pieniä, kituvia, kuivia tai veden tappamia koivuja ja kuusia, soistuvia järviä ja jokiakin, jotka olivat paksujen sammal-kerrosten tukkimia. Keskellä tätä sammaloituvaa maisemaa törrötti kuivuneita puita. Erikoisesti haaroittuneet, melkein pensasmaiset "valkokoivut" pistivät silmään. Niiden tuohi oli vitivalkoista. Näky oli masentava. Metsä oli tosi surkeaa tässä metsäteollisuuden maassa. Syyksi osoittautui sitten Sudburyssä olevan Copper Cliff'in kupari- ja ennen kaikkea nikkelikaivokset, jotka selvästikin olivat myrkyttäneet metsät noin 30-40 kilometrin etäisyydelle kaupungista.

Torontosta käsin olin tilannut vähän umpimähkään motelli Travelway'sta huoneen. Motelli osoittautui vallan erinomaiseksi. Oli koko matkamme paras. Tuskin olimme kunnolla päässeet väljään huoneeseemme ja saaneet laukukamme joten kuten purettua, kun puhelin soi. Siellä miesääni esittäytyi Kenneth Sonoskiksi, Irene-serkkuni pojaksi, joka soitti huoneeseemme motellin aulasta ja oli sitten tuossa tuokiossa huoneessamme.

Keskikokoinen, vanteraa, hallitunoloinen, ystävällisesti hymyilevä 58-vuotias entinen poliisi. Hänestä tuli sitten aivan keskeinen henkilö meidän Sudburyn olomme ajaksi. Kenin suuria etuja meidän kannaltamme oli myös

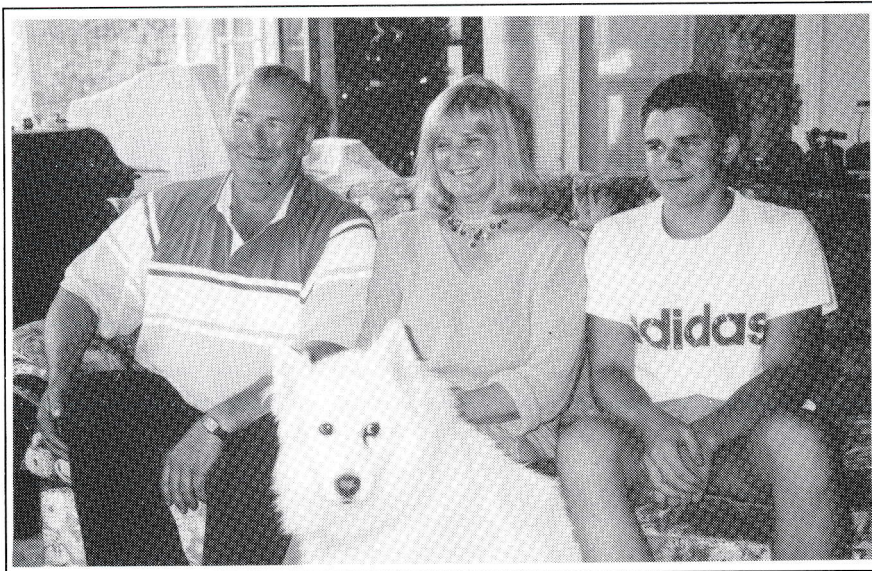
se, että hän puhui verraten hyvää suomea. Se oli hämmästyttävää, koska hänen isänsä oli ukrainalainen ja äitinsä Irene puhui vain vähän suomenkieltä. Kenin kielitaito oli peräisin paljosta yhdessäolosta isoisä Jalmarin kanssa, mutta myös hänen poliisin ammattinsa oli lisännyt ja ylläpitänyt hänen suomenkielen taitojaan. Tämän kielitaidon tausta on se, että Sudburyssä oli paljon suomalaisia. Viinapäissä ne sitten tekivät tunnettuun suomalaistapaan kaikenlaista kolttoa, tappelua ja puukonheilutusta, minkä vuoksi poliisi joutui puuttumaan asioihin. Kuten kaikki tietävät, niin suomalaissiirtolaisten kielitaito, englannin kielen taito siis, on yleensä heikko tai olematon. Joten muu poliisikunta työnsi kaikki "suomalaistapaukset" Kenin hoidettaviksi. Sieltä hänen kielitaitonsa oli suureksi osaksi peräisin.

Tulopäivänämme Ken ajeli meitä maastoautollaan pitkin ja poikin Sudburyä eli Suppuria kuten kaupungin nimi suomalaisten suussa vääntyi. Hän näytti meille keskustan, 42 vuotta sitten perustetun yliopiston, jossa Bill Maki-serkun Carol-tytär oli Espanjankielen apulaisprofessorina, sairaalan, jossa Kenin vaimo Doreen työskenteli, meidän Heurekaamme vastaavan luonnontieteellisen museotalon, Science North'in, aivan motellimme vieressä. Edelleen muutaman Sudburyn seitsemästä järvestä, INCO:n (International Nickel Company) jättiläismäisen savupiipun, "Big Nickel'in", äitinsä asuintalon ja oman kotinsa. Nämä asuintalot sijaitsivat aivan kaupungin laidalla luonnontilassa olevassa metsässä, jossa kuulema vilisi susia ja karhujakin. Ken kertoi ampuneensa useita susia ja karhunkin, joka oli käynyt koiran kimppuun.

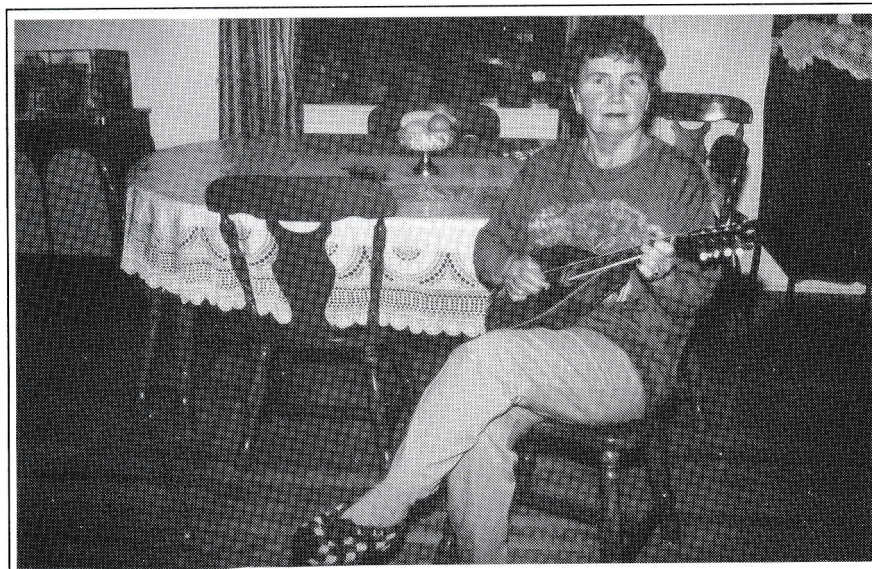
Ilta jo alkoi pimetä kun kiertomatkamme lopulta päättyi. Seuraavaksi päiväksi meidät oli kutsuttu Kenin äidin Irene Pulkkisen luokse lounaalle.

Irene Pulkkisen luona

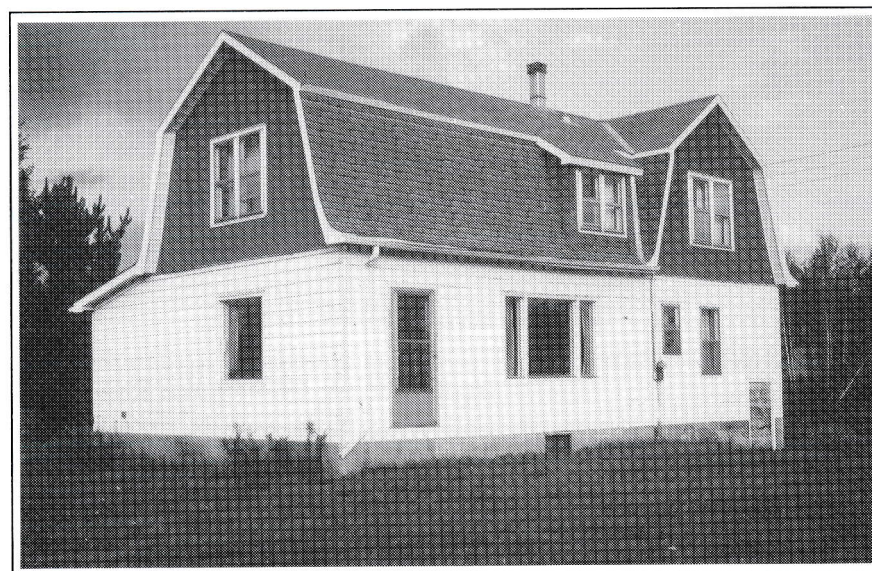
Irenen luokse Chief Lake Roadille (Pääjärven tielle) ajoimme omalla autolla. Kenin eilisen näyttökierroksen jälkeen Irenen koti löytyi helposti. Se oli alunperin Jalmarin vuonna 1918 ostama farmi, jossa oli silloin kevytrakenteinen puutalo, maalaamaton, harmaa lautarakennus.

Ken, Doreen ja Kale Sonoski sekä samojedi Chimo. Ken oli meidän Sudburyssä olomme avainhenkilö.

Irene Pulkkinen. Irene rakasti mandoliinin soittoa. 'Talvella Talikkalan markkinilla' oli hänen lempilaulunsa.

Irenen kotitalo. Tämän talon oli Jalmari Maki alunperin rakentanut.

Aluksi Kanadaan tultuaan Jalmari oli töissä rautatierakennuksilla. Naimisiin mentyään Jalmari ja Hilma perustivat Sudburyyn täysihoitolan ja Hilma, joka oli hyvä ruoanlaittaja, piti ruokapaikkaa vanhassa rautatievaunussa. Täysihoitolan ja ruokalavaunun he myivät farmin oston jälkeen. Farmilla oli karjaa ja viljelyksiä. Jalmari raivasi uutta peltoa mm kuivattamalla pulavuosien aikaan yhden suon. Se oli hätäaputyötä työttömille ja Jalmari sai siihen valtion tukea. Bill Maki kertoi, että köyhää oli. Isä ja hän kävivät myymässä kaupungin torilla farmin tuotteita.

Sitten kerran kun Jalmari oli hakemassa karjaa laitumelta kaikki farmin rakennukset pientä hökkeliä lukuunottamatta paloivat. Jalmari ja Hilma muuttivat taas täysihoitolan pitäjiksi uuteen kaivosyhdyskuntaan Crighton Mine'iin. Siellä Jalmarilla oli hevonen, jolla hän suoritti rahtiajoja, puun- ja tukkienajoa, muuttoja. Hän osteli puita, teki niistä klapeja ja myi ja kuljetti niitä asiakkaille. Myöhemmin hoitolarakennuksesta tehtiin huoneustoja, jotka myytiin ja taas palattiin farmille, johon rakennettiin nykyinen talo. Jalmarin farmi on nyt Kenin omistuksessa. Ken on myös ostellut lisämaita, tontittanut osan niistä ja myynyt omakotirakentajille.

Ajoimme siis Irenen luokse Chief Lake Roadille. Pysäytimme automme Jalmarin ruostuneen niittokoneen viereen. Oli siinä pihan laitamilla muitakin ruostuneita muistoja Jalmarin isännöyden ajoilta. (Jalmari kuoli 1970, 26 vuotta ennen käyntiämme). Oli siellä vielä jäljellä Jalmarin pieni saunarakennuskin lepikkoon ja kituliaaseen koivikkoon kätkeytyneenä, hylättynä ja lahoavana.

Talon ovesta astui ulos pihanurmelle punaishiin pukeutunut hurmaavasti hymyilevä ylväästi kävelevä Irene. Minulle tuli mieleen keski-ikäinen diiva astumassa tottuneesti näyttämölle valmiina ottamaan vastaan aploodit. Ainakin me Arton kanssa olimme hurmaantuneita ja pelkkää hymyä, levitimme yläraajamme halaukseen ja syleilimme Ireneä niinkuin edellisestä tapaamisesta olisi kulunut aivan liian pitkä aika. Kodikasta! Hän oli heti helppo, vaivaton, iloinen ja amerikkalaiseen tapaan toistuvasti ja seremoniaalisesti kovaan ääneen naurava serkku, jonka suomenkielen taito oli vähäinen.

Keskustelun aikana kävi ilmi, että Irene piti tanssista, näyttelemisestä ja kertoi usein esittäneensä lauluja.

Sisälle taloon: ensin pieni porstua ja siitä noustiin muutama rappu. Talonpoikaisen oven takana oli keittiö baaritiskeineen täynnä tavaraa, nippeliä ja nappelia kaikenlaista hyllyt ja seinät täynnä. Matkamuistoja ja tuliaislahjoja, puulautasia kirkkain värein maalattuine värsyineen. Hyllyillä oli eri kokoisia ja muotoisia pikareita, grogilaseja. Kaikkea ihanassa kodikkaassa yhteisymmärryksessä. Mutta järjestyksessä, ei sekamelskaa.

Keittiöstä mentiin olohuoneeseen. Kodikas huone ja valoisa. Näkymä Jalmarin entiselle pellolle, jota nyt vaivasi ojat täyttävä vesi, joka tuli vuolaana virtana ylhäältä Jalmarin aikoi-
naan suosta raivaamalta peltoalueelta. Sateiden jälkeen suoalueelta tulevan ojan virtaus muodosti kohisevan vesiputouksen ennen kuin vesi laski talon edessä oleville pelto-ojille. Putouksen korkeus oli ainakin 5-6 metriä, joten ei ole ihme, että sen kohina kuului aina Sonoskien kotiin saakka.

Majavista oli hankaluuksia. Niitä oli paljon ja ne patosivat pellon ojat ja tiet alittavien rumpujen suut niin, että vesi niiden yläpuolella patoutui, täytti Jalmarin peltojen ojat ja muutti pellot vetisiksi hetteiköiksi.

Olohuoneen seinät olivat täynnä kehystettyjä valokuvia perheestä. Oli siellä myös kehystetty valokuva leppäsläisten 1.:stä sukukouksesta. Lämmitti mieltä. Kaksi makuuhuonetta ja raput yläkertaan, jossa emme käyneet.

Drinkit, oltiinhan Amerikoissa taikka oikeammin Kanadassa, sillä hekin käyttivät "Amerikkaa" puhuessaan Yhdysvalloista. Siis Kanadassa. Läsä oli Ken ja hänen vaimonsa Doreen, viehättävä sairaanhoitaja, joka ei kuitenkaan voinut jäädä lounaalle. Sairaanhoitajan työvuoro, tiedättehän. Nehän ovat miten milloinkin, mutta perheen ja ystävien kannalta aina sopimattoman aikaan.

Lounaan jälkeen kahvit ja konjakit. Paljon juttua, paljon Irenen naurua. Yritin ottaa nauhalle niin paljon kuin mahdollista, videoin. Arto otti diakuvia.

Irene harrasti lenkkeilyä, hiihtoaikin talviaikaan ja mandoliinin soittoa.

Irenen ammatti? Hän oli toiminut pitkään tarjoilijana ja sitten myöhemmin tehtaassa töis-

Sonoskien talo. Sen pihamaalta Ken oli ampunut karhun, joka hyökkäsi koiran kimppuun.

Bill Maki, Arto Ojanen ja Helvi Maki. Bill Jalmarin poika, kaivosmies, Helvi kukkakauppias.

Bill ja Helvi Makin talon rauhallisella Edinburgh-kadulla.

sä. Irene avioitui ensin Walter Sonoskin kanssa. Sonoski oli ukrainalainen. Kenneth oli tästä avioliitosta, joka purkautui. Irenen toinen mies oli suomalainen, John Edward Pulkkinen. Tästä avioliitosta syntyi Candace.

Bill ja Helvi Maki

Seuraavana päivänä menimme lounaalle serkkuni Bill (William, kastettu Viljoksi) Makin ja hänen vaimonsa Helvin o.s. Laamanen luokse Edinburgh Streetille. Heillä oli kaunis omakotitalo pienine puutarhoineen, jossa Bill kasvatti pihvitomaatteja.

Bill on Jalmarin ja Hilman kolmanneksi vanhin lapsi. Einohan, metsätyöntekijä ja myöhemmin parturi, vanhapoika, oli vanhin. Eino kuoli kahta kuukautta vaille 70-vuotiaana vuonna 1982.

Bill oli toiminut 30 vuotta INCO:n kaivoksissa ilmeisen menestyksellisesti koskapa pääsi urakatöihin ja luottotyöntekijäksi, joka ymmärtääkseni hän oli ansainnut hyvin. Hän oli ehtinyt käydä läpi kaivostoiminnan kaikki vaiheet aina töiden nykyiseen, hyvin kontrolloituun koneelliseen vaiheeseen saakka. Kerran joskus alkuaikoina hän oli ollut välillä rakennuksillakin töissä, mutta palasi pian kaivoksiin. Jonkin verran heikentynyt kuulo oli ainoa pysyväksi jäänyt vamma pitkäaikaisesta, rankasta ja vaarallisestakin "mainarin" hommasta. Bill oli rauhallinen, asiallinen, tilanteet ja ihmiset hallitseva vankkarakenteinen, hyvää kuntoa uhkuva 81-vuotias rehti mies. Hyvissä voimissa niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Hänen mieliharrastuksensa on biljardi. Pohjakerroksen suuren askartelutilan täyttikin suuri biljardipöytä, jota Helvin mukaan käytettiin ainakin kerran viikossa, jolloin Bill'in kaverit saapui pelaamaan ja ottamaan muutaman oluen. Pohjakerroksessa oli vielä Bill'in itsensä paneloima sauna pesuhuoneineen.

Helvi oli solakka, tosi pirteä ja tosi puhelias iloinen ja aurinkoinen rouva, jolla oli ollut kymmeniä vuosia oma kukkakauppa Sudburyn pääkadun varrella omassa pienessä liiketalossa, jossa ei muita kauppoja ollutkaan. Nyt kukkakauppaa jatkoi Bill'in ja Helvin vävy Bill (William) Stos, ukrainalaista syntyperää hänkin.

Helvillä ja Bill'illä on yksi lapsi, tytär Carol

Alexis, joka on apulaisprofessori Sudburyn yliopistossa.

Helvi oli yhtä helppo kuin Irenekin, heti kuin pitkäaikainen tuttava. Samoin serkku-Bill, vain asiallisemmin väritettynä. Molemmat puhuivat koko hyvää suomea.

Alkudrinkkien jälkeen lounaspöytään. Yrittäen kuvailla sitä tähän, niin me täällä Suomessa voimme tehdä vertailuja oman ateriamme kokoonpanoon. Ensiksi runsas vihannesvati, jossa oli salaatinlehtiä, Bill'in viljelemiä pihvitomaatteja, kurkkua, kahta sorttia melooneja, lehtiselleriä, oliiveja, Kiwi-hedelmää ja mitä kaikkea muuta. Savusiikaa. Sitten seurasi suuri pihvivati täynnä uunissa kypsytettyjä pihvejä sienikastikkeen ja papujen kanssa. Huom! Perunoita ei suomalaisen tapaan ollut. Emäntä komenteli Bill'ia tiukasti. Bill kantoi kiltisti pöytään emännän määräysten mukaan lautaset, ruokalajit ja juomat. Tarjolla oli vettä ja maitoa. Jälkiruuksi hyhydyke.

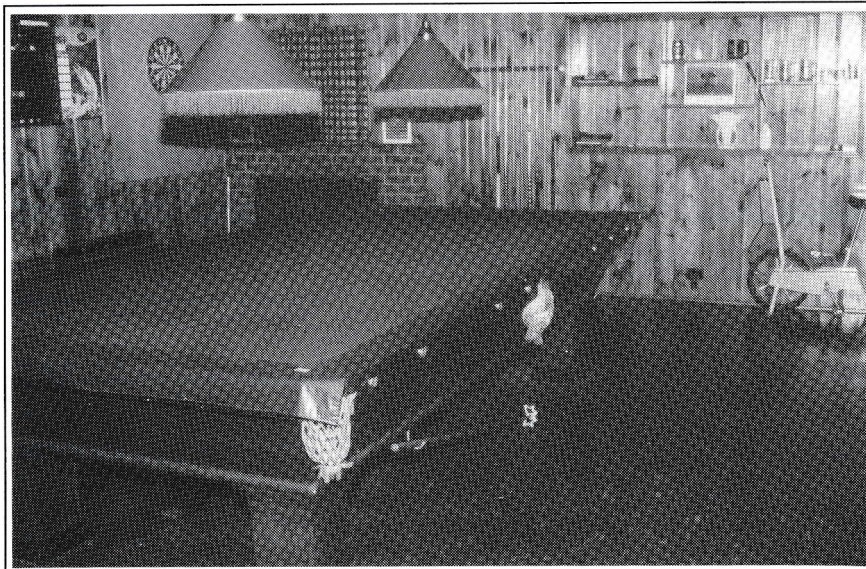
Kun lounas oli nautittu ja siirrytty "mukavammin istumaan" salongin puolelle, tuli amerikkalaiseen tapaan lisää vieraita nauttimaan kahvia kanssamme ja tekemään tuttavuutta.

Carol miehensä Bill'in ja poikansa Williamin (eikö siellä muita miehen nimiä olekaan kuin William?) kanssa saapuivat. Jonkin ajan kuluttua tulivat vielä Patrick ja Helen Lowney. He liittyivät Bill'in ja Helvin perheeseen sitä kautta, että molempien vanhempiensa puolelta ukrainalaissyntyinen Helen oli ollut Makilla melkein kuin kasvattina vuosikausia. Heillä tuntui olevan lämmin, sydämellinen suhde. Helen sanoikin, että hän pitää Helviä ja Bill'ia äitinään ja isänään. Nyt Helen oli rullatuolissa. Hän sairastaa multippeli skleroosia. Pirteä, asioihin paneutuva, keskustelutaitoinen ja väitteenhaluinen nainen, joka vaati keskustelukumppaniltaan selvää kannanottoa esillä oleviin asioihin ja paljon huomiota.

Helenin mies oli entinen katolinen pappi, joka oli joutunut ristiriitaan pappeutensa kanssa, rakastunut Heleniin ja mennyt naimisiin. Patrick oli kouluttanut itsensä sosiaalivirkailijaksi ja oli nyt jäänyt eläkkeelle johtavasta sosiaalitoimen virastaan. Kypsä, oikealla tavalla elämän edessä nöyrä, muttei ihmisten edessä nöyristelevä rehti mies, jonka asenne oli auttava ja antava. Hän ja Bill kierrättivät meitä seuraavina päivinä ympäri Sudburyä. Kävimme

'Helvin kukkakauppa', jonka nyt omistaa vävy Bill Stos. Talo on Bill'in ja Helvin v. 1960 hankkima.

Bill'in biljardisali talon pohjakerroksessa. Kerran viikossa siellä mitellään taitoja kavereiden kanssa.

Bill, William ja Carol Stos.

suomalaisten asumisalueilla, Jalmarin ensimmäisen täysihoitolan paikalla, ja Creighton Mine'ssa. entisessä kaivosyhdyskunnassa, jossa Jalmarilla ja Hilmalla oli myöhempi täysihoitolansa lehmineen ja hevosineen. Kiersimme INCO:n museon ja kaivoskuiluja, suomalaisen vanhainkodin, yliopiston ja suomalaisten entisiä asuma-alueita. Tuossa oli asunut Tuomi, tuossa Kivi, täällä Hakala, Heinonen jne. Löytyi myös talo, joka oli rakennettu Jalmarin ensimmäisen boarding-housin (täysihoitola) paikalle.

Myös löytyi entisen "haalin" paikka. Haali oli punaisten omistama ja se oli palanut, mutta rakennettu uudelleen. Nyt kuitenkin jo purettu. Samoin siellä oli suuri asutusalue, joka oli noussut suomalaisen farmin pelloille. Farmari kaavoitti tilansa ja myi tontit hyvällä hinnalla. Kaikki nämä tämä entinen katolinen pappi Patrick Lowney, Bill'in ja Helvin hyvä ystävä, muisti lapsuudenaikaisesta ympäristöstään.

Samoin kävimme Laamasen, Helvin serkun pojan rakennusfirmassa ja tapasimme siellä nykyisen toimitusjohtajan, Karstulassa syntyneen ja 2-vuotiaana Kanadaan vanhempiansa mukana tulleen Mikko Laamasen, joka puhui hyvää suomea. Hän kertoi, että firmalla on rakennustöitä ihan riittämiin.

Sudburyn eli "Suppurin" kaupunki oli syntynyt 1883, kun rakennettiin rautatietä poikki Kanadan ja rautatieyhtiö osti tämän maa-alueen. Sieltä löydettiin kuitenkin pian suuret kupari- ja nikkelimalmialueet. Näin syntyi yksi nykymaailman suurimmista nikkeli- ja kupari-kaivoksista, INCO. Sudburystä syntyi melkoinen suomalaiskeskus, kun suomalaisia siirtolaisia tuli töihin rautatielle ja kaivoksiin sekä rakennuksille.

Carol, Bill ja William Stos

Carol, Bill ja Helvi Makin ainoa lapsi on siis Espanjan kielen apulaisprofessori Sudburyn 42 vuotta vanhassa yliopistossa. Carolin aviomies Bill eli William hänkin on ukrainalaista syntyperää. Hän oli Helvin kukkakaupassa apulaisena ja osti 17 vuotta sitten kukkakaupan anopiltansa. Helvi ja Bill puolestaan olivat perustaneet kukkakaupan "Helvi's Flowershop'in" 1955 ja siirtäneet sen 1960 ostamaansa taloon Sudburyn keskustaan. Helvi kertoi hoitaneensa

sitä lähes koko ajan yksin. Nyt vävy Bill'illä on siellä 5 apulaista.

Fielding ja suomalainen nainen

Kenin kanssa teimme kokopäiväretken Manitoulin saarelle. Sillä matkalla näimme karjan-kuljetusautoja, valkoisia vuoria, intiaanikaupan, suuret metsät ja mahtavia Ontario-järven maisemia. Tyypillinen uuden mantereen "self-made-man", Fielding nimeltään, omisti siellä mahtavat metsäalueet. Ken oli joskus ollut Fieldingillä metsänvartijana.

Fielding oli poikasena askaroinut vaijerin-pätkän kanssa ja ideoinut siitä uudenlaisen punotun ja kestävästi vaijerin, jolle haki patentin ja alkoi valmistuksen. Niin alkoi vaurastuminen niin, että metsääkin oli nyt kaiken muun lisäksi n. 40 000 eekkeriä eli noin 20 000 hehtaaria.

Mainitsen tämän Fielding-tarinan tässä yhteydessä erikoisesti siksi, että hänellä oli suomalainen vaimo. Jos oli mies "saamari" niin täytyi sitä vaimonkin olla. Suomalaisen naisen erinomaisuuden puolesta puhuu sekin, että Fieldingillä oli 6 tai 7 veljeä ja kaikilla heillä oli SUOMALAISET NAISET vaimoina.

Sudburyssä emme siis tavanneet Toini Tapperia emmekä hänen jälkeläisiään. Toini kävi Suomessa kolmekymmenluvulla silloisen miehensä kanssa. Tämä mies kuoli kaivosonnettomuudessa pian Suomen vierailun jälkeen.

Paul Tapperin kanssa Toinilla on kolme lasta, kaksi poikaa, Robert, kaivosinsinööri ja Randolph, joka on johtaja, sekä tytär Victoria, joka on henkilöstöjohtaja Floridassa.

Harry Maki

Harry oli Jalmarin nuorin lapsi Hän kuoli vain 40-vuotiaana. Harrylla oli vaimonsa Tuulikin o.s. Tuokko kanssa 7 lasta, jotka jäivät isästään aivan pieninä orvoiksi, äiti ei pystynyt heitä kaikkia elättämään. Niin lapset joutuivat kasvateiksi eri puolille Kanadaa.

Toinin lapsista ja Harryn lapsista meillä ei vielä ole mitään kunnon tietoa.

Ken

Kenneth (Ken) Sonoski oli ihan keskeinen

Suomalaisten rakennuttama vanhainkoti Sudbryn laitamalla.

Harryn, Jalmarin nuorimman pojan ristiäiset. Talo on Jalmarin rakentama.

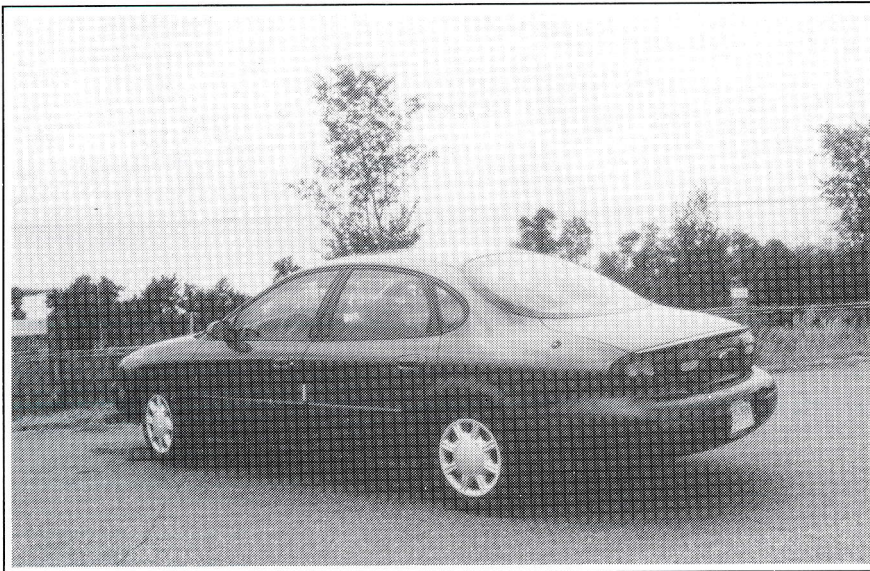
Karjankuljetusauto.

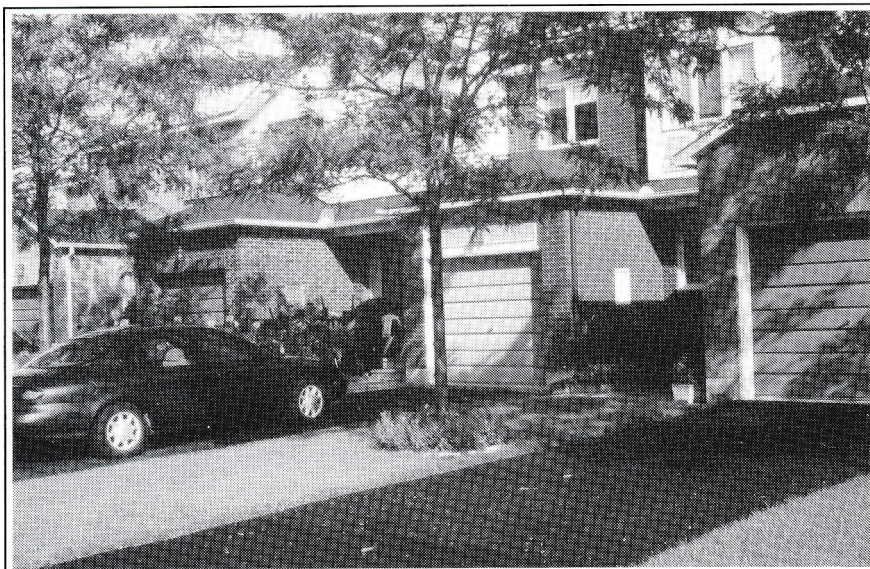
Bill Maki 10 v. oikealla. Taustalla
Jalmarin talo.

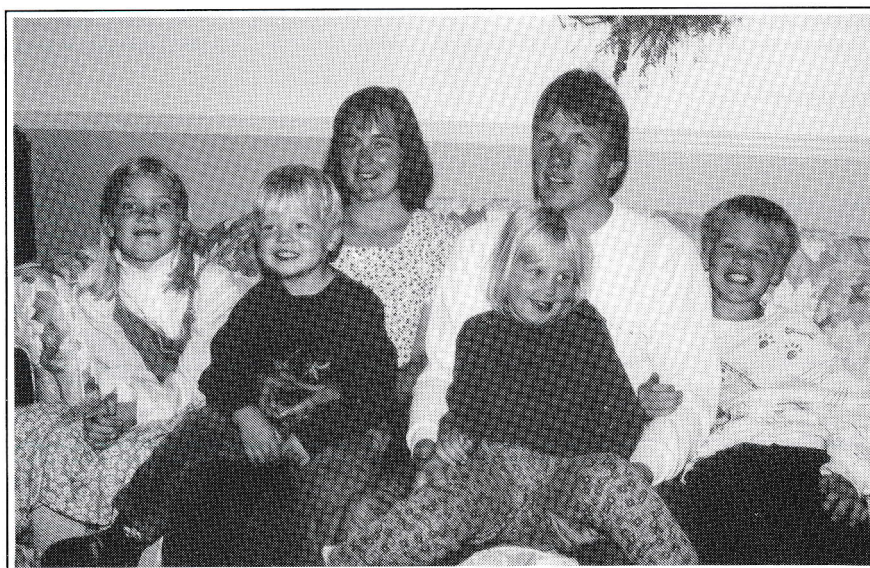
Harry Maki, Jalmarin nuorin poika,
joka kuoli 40-vuotiaana. Häneltä jäi
7 alaikäistä lasta.

Vuokra-automme Ford Taurus, jolla oli oikein mukava ajella Kanadan valtateillä.

Ellin kodikas 3-kerroksinen oma kiinteistö piha-alueineen.

Heather, Erik ja lapset.

opastajamme Sudbryn oleskelumme aikana. Kokopäivän retki Manitoulin saarelle (joka muuten on maailman suurin makeanveden saari) oli antoisa ja näytti meille olennaisia piirteitä Ontarion valtiosta. Hänellä tuntui olevan ehtymätön määrä tarinoita Sudbryn suomalaisyhteisöstä ja kaupungin kehityksestä. Kaikkea hänen toimintaansa sävytti asiallinen ja hienotunteinen suhtautuminen kanssaihmiisiin ja heidän edesottamuksiinsa. Suuri kiitollisuus täyttää mieleni Keniä ja hänen viehättävää Doreen vaimoaa kohtaan kaikesta saamastamme avusta ja informaatiosta.

Elli Kaunisviita ja pojat perheineen

Viikko Sudburyssa meni nopeasti. Tuli eron hetki. Oli sunnuntai ja Carol perheineen tarjosi meille brunshin bensa-aseman hyvässä ravintolassa, joka oli sunnuntaina aamupäivällä täynnä kansaa (normaalit ravintolat kun eivät silloin vielä olleet auki). Vielä he luotsasivat meidät ulos kaupungista autoineen ja heilutimme hyvästit saavuttuamme valtatie n:o 17:lle, jonka oli määrä viedä meidät Kanadan pääkaupunkiin Ottawaan ja edelleen sen esikaupunkiin Orleansiin, jossa serkkuni Elli Kaunisviita meitä odotti. Matkan varrella yövyimme motellissa jatkaaksemme matkaa sitten halki vankkojen maanviljelysseutujen

Ellin luokse saavuimme puolelta päivin. Vastaanotto oli sydämellinen, vaikka emme olleet huomanneet hapanta leipää tuodakaan.

Ellin tunsin jo hänen keväisen Suomen vierailunsa ajoilta. Hän asui mukavasti kauniissa rivitalohuoneustossaan. Kanadalaisen tavan mukaan asunto on kuitenkin oma kiinteistönsä omine lämmityksineen ja vesineen, viemäreineen kaikkineen. Siis niinkuin esim. Espanjasakin on laita. Se ei siis ole osakehuoneusto vaan oma kiinteistönsä, vaikka onkin naapureihinsa kiinni rakennettu.

Talo oli kolmikerroksinen, ylhäällä makuuhuoneet, kolme kappaletta ja kylpyhuone, keskikerroksessa olohuone, ruokailutila ja keittiö, viihtyisä kerros. Pohjakerroksessa oli sitten hyvää askartelutilaa lastenlasten leikeille, varastotilaa jne.

Illalla teimme kyläilykäynnin Ellin nuoremman pojan Erikin perheeseen. Erikillä ja hänen englantilaissyntyisellä Heather-

vaimollaan on neljä lasta.

Erik ja perhe

Erik oli juuri saanut taloonsa saunan valmiiksi. Hän ja koko perhe olivat innokkaita saunojia. Erik olisi ollut valmis lämmittämään saunan meillekin. Perheessä vallitsi tosi mukava tunnelma. Elli tuntui nauttivan kovasti yhdessäolosta lastenlastensa kanssa. Heather, englantilainen sukujuuriltaan, tarjosi meille tyypillisen englantilaisen iltapäiväteen/kahvin. Pöydässä oli kolmen sortin pie'ta: Oli mustikka-, omena- ja persikkapie'ta. Jokaiselle pie'lle oli ominaista, että sekä pohja että kansi olivat ohuet ja niiden välissä 3-4 sentin vahvuinen täyte asianomaista marjaa tai hedelmää. Maukkaita olivat.

Sen päivän kohdalle olen matkakirjaani merkinnyt mm.:

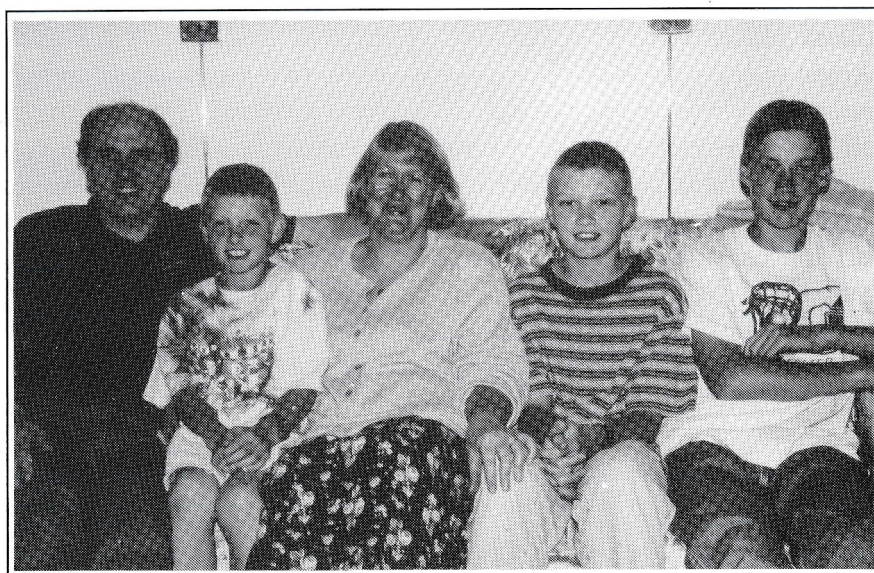
"Kaikki neljä lasta istuivat tarjoilun ajan omassa pöydässään eloisina, mutta hallittuina ja vanhempiansa mitenkään häiritsemättä. Lapset suhtautuivat Elliin, isoäitiinsä luontevasti ja rakastavasti. Kaikki kävivät tavan takaa mummia halaamassa, suukottamassa ja sylissä istumassa. Elli nautti ja lapset nauttivat. Oli hyvä nähdä, että suomalaissyntyisessä naisessa, siis Ellissä tässä esimerkkitapauksessa, oli naisen, äidin ja ihmisen rakastamisen kyky täysimittaisesti käytössä. Tämän ilmiön havaitseminen oli sen illan suurimpia anteja yhdessä Erikin ja Heather'n perheen lämpimän yhteishengen kanssa. Semmoista ei viime aikoina Suomessa, eikä aikaisemminkaan, juuri ole paljoa ollut havaittavissa."

Seuraavana päivänä teimme Erikin johdolla ja opastuksella retken Ottawaan, jossa tutustuimme taidemuseon erinomaisiin kokoelmiin, ja Ottawan ulkopuolella olevaan Kanadan entisen pitkäaikaisen pääministerin, kuuluisan William Lyon MacKenzie Kingin kesäasuntoon. King oli poikamies. Hän oli hyvin vaikutusvaltainen poliitikko Churchillin ja Franklin Rooseveltin aikana. Hänen aikanaan Kanada irrottautui Britannian käskyvallasta ja jäi vain muodolliseen yhteyteen ja piti Englannin kuninkaan vain vertauskuvallisena hallitsijana.

King asui siellä yhdessä äitinsä kanssa, johon hän oli hyvin sidottu, jopa niin, että King ei voinut olla tunnustamatta tunnontuskissaan

Elli Kaunisviita, onnellinen iso-
äiti.

Joanne, Harry ja lapset.

äidilleen öisiä "tyttöreisujaan" Ottawan bordelleihin.

Itse pääministerin asuintalo ja kaikki vierastalot, joissa Britannian kuninkaalliset ja maailman valtiaspoliitikot Churchillistä ja Rooseveltista lähtien olivat vierailujensa aikana asuneet, olivat nykyisten mittapuiden mukaan hyvin vaatimattomia. Kaikki valtiasmainen loisto ja prameus puuttuivat tyystin. Laaja puisto oli hyvin hoidettu.

Harryn perhe

Ellin vanhimman pojan Harryn perheessä illastimme. "Siinä oli toinen hymyilevä, aurinkoinen ja harmoninen perhe. Siellä oli kolme hyväkäytöksistä, luontevaa ja iloista välitöntä poikaa. Vanhin oli 12 vuotta. Kaikki kävivät ranskalaista koulua.

Päivällisen jälkeen tutustuttiin Joannen maalauskouluun pohjakerroksessa. Hän opettaa huonekalujen ja muiden esineiden koriste- maalausta.

Seuraavana päivänä tutustuimme Joannen kuljettamana ja opastamana Kanadan kansatieteelliseen museoon. Se sijaitsee heti Ottawajoen pohjoisrannalla Hull'in kaupungissa, joka on Ottawan kaksoiskaupunki Quebecin puolella. Vain joki erottaa, mutta lukuisat sillat yhdistävät nämä kaupungit.

Jos halutaan etsiä hyvä museo, niin siinä se oli: avarat ja juhlatilat, joihin oli järjestetty Kanadan kaikkien intiaaniheimojen laajat, perusteelliset ja kunkin heimon erikoispiirteitä esittelevät osastot. Matkakirjani kertoo:

"Museon korkeassa ja avarassa pohjakerroksessa oli vallan mainio esitys ja kokoelma toteemeja, muita patsaita, jotka saattoivat olla toistakymmentä metriä korkeita. Edelleen siellä oli kudonnaisia, nahkatöitä, nahan parkitsemismenetelmien esitys, maton kutomista ja myös kudontatyössä käytettäviä merkillisen pitkiä puuneuloja. Intiaanien talot oli rakennettu seetripuusta. Talojen seinälankut olivat 30-60 sentin leveitä ja 3-4 sentin paksuisia. Filmistä näimme, kuinka entisinä aikoina seetriä käsiteltiin lankkuja tehtäessä. Seetritukin päähän lyötiin petkeleen tai hakokirveen tapaisella kirveellä alkuhalkeama. Halkeamaan työnnettiin sitten päästään terävämpi ja tyväään kohden paksuneva vipuvarsi, joka alkuai-

koina oli jotain kovaa kestävästä puusta, myöhemmin rautaa. Tämän puisen kiilan avulla vi- vuttiin alkuhalkeamasta lähtien halutun pak- suinen lauta tai lankku. Se irtosi seetrin syitä pitkin yllättävän helposti ja halutun paksuise- na. Museoon pystytetyt intiaanitalot olivat kaikki rakennetut näistä lankuista.

Museon kaikille rakennelmille ja näyte- esineille oli tyypillistä ehdoton aitous.

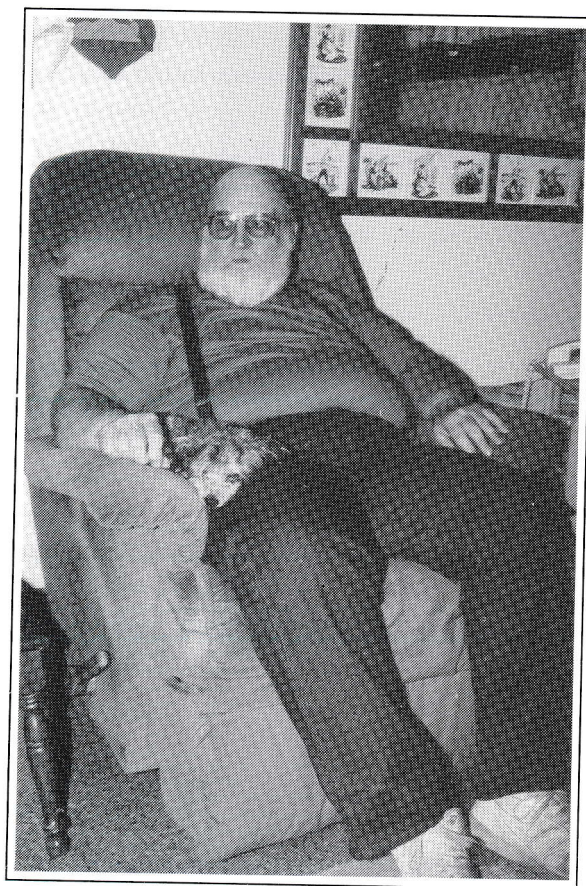
Kahdessa ylimmässä kerroksessa esitettiin Kanadan muun väestönosan tuloa ja asettu- mista maahan. Tämä museon osa oli vielä osin rakenteilla. Aitous oli sielläkin ilmeinen, oli sitten kyse lännen vankkureista, postivaunuis- ta, sepän pajasta, suutarinverstaasta tai suutarin asunnosta, leipurista, keskiluokan perheen asunnosta, majatalosta, baarista, puulaivan ra- kenteesta, kalastusaluksen ruumasta, kalanper- kauksesta, kadusta, kujasta, koivuntuohesta tehdystä intiaanikanootista jne, jne.

Asutushistoriaa käsittelevässä osassa oli esimerkkiperheeksi otettu suomalainen siirto- laisperhe ja sen asettautuminen erämaahan se- kä sen pellonraivaukset ja rakentamiset. Oikein sykähdytti".

Ellin

Illalla istuttiin jäähyväisiä Ellin olohuoneessa, otettiin "yömyssyä" ja käytiin läpi elämyksiä. Ellillä on valpas silmä havaitsemaan, terve jär- ki tekemään johtopäätöksiä ja sopiva määrä ta- sapainoista itsetuntoa ja rohkeutta sanoa mieli- piteensä. Täydennyksenä vielä erinomainen ar- vostelukyky ja esittämisen taito. Hän löytää sanomisilleen, suorillekin, tyylikkään ilmaisun, jonka ei pitäisi ketään loukkaaman. Ellin ver- raton huumori on sitten vielä ylimääräinen kukkanen.

Orleansissa oloaikana opin tuntemaan Elliä enemmän. Sen jälkeen en enää ihmetellyt, että hänellä oli niin verrattomat pojat ja näillä val- lan erinomaiset perheet. Tuli hyvä mieli tästä suomalaisperheestä. Olisi ollut mielenkiintoista tuntea Ellin aviopuoliso Matti Kaunisviita, jotta olisi nähnyt minkä geeniperimän hän oli pojilleen jättänyt. Molemmat pojat olivat liike- elämässä suurliikkeiden palveluksessa. Harry matkusteli paljon myynti- ja konsultaatiotehtä- vissä aina Eurooppaa myöden.

Bill Leppanen tuolissaan, vieressään puhelin, tv:n kaukosäädin ja sylissään piskuinen koira.

Dona, o.s. Lindstrom, ruotsinmaalaista sukua.

Leppasten talo Maplewood-kadulla.

USA, DeKalb, ILLINOIS

Aamulla varhain ylös. Ajoimme Ottawan lentokentälle. Auto jätettiin Herzille siellä. Lento Chicagon O'Haran lentokentälle. Siellä meitä odotti Rusty (William Russel) Leppanen kädessään tunnistusta varten valokuva meistä. Hän sanoi tunnistaneensa meidät jo kaukaa. Farkkuousuinen Rusty T-paidassaan ja lippis päässä ajamattomine parransänkineen ja lohjenneine etuhampaineen, viaton lapsenomaisen ilme leveästi nauravilla kasvoillaan otti kevyesti raskaat laukumme kärryyn ja niin lähdettiin kohti ulkona odottavaa isä Billin suurta pakettiautoa. Sen ohjaajan istuimelta vääntäytyi amerikkalaisittain keskipituinen uskomattoman lihava serkunpoika Bill Leppanen, 56 vuotta, samanlaisessa asussa kuin poikansa Rusty. Billillä oli komea pitkä harmaa täysparta. Molemmat puhuivat äänekkäästi, estottomasti, paljon eli yhtä mittaa ja semmoista keskilämmen murretta, että selvää ei tahtonut saada semminkin kun auton moottori piti melkoista ääntä.

Majoituimme DeKalbissa University Inn majataloon. Se oli majapaikkojemme pohjanoteeraus. Kunnon hotellia ei kaupungissa ollut. DeKalb oli runsaan 20 000 asukkaan kaupunki, joka oli saanut nimensä DeKalb nimisestä tehtaanomistajasta aikoinaan. Kaupungissa oli kyllä yliopistokin. Talot pääkadun varrella olivat pääasiassa kaksikerroksisia, vähän sekavasti ryhmittyneitä. Omakotitalot muiden katujen varrella olivat siistejä, pihat ja puutarhat hoidettuja. Kaupunki oli aikaisemmin ollut jonkinlainen suomalaiskeskus vuosisadan alkupuolella. Siksi kai Vihtorikin oli sinne asettunut asuttuaan jonkun aikaa maahantulonsa jälkeen Michiganin valtiossa Lake Superioriin pistävällä niemellä olevassa Hancock'issa.

DeKalbiin muutettuaan Vihtori harjoitti valmiiden kenkien myyntiä. Pääasiassa hän kuitenkin teki kenkien korjausta. Amerikassa Vihtorin mukaan kenkien valmistus kuului suurille tehtaille, yksittäinen suutari teki korkeintaan joitain erikoiskenkiä, niinkuin hänkin jollekin Louis Moilaselle joka oli 245 cm pitkä miehenroikale. Hilja-vaimon v 1939 tapahtuneen kuoleman jälkeen Vihtori joskus -50 lu-

vulla muutti Minnesotaan Flatwood-nimiseen paikkaan mentyään uudelleen naimisiin. Hän kuoli kurkunpään syöpään ja haudattiin DeKalbiin.

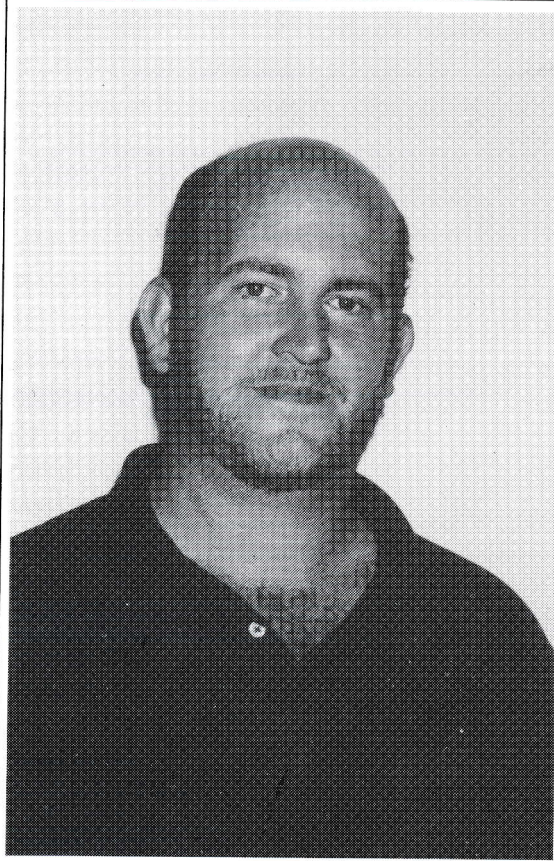
Leppaset

Billin vaimo Dona Jo oli yhtä kookasta ja lihavaa sorttia kuin miehensäkin. Ja iloinen, hampaaton ja proteesiton suu aina suloisessa naurussa. Molemmat olivat rehevän kovaäänisiä. Donalla tyypillinen amerikkalaisnaisen yhtenäistä toistuva kaikua nauru. Dona oli myös eläkkeellä. Myöhemmin kävi ilmi, että hän oli varakkaan pankinjohtajan tytär, neitoiässään kuvankaunis, minkä hääkuvakin todisti. Bill oli toiminut aikoinaan poliisina, sittemmin rakennuksilla ja bensa-asemilla asentajana. Billin erikoisharrastus oli vanhat autot.

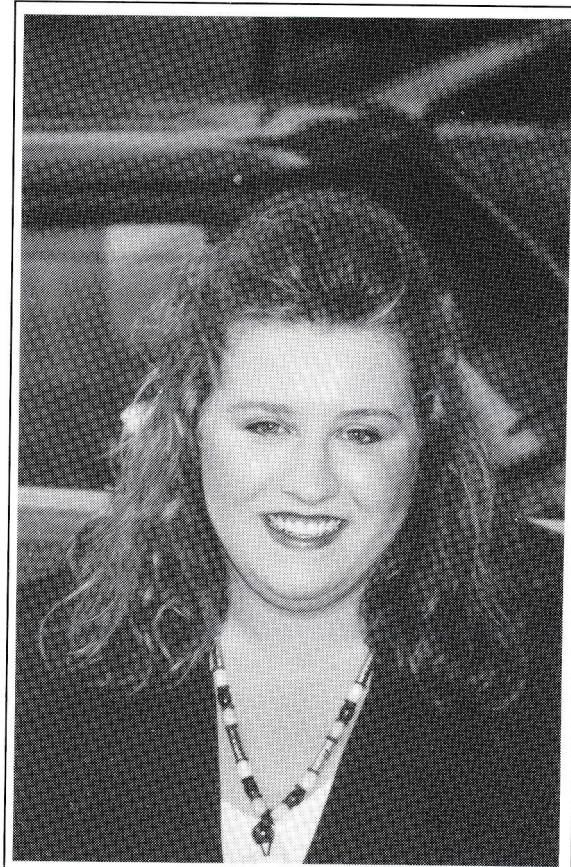
Päivälliselle oli saapunut myös Billin äiti Geneva Leppanen, joka siis oli Vilho Fredrikin, Vihtorin nuorimman pojan vaimo. 2-vuotiaanaan Amerikkaan tullut Vilho käytti nimeä William Fred. Hän oli vuosikymmenet töissä DeKalbissa pianotehtaalla. Kuului metsästys- ja bridgekerhoihin, oli huolitellusti pukeutunut ja muutenkin herraskainen olemukseltaan.

Edelleen talon tytär Vicky, kondiittori, ja hänen poikaystävänsä Kevin Sawyer, farmari, olivat läsnä päivällisillä. Vicky Lynn Leppanen oli pirtsakka 22-vuotias amerikkalaistyttö, hyvin itsenäinen ja sanavalmis. Kevin oli samanikäinen asiallinen ja jo ilmeisen ammattitaitoinen farmarinalku, joka yhdessä Vickyn kanssa omisti 180 eekkerin (n. 90 hehtaarin) suuruisen farmin aivan vanhempiansa 1000 eekkerin farmin vieressä Waterman'in kylässä noin 20 mailia DeKalbista.

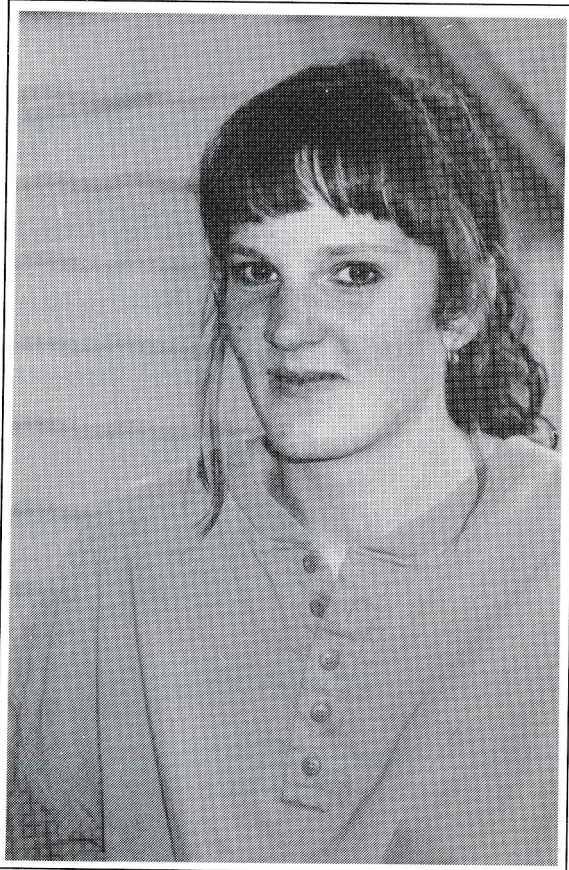
Vierailimme yhtenä päivänä Sawyerien maatilalla. Se oli tosi hienosti hoidettu maissi- ja soijapapuviljelmätila. Paikat olivat juuri niin järjestyksessä kuin Aino Holpinkin kartanossa Kokemäellä. Kevinin ylpeys oli vastahankittu mahtava leikkuupuimuri, jonka hinta oli 100 000 dollaria. Traktoreita oli 18, sillä kaikki käytöstä poistetut traktorit oli museoitu erillisessä museorakennuksessa. Isäntien erikoisharrastus oli kerätä pienoistraktoreita. Niitä olikin useita satoja, pitkät hyllylliset talon pohjakeroksessa.

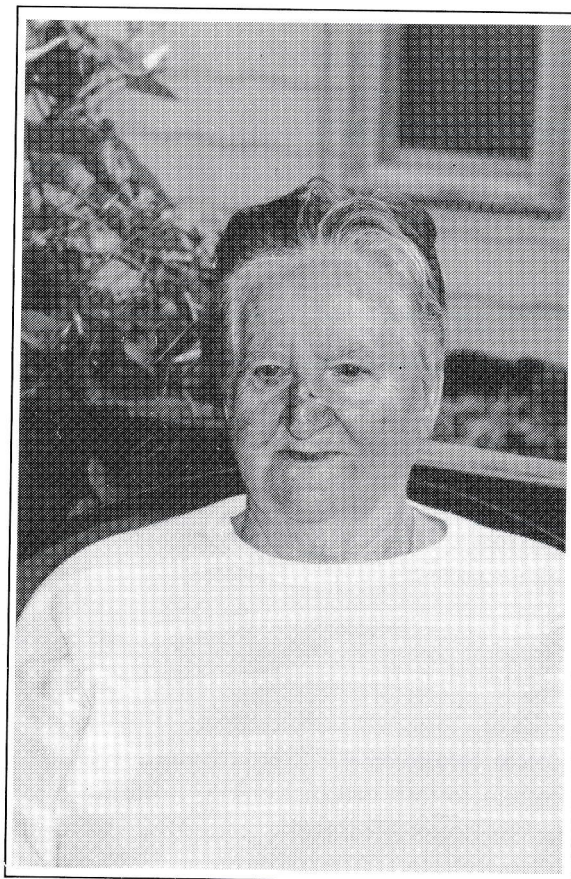
Rusty

Heather

Vicky

Geneva

Isäntä kertoi, että tämän kokoinen farmi jo oli kannattava. Rakennusryhmää täydensi 6-7 korkeata viljankuivaus- ja viljan varastointitornia. Talven aikana vilja ajettiin omalla kuorma-autolla jokisatamaan, josta sen kulku maailmalle sitten jatkui. Vaikuttava käynti.

Genevan luona vierailimme myös. Hän asui omassa talossaan. Hänen miehensä, serkkuni Vilho (eli William Fred) oli kuollut 64-vuotiaana v 1975. Genevan talo oli täynnä kaiken maailman krääsää, matkamuistoja, tulinia, valokuvia hyllyt täynnä, mutta ainuttakaan kirjaa en nähnyt. Pariskunnalla oli ollut saksanpaimenkoira. Se oli kuollut muutamia vuosia sitten, mutta vanhan koiran haju viipyi talossa voimakkaana edelleen.

Leppaset eivät suvustansa Suomessa juuri mitään tietäneet. Isoisä Vihtori ei ollut kertonut muuta kuin, että hänellä oli veli (Jalmari) Kanadassa ja Suomessa hänellä oli yksi sisar (Hilda Ojanen). Vanhemmistaan tai muista veljistään Vihtori ei ollut kertonut mitään. Niinkuin ei sen puoleen Jalmarikaan Kanadan puolella. Kerran nämä veljekset jälkeläisten mukaan olivat tavanneet Amerikassa oloikaan

Bill ja Dona muistelivat moneen kertaan Eeva Koivulan pariviikkoista vierailua DeKalbissa useita vuosia sitten.

Näkemämme amerikkalainen hautausmaa eroaa paljon suomalaisesta. Vanhakaan hautausmaa ei ole sillä tavalla puisto niinkuin meillä. Se on mieluimminkin laakea nurmikenttä, jossa kupariset hautalaatat makaavat ruohikon tasossa ja niiden vieressä on maljakko, jossa tuoreita kukkia merkinä vastatehdystä vierailusta. Ei ruma, viileä ja asiallinen kenties. Näimme Vihtorin ja hänen vaimonsa Hiljan eri hautausmailla olevat haudat, samoin Vilhon. Siinä oli Genevan nimi jo valmiina.

Vahvan illallisen jälkeen, lämmintä kinkkua, muusia, vihreitä herneitä, erinomaista makeaa maissia, tomaatteja, salaattia. Bill, Dona, Rusty ja Heather ottivat kaksi kukkupaälautasellista. Kävi selväksi mistä heidän vyötärö- ym mittansa olivat peräisin.

Bill sai niinkuin Kanadan puoleiset sukulaisemme tuliaisina sukuluettelomme. Bill kävi sen huolellisesti läpi. Hän kertoi olleensa niin innostunut todettuaan, että hänellä olikin kaikkiaan 7 setää, että oli keskellä yötä soittanut

äidilleen löydöstään.

Seuraavana aamuna jätimme hyvästit DeKalbille. Bill ja Kevin Sawyer veivät meidät Chicagon Midway-lentokentälle, josta matkamme jatkui Minnesotaan minun äidinpuoleisten sukulaisten luokse.

Yhteenveto

Olen moneen kertaan miettinyt kaikkea matkan antia. Ensinnäkin olen tyytyväinen, että se tuli tehtyä. Tuli nähtyä Kanadaa ja USA:n puolta ja ennenkaikkea tavattua suomalaisia ja oman suvun jäseniä.

Kannattiko Jalmarin ja Vihtorin lähteä Suomesta? Niin sitä kysyy itseltään. Vain he kaksi osaisivat siihen vastata. Heillä olisi omat mittarinsa. He myös tiesivät miksi jättivät Suomen. Minulla on taas omat mittarini, jotka ovat varmasti hyvin toisenlaiset sekä ajankohdan että taustan vuoksi.

Rahalla, sosiaalisella asemalla ja varallisuudellahan sitä useimmiten mitataan. Kumpikaan ei mittaa onnellisuuden määrää. Kauneus on ihmisen silmässä, hyvä ja paha ihmisen aivoissa. Silmät ja aivot me kuljetamme aina mukamme, menemme mihin maailman kolkkaan tahansa. Eikä onni riipu siitäkään, asummeko kartanossa taikka pelkässä kamarissa.

Käsitykseni mukaan Vihtori lähti olosuhteita pakoon. Jalmarin lähdön syyksi voi keksiä onnettoman rakkauden. Heidän jälkeläisensä taas eivät ole voineet asuinmaataan valita. Heidät on tuotu siittönä ja munasoluna Amerikan mantereelle. Jos vertaan heidän oloaan ja meidän suomalaisten sukulaisten elinoloja keskenään, niin niissä ei eroja ole.

Yhdessä suhteessa ero on kuitenkin selvä. Samojen geenien kantajat Amerikoissa ovat paljon avoimempia, välittömämpiä, iloisempia, nauravia, helpommin lähestyttäviä, vähemmän kyräileviä ja todennäköisesti vähemmän kateellisia kuin samojen geenien kantajat täällä Suomenmaassa. Meitä täällä Suomessa hallitsee passiivinen kateus, joka ilmenee riistonhaluna siltä, jolla jotain on, henkistä taikka aineellista pääomaa. Amerikassa taas vallitsee aktiivinen "kateus", jonka tulkitsen niin, että jos jollakin jotain on, niin "piru vie" kyllä minäkin siihen pystyn ja itselleni hankin omalla aktiivisuudellani.

William Fred Leppanen, Vihtorin
nuorin poika, pianonrakentaja,
kerhomies.

Dona ja Bill Leppanen, kaunis ja
komea hääpari.

Me täällä olemme tehneet työstä kirouksenalaisen, menettäneet työn ilon ja luomisen halun. Amerikkalaiset eivät ole kironneet työtänsä. Siksi heidän on helppo nauraa ja nauttia. Vai mitä arvellette?

Vihtorin hautalaatta DeKalbin hautausmaalla.

Kertomus: Matti Lepäntalo

Kuvat: Arto Ojanen, Matti Lepäntalo, Kanadan ja USA:n sukulaiset

Kirjeitä Amerikkaan ja takaisin

Menneiden vuosien kuluessa kirjeitä on kulkenut Amerikkaan ja takaisin. Kanadasta Ken Sonoski löysi Marjaanan Jalmarille lähettämän kirjeen ja antoi sen meille. Marjaanahan ei osannut kirjoittaa, joten kirjeen on kirjoittanut joku toinen. Eino Leppimäen kaunista käsialaa kirje ei ole, joten kirjoittaja pysyy tuntemattomana. Kirjeillä on määrätty mielenkiintonensa. Mitä kirjoitettiin ja miten ilmaistiin. Antoivatko kirjeet muuta asiallista tietoa, kuin että "elossa ollaan". Useat sen aikaiset kirjeet ovat täynnä Jumalan siunauksen ja armon toivotusta. Mutta tietoa, miten ihmiset elävät, itsensä elättävät, asuvat, onko yhdistystoimintaa, seuralämää, mitä rientoja heillä on, vastaanottaja harvemmin saa.

Tässä on Marjaanan kirje Jalmarille, Vihtorin kirje Hildalle ja ihan viime vuoden Irenen kirje Matille, Irenen luvalla julkaistuna.

Elli Kaunisviidan matkakirje

Seuraavassa on serkkumme Elli Kaunisviidan kuvaus Suomen matkastaan alkukesästä 1996. Arto ja minä kävimme Kanadassa syyskuussa 1996, Orleansissa, Ellin kotikaupungissa, joka on Kanadan pääkaupungin Ottawan tytärkaupunki. Vähän niinkuin Tapiola on Helsingille. Meillä oli ilo ja onni saada nauttia Ellin ja hänen poikiensa Harryn ja Erikin perheiden erinomaisesta vieraanvaraisuudesta. Asuimme Ellin kauniissa ja viihtyisässä kodissa. "Leppäsläisen" seuraavaa numeroa varten pyysin Elliltä matkakertomusta hänen keväisestä Suomenvierailustaan, koska minusta oli mielenkiintoista kuulla, miltä tämä armas syntymämaamme hänen silmissään nyt muutaman vuosikymmenen poissaolon jälkeen näytti. Valitettavasti saan sen julkisuuteen vasta nyt 1½ vuotta myöhästyneenä. Syyt ovat pelkästään minun. Osin saamattomuuttani osin elämän järjestämiä esteitä. Mutta nyt annan Ellille puheenvuoron:

Hyvät sukulaiset.

Terveisiä Kanadasta. Meillä oli onni saada vieraaksemme meidän sukuhistoriamme tekijät tänne Ottawaan, Matin ja Arton, jotka ovat tehneet paljon töitä tämän sukuseuramme hyväksi. Ja nyt he tekivät matkan tänne Pohjois-Amerikkaan täydentääkseen tietoja meistä täällä asuvista sukulaisista. Matka oli varmasti raskas heille, mutta mielenkiintoinen ja antoisa kuten he sanoivat. He molemmat toivoivat, että kirjoittaisin "Leppäsläiseen". kokemuksistani viime kesäisestä matkastani Suomeen

Lennolla kohti Suomea meillä oli arvokasta seuraa. Presidentti Ahtisaari oli tulossa kotiin epäviralliselta vierailulta Kanadaan. Ei me tavalliset matkustajat häntä nähneet. Koneessa vain tiedettiin kertoa, että Ahtisaari on matkalla myöskin.

Helsinkiin laskeutuminen on aina ihana elämys. Saapua synnyinmaahan mailmalle lähteneeltä lapseltaan. Mukava on nähdä tuttuja rakkaita kasvoja, vuosien saatossa muuttuneita. Mieleen muistuvat ne, jotka eivät enää ole vastaanottamassa. Suomen puhdas luonto ja ihmeelliset valoisat kesäyöt. Kuinka voi ollakin niin, että yötä ei tule ollenkaan. Kuusi

viikkoa kului vaan liian nopeasti.

Kelpaa sitä olla käymässä, kun kaikesta pidetään huoli. Kahvit ja ruuat ovat valmiina. Autoon vaan istumaan ja Kanadan Elliä ajeltiin paikasta toiseen. Katselimme Helsinkiä aika paljon. Kaunis kaupunki. Suomessa annetaan arvoa ympäristölle. Talojen ympärille jätetään niin paljon kuin mahdollista alkupeleistä luontoa. Hyvät kävelytiet ja kävelyretkiä teimme usein siskoni Liisan kanssa. Helsingissä kävimme Linnanmäellä, siellä Peacock-teatterissa, jonka esitys oli mielenkiintoinen. Siellä joku puhui kännykkään. Se olikin uutta sitten viime matkani. Käytännöllinen vekotin ja ihmisarvoa nostava. Kävimme Hietaniemen kauniilla hautausmaalla. Siellä ovat myös Suomen entisten johtajien haudat. Isojen kommeitten kivien alle heidät on haudattu viime lepoon.

Minulla oli tilaisuus olla entisessä kotikylässäni useita päiviä. Monia taloja on siellä sellaisena kuin muistan yli neljäkymmentä vuotta sitten. Maantien korjaus entisen kotini kohdalla on muuttanut maisemaa. Räystön ahde on kadonnut ja Pohjankankaan myymälän paikka on jäänyt maantien alle. Tapasin serkkujani, joita en ole nähnyt yli kolmeenkymmeneen vuoteen. Myöskin tapasin läheisen koulukaverini. Yli viisikymmentä vuotta oli kulunut siitä kun viimeksi nähtiin. Oli mukava muistella lapsuusaikoja. Katselimme vanhoja koulukuvia. Hän muisti jokaisen nimen koulun joukkokuvasta. Nyt olemme molemmat isoäitiä. Kumpikin oman elämänsä kulkeneita.

Suomessa puhutaan paljon lamasta. Mitään pula-aikaan viittaavaa en kyllä huomannut. Jokaisella on kauniit kodit ja upeat autot. Kaupat ovat tavaraa täynnä. Risteilyjä naapurimaihin tehdään ja lomamatkoja kauaksikin. Minäkin kävin Suomessa ollessani risteilyllä Tallinnassa ja viiden päivän matkalla Pietarissa. Siellä tutustuin mm kuuluisaan Eremitasin museoon ja Pietarhoviin. Vallan uskomatonta loistoa.

Sen hyvin huomasi, että lapset ovat kunnialla nykyisin Suomessa. Vanhemmat ihaillevat lapsiaan. Ja paljon onkin nuoremmassa polvessa hyvin koulutettua kielitaitoista väkeä. Suomen kieli on muuttunut. Vieraista kielistä lainataan sanoja, joita käytetään runsaasti lehdissä, televisiossa ja ympäriinsä. Kuinkahan paljon Suomen kielestä on jäljellä sadan

vuoden kuluttua? Yhden pulan sentään koin reissullani. Se nyt ei liity mitenkään lamaan. Olen jokaisella Suomen matkallani hankkinut muutaman tavallisen hiattoman aluspaidan. Ikäiseni ihmiset ja nuoremmatkin muistavat vielä sellaisen vaatekappaleen? Mielestäni se niin mukavasti myötäilee selkää ja pitää selän lämpimänä. Viileätä kesää kun oli kysyin siskoltani, josko hän voisi lainata minulle yhden siksi aikaa kun menen kauppaan ja saan oman. Ei minulla ole semmoista aluspaitaa, oli vastaus. En ole enää vuosikausiin paitaa pitänyt, vastasi siskoni. Eikä niitä ollut kaupassakaan. Kohtelias myyjä sanoi, että niitä ei tosiaankaan enää käytetä. Itsekseen varmaan ajatteli, että missähän tuota muijaa on pidetty, kun vielä paitoja kyselee. Yksi "setti" sentään löytyi. Suomen Triכון tekemä. Sillä lailla mailma muuttuu. En vain ollut pysynyt mukana.

Kun joku aika sitten menin täällä Ottawassa tavaratalossa alusvaateosastolle, en ollut uskoa silmiäni. Kaiken kokoisia ja laatuksia paitoja riippui ripustimissa. Suomessa ovat aluspaidat olleet aikoja muodista pois ja täällä ne vasta tulevat käyttöön. Jo on aikakin Kanadan kylmässä talvessa. Kyllä sellaisen sietää päälään.

Niin vain loppui pitkäkin loma. Tuli aika jättää jäähyväiset ja lähteä paluumatkalle. Matkakaverinani koneessa oli tummakutrinen vuoden ikäinen tyttö vaalean suomalaisen äitinsä kanssa. Olivat olleet käymässä Suomessa mummolassa, kuten nuori äiti sanoi.

Toivon teille kaikille ja tälle sukuseurallemme hyvää jatkoa.

Elli Kaunisviita

Liisa ja Salla Räikkönen sekä Elli Kaunisviita.

Irene Pulkkisen kirje

Jalmari Makin (Suomesta lähtiessä vuonna 1906 vielä Jalmari Leppimäki) tyttären ja siis serkkuni Irene Pulkkisen kanssa olen ollut Kanadan matkan jälkeen muutaman kerran kirjeenvaihdossa. Oheisen kirjeen julkaisen hänen luvallaan. Ohessa myös pala alkuperäistä kirjettä:

9.15 a.m. Marraskuu 10-1996
Chief Lake Road Sudbury, Ont.

Rakas Matti serkku. Tervehdys Nikkeli-kaupungista. Olen onnellinen saatuani sinun korttisi ja iloinen kun tiedän, että saavuit onnellisesti Suomeen. Ajattelin teitä koko ajan kun ylititte Atlantin.

Oli mukavaa tavata sinut ja Arto kaikkien näiden vuosien jälkeen. Te olitte ensimmäiset serkut, jotka isänpuolelta olen tavannut kuten olen kertonut aikaisemmin.

Olen onnellinen kuullessani, että nautitte matkastanne tänne Kanadaan ja Valtoihin ja sukulaistenne luo.

Sinun vaimosi Synnöven ja perheesi kuten myös Arton vaimon ja perheen täytyi olla onnellisia, kun taas näkivät sinut ja Arton terveinä ja turvallisesti palanneina. Olitte olleet pitkään poissa. Nyt teillä oli kerrottavaa Sudburystä ja New York Citystä. Mutta te ette saa verrata Sudburyä ja New Yorkia keskenään, koska edellinen on vain pieni kaivoskaupunki. Mutta ihmisten on pitänyt kasvaa täällä sukupolven toisensa jälkeen. He näyttävät pitävän kaupungistaan, erikoisesti suomalaiset.

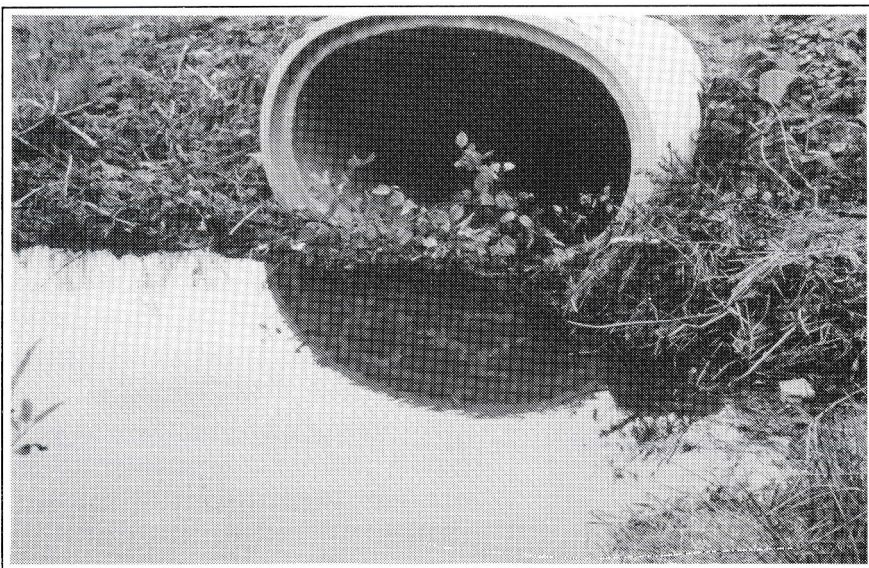
1 7.15
A.M. Nov. 10 - 1996
Chief Lake Rd. Sudbury
Ont.
Dear Cousin Matti:
Greetings from the
Nikkel City" ... happy
to receive your card
and glad to know
you arrived safely
in Finland, my thoughts
we're with you as
you crossed the Atlantic
It was so nice to
meet you and Arto
after all these years, and
you we're the first

Jalmarin raivaamaa peltoa.

Irene Lake. Tämä on yksi Sudburyn seitsemästä järvestä. Kenillä on kesäpaikka yhden tällöisen kauniin järven rannalla.

Majavia on paljon. Yhdessä yössä ne saattavat pystyttää edellisenä päivänä hajoitettun padon.

Miehet pitivät kalastamisesta ja metsästyksestä. Lähes kaikki he ovat hulluina kalastamisesta. Ensimmäinen asia, mihin he säästävät on kesämökki ja tietysti vene ja sauna sekä myös metsästyskivääri. Kenny (Irenen poika) on myös metsästellyt silloin tällöin, mutta hän on myös ollut töissä teidän lähdettyänne. Toistaiseksi en ole nähnyt vielä yhtään hirveä tänä vuonna. Kerran kun oli ulkoilemassa näin nuoren peuran juomassa vettä purosta vastapäätä Kennyn kauppa. Minä pysähdyin pohullani, olin niin yllättynyt. Luulen, että peura oli myös. Se vain katseli minua ja minä sitä. Peura oli aivan liian kaunis ammuttavaksi. Sitten se pinkaisi pakoon nähtyään hiiren juoksevan poikki tien. juotuaan vain kulauksen vettä.

Olen minä nähnyt täällä kotini alueella muutamia karhujakin, piikkisikoja, majavia, kilpikonnia jne... No, eiköhän tässä ollut tarpeeksi eläimistä.

Täällä minulla on yksi hyvä suomalainen laulu. Minä löysin sen laulukirjastani. Joku on sen vuosia sitten kirjoittanut sinne. Ehkä Arto voisi soittaa sen mandoliinillaan. Näin se on:

"Siellä koski sulle kohisee,
siellä kuuset hiljaa kuiskaaelee.
Kun kerran eksyy luo virran sen,
ei tiedä onnestaan "

Kerro minulle Matti, onko meidän suvussamme muita muusikkoja kuin minä. Ha! ha! ha! Pilailin vain, mutta soitan mielelläni mandoliinia. Se on yksi minun harrastuksistani, mutta en minä sitä enää nykyisin paljonkaan tee.

Saanko kysyä onko sinulla joitain erikoisharrastuksia?

Teidän lähdettyänne Sudburystä sää on ollut sateinen, sumuinen ja synkkä. Yritän olla ajattelematta sitä. Sen vuoksi yritän olla toimielias. En minä kuitenkaan aina pidä työnteosta, ha! Viime viikolla minun täytyi käydä ottamassa flunssa- ja keuhkokuumerokotus. Silmätkin oli tutkittava, muttei hän vaihtanut silmälaseja. Kehotti vain tulemaan uudestaan vuoden kuluttua. Niin että silmät eivät olleet muuttuneet juuri mitään. (Irene on syntynyt vuonna 1919).

Minä luulen, että emme saa tänä talvena

niin paljon lunta kuin muutama vuosi sitten, jolloin meillä oli kylmää ja lumista eikä näin vesisateista kuten tänä syksynä. Minulla oli sinä talvena tapana silloin tällöin nautiskella murtomaahiihdosta Chief Lake'lle (Pääjärvelle). Mutta nykyisin en enää hiihtelee. Jotkut ovat sanoneet, ettei minun enää pidä lähteä maastoon. Voisin vaikka katkaista jalkani tai jotain vastaavaa.

Tänään on sunnuntai ja kaunis päivä, aurinkoa ja kirpeä ilma. Lähettämäsi kortti, jonka suomalainen taiteilija oli maalannut, oli kaunis.

Candace (Irenen tytär) ja Dennis (Candacen aviomies) voivat hyvin kuten Kenin (Irenen poika) perhekin. Minä olin Kyleenin (Irenen pojantytär) syntymäpäiväjuhilla. Hän täytti 17 vuotta ja on muuttunut selvästi, sillä siellä urheiluleirillä Stunsvillessä hän on saanut paljon painoa lisää. Hän on ahkeroinut siellä kovasti ja sai todistuksensa. Kale (Irenen pojanpoika) kertoi, että hän on kasvanut niin paljon, että hän ylettyy nyt vaihtamaan lampun minun hallissani.

Minusta oli hauskaa lukea Marjaanan kirjeisälleni (kirje julkaistu myös tässä lehdessä) ja sain siitä koko hyvin selvänkin Suomen kielestä huolimatta. Mielestäni Marjaana oli merkittävä nainen. Äitini passi oli näkemisen arvoinen myös. (Ken löysi molemmat, Marjaanan kirjeen Jalmarille ja Hilma Makin o.s. Uusitalo passin. Hilma oli noormarkkulaisia.) Minä en ole tavannut ketään äitini perheen jäsentä, vain pikkuserkku on olemassa täällä Sudburysissä. Äidin vanhemmat ovat myös kuolleet. Äidin veli oli jossakin täällä myös. Hän tuli minun Eino-veljeni hautajaisiin (kuoli 1982 Sudburysissä) ja joku esitteli meidät toisillemme. Luulen tavanneeni hänet myös joskus lapsuudessani.

Kerro Matti, mitä olet puuhannut viime aikoina. Minä kuvittelen, että sinulla on aina joukko asioita työn alla. Joka tapauksessa oli hauskaa kuulla sinusta. Nyt minulla on kahvi valmista, panen sitten vaatteet päälleni ja lähdän tavanomaiselle aamukävelylleni. Tänään näyttääkin todella kauniilta. Kuka tietää mitä kepposia sitä kohtaakaan. Joten sanon "adios!" (hyvästi) nyt ja paljon rakkautta ja suukkoja Ireneltä sinulle ja vaimollesi Synnölle ja perheellesi.

Eino Leppimäen

JALKINELIIKE

Kankaanpää
Vihtiläjärvi

Puhelin

Kankaanpää 3 kuun 30 p:nä 192...

Rakas paikani ja minijäni

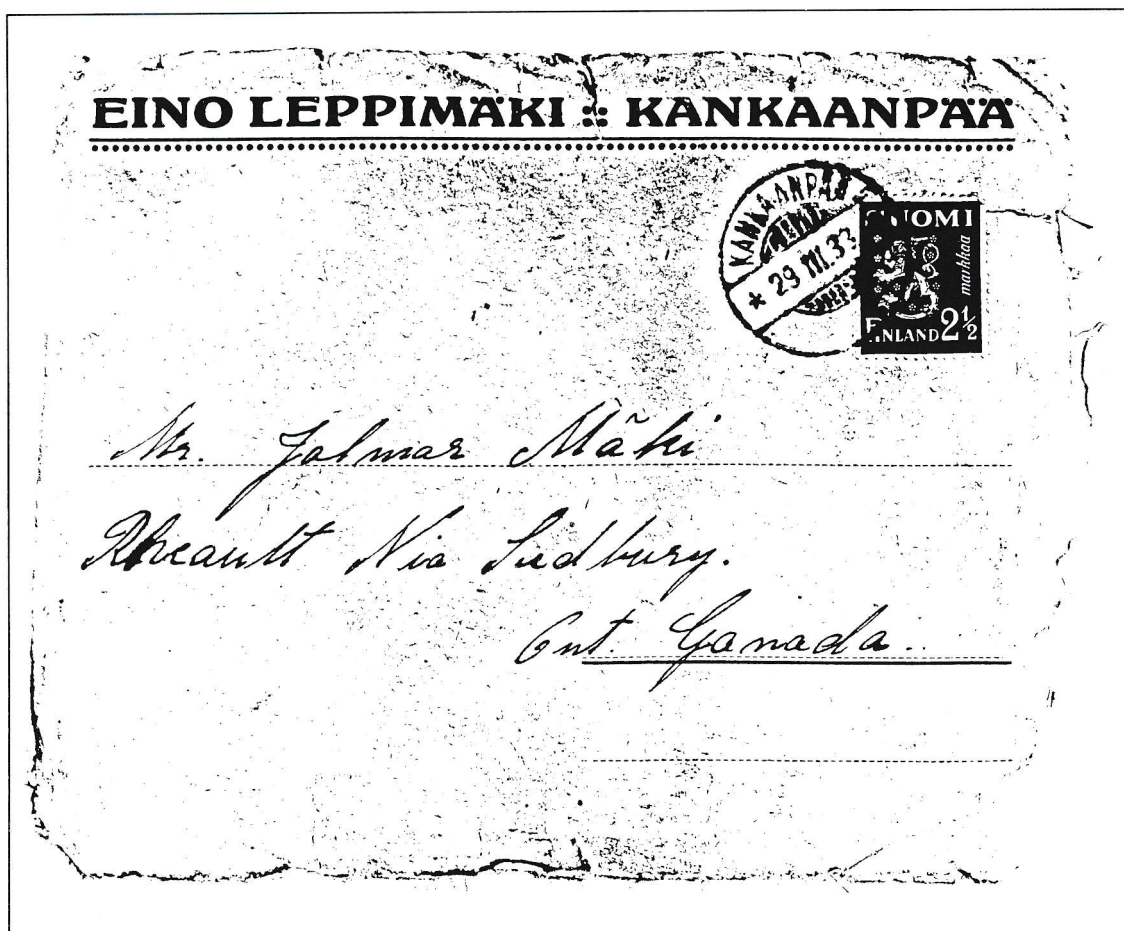
Taas lähestyn teitä tämän paperini
ja kynän avulla jonka lähetän niin kuin
lennun lentoon tuomaan teille rauhan ja
rakkeuren Terveiset sinne reiersalle
maalle johon ei äänen kuulu eikä käteni ulos
sean taivan että teistä nänät saatte lukea
minun Terveiseni niin kuin kärestä lämpimä
tä sitten pyydän anteeksi että olen ollut niin
kaurean kirjotamatta mutta ehkä parempi nyt ki kun
ei karkaa nyt oikein tuhannet kiitokset siitä
rahasta ja ~~kirje~~ kirjeistä jonka niin ilo mielellä
olen vain seasteen attaa ja niistä kureista jailla
jailla kaikilla minulle niin arattamattoman joulun
ilan tuatit kyllä oli niin kaunokaa kun minua
nün myyrtte entierä kiynka oikein seisin siitä
kiittää mutta kyllä jumala sen teille palkitsee se kys
seai kyllä tämä on minusta ikäsestä kun olen näin
kaurean ollut kirjotamatta mutta olen ollut kaka takken
nün Dairas ja kuonan seaintinen että enale seaisu mit
mutta olen nyt hiukan parempi niin kupeisin hammas
ja kyllä se perin tä kake lähetetään se on sinun

seurhemman seeljesi arhavi mäkelän takana ja nyt
kun tulee lämpimät ilmat niin menen sinne ja
hammas sen pastin ja seuran herra minulle
terveysttä antaa ja se arattaa sinulta kirjelta ja n
sitten kirjatat kōnelle ja laitan tähän taistoksi nime
~~se~~ Tiireari Leppänen ja juka Leppönen seiljomi Leppimäki ja Eir
Leppimäki ja kaikki ahu täällä seiktiläjäreellä ja
siiskari Hilda ~~sen~~ Ojonen kōnkauppaan seenerkari
ja artti Hirponkylän . naniin sitten täällä
kylä se en nyt ja taas koreyttä an ja ilmat
lämpimämmät ja pääreät puseummat ehkōnyt
sitten taas lopetan ja jätän teidän kyläse
kaikki yhteiseltä niin kōn kōrestä lämpimä
ja Tiirean kylää seaintija ja kaurkaa
~~se~~ koreyttä näitä Tiireaa äiti

seillää liisää seon ilmatteä että minäki
alen ja seonu. ~~se~~ tōrā takeena kahdeksan
minijän kun nuarempi paikani. Eina attikans emä
semmelä seonu Einaakes tähän asti mutta nyt
minulle tulee ja seurhus alen tōytä ny ja 7 ja
ja 7
se nyt se ja nuaremmat kurella seänmäitteen
taas jään seureaan seaste

Artturi Leppänen, Marjaana
Leppimäki ja Arvo Leppänen.
Kuva otettu joskus 30-luvulla.

Marjaanan kirjeen kirjekuori.

Victorin kirje Hildalle

DeKalb Ill. 15-11-1946

Rakas Siskoni Hilda seka Perhees

Sain sinulta kirjeen joku päivä sitte ja siitä monet tuhannet kiitokset ja sitte monta sylin täyttä rakkaita terveisiä minulta teille kaikille yhteisesti siitä kirjeestä näin että voitte hyvin ja olette terveitä sitä toivon teille aina eteenkipäin minun vointini on melko hyvä ainakai sitä jotai on vanhas ihmises sanoit saanees paketin oliko siinä paketis yhtet henskelit ja sitä kummi nauhaa minä olen sinulle pannu kaksi pakettia ja toises jonka olen pannu siinä oli kans vähän kumminauhaa ja kahvia olisin halukas tietään mitä te niis paketis saatte no niin kyllä sinä sanoit että siellä on leskiä vaikka minkälaisia mutta jos ei ne tykkäisi minusta kuin mi-

nä olen köyhä käske niitten minulle kirjottaa että pääsis siunattuun alkuun kuin mustalainen itkiun no niin täällä on ollu sievä syksy ei ole paljo satanu eikä ole kovin kylmä ei ole vielä näkyny lunta tänä syksynä vaikka ei tälä paikalla ole ollenkaa rekikeliä aina ympäri vuoden täällä kärryt pyörii na niin vielä Ivarin siskoja ja veikkoja elää vai onko ne jo kuollu ne oli kaikki Ivaria vanhempia no niin onko teillä hevosia vai koneellako tehtään maan työt ja onko teillä monta lehmää kyllä minä ennen olin siinä teitän talos monta yötä kuin se mati sitä asu kyllä te olette huonet uusinu kuin ne oli niin vanhan aikaset no niin minä panen sinulle pijan tulleen taas kahvia minä tänää panin pojalle paketin ja en voi samalla kertaa postittaa montaa no ehkä nyt lopetan ja sanon hyvästi kuin kätestä pitäin näitä piirti Veljes Victor Wilho käski sanoo teille paljon terveisiä

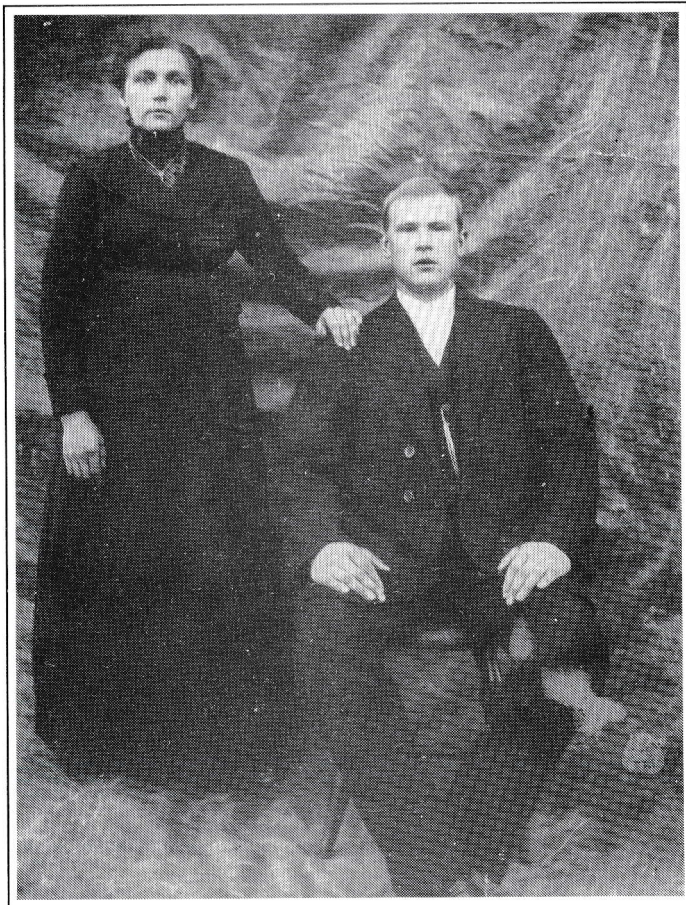
DeKalb Ill. 15-11-1946

Rakas Siskoni Hilda seka Perhees

Sain sinulta kirjeen joku päivä sitte ja siitä monet tuhannet kiitokset ja sitte monta sylin täyttä rakkaita terveisiä minulta teille kaikille yhteisesti siitä kirjeestä näin että voitte hyvin ja olette terveitä sitä toivon teille aina eteenkipäin minun vointini on melko hyvä ainakai sitä jotai on vanhas ihmises sanoit saanees paketin oliko siinä paketis yhtet henskelit ja sitä kummi nauhaa minä olen sinulle pannu kaksi pakettia ja toises jonka olen pannu siinä oli kans vähän kumminauhaa ja kahvia olisin halukas tietään mitä te niis paketis saatte no niin kyllä sinä sanoit että siellä on leskiä vaikka minkälaisia mutta jos ei ne tykkäisi minusta kuin minä

Hilda Ojanen o.s. Leppimäki kävi taloissa ompelemassa. Matkat taittuivat nopeasti polkupyörällä.

Hilda ja Iivari Ojanen isojo kilaisen J. Sundbergin kuvaamana.

Liikkeenharjoittaja musiikillisen innoituksen lähteillä – Eeti Leppäsen sävellystoiminta

Viime kesän sukujuhlissa kuultiin Kankaanpään kirkossa Eeti Leppäsen säveltämä Hymni urkuesityksenä. Kyseinen teos on alun perin Helsingin olympialaisten avajaisiin vuonna 1952 tarkoitettu, julkiseen sävellyskilpailuun osallistunut kuorolaulu Heikki Asunnan juhlallisiin ja kohottaviin sanoihin. Palkintolautakunta arvioi laulun lopulta lukuisten luomusten joukosta 11:nnele sijalle. Tamperealaisen säveltäjän Olavi Helskyn kilpailua varten laatima sinfoniaorkesteripartituuri on ollut myös urkuesitystä varten kirjoitetun sovituksen pohjana.

Myöhemmin samana juhlapäivänä Pohjankaan pelimannit loihdivat Vihteljärven Toukolassa ilmoille Eeti Leppäsen kehtolaulun käyttäen omaa sovitustaan. Laulu on esivanhemmillemme luonteenomaisia olosuhteita sattuvasti kuvaavana ristitty Leppäsläisten sukuseura ry:n piirissä uudelleen Marjaanan kehtolauluksi. Kalervo Hortamon runon - jonka säveltäjä löysi 1950-luvulla Seura-lehden sivuilta - alkuperäinen nimi on Savolainen kehtolaulu.

Kuullut 1950-luvun sävellykset eivät ole ainoita Eeti Leppäsen musiikkituotannossa. Hänen jäämistöään järjesteltäessä on tullut esiin huomattava määrä nuotteja: monesti korjailtuja luonnoksia, kerta toisensa jälkeen muuteltuja sovituksia ja valmiita puhtaaksikirjoitettuja laulu- ja kuoroteoksia. Aineiston tarkastelussa on hankaluutena mm. luomistyön ajankohtien määrittely, koska päivämääriä ei ole merkitty yhteenkään nuottipaperiin. On turvauduttava omaan muistiin.

Vanhimmat, kellastuneilla papereilla säilyneet sävelaiheet lienevät raapustetut 1920- tai 1930-luvulla, jolloin Eeti Leppänen soittomatkalla polkupyörineen ja viulukoteloineen on ollut tuttu näky monelle nykyiselle vanhemman polven edustajallekin. Esiintyvillä muusikoilla on usein tarve ilmaista itseään myös kirjoittamalla mielessään soivia motiiveja ja pidempiäkin aiheita muistiin mahdollista myöhempää käyttöä varten. Näistä monet kyp-

syvät valmiiksi teoksiksi vasta vuosikymmenien kuluttua.

Perustan tulevalle musiikkiharrastukselleen Eeti Leppänen loi jo 1910-luvun loppupuolella, toisella kymmenellä ollessaan, jolloin hän viulunsoittoa harjoitellessaan opetteli myös nuotinluku- ja kirjoitustaidon - toisin kuin useat sen aikaiset ja myöhemmätkin korvakuulolta soittaneet pelimannit.

Hänen esiintymiskokemuksensa karttui varsinkin 1920-luvun loppupuolella, jolloin hän oli noin viiden vuoden ajan kiinnitettynä tamperealaisen kiertävän esiintymisseurueen soittajaksi. Sirkusesitysten jälkeen oli yleisötanssit, ja niitä tahdittamaan tarvittiin 4 - 5 hengen yhtyeessä myös viulunsoittajaa. Tehtäviin kuuluivat lisäksi seurueen esiintymistilaisuuksista huolehtiminen, paikkojen varaaminen, sopimusten tekeminen, plakaattien kiinnittäminen ym. järjestelyt, jotka soittaja hoiti pyörän selässä matkaten ympäri pitäjiä.

1930-luvun alkupuolen suutarintöiden ohella ja vielä ryhdyttyään vuosikymmenen puolivälin paikkeilla valmistamaan selkäreppuja Eeti Leppänen kävi ahkerasti soittamassa häissä, tansseissa, iltamissa ym. tilaisuuksissa. Hän esiintyi tarpeen mukaan joko yksin, kaksin tai suuremmissa kokoonpanossa. Niinkin myöhään kuin 1940-luvun puolivälin aikoihin - harjoittaessaan liiketoimintaa jo omassa talossa - hän soitti mm. sisarensa Liisan ja Tauno Räikkösen häät.

Samalta vuosikymmeneltä on hänen ensimmäinen viimeistely sävellystyönsä, kehtolaulu Sotalesken kaipuu, joka syntyi jatkosodan aikana työkomennuksella Miehikkälässä. Laulun sanat on kirjoittanut Marjatta-tyttären syntymä joulukuussa 1943:

Nuori äiti nukkumaan vie pienen armaisen,
laittaa kehtoon soutavaan; lie sairas lapsonen.
Lapsi itkee, äiti nyyhkii, huokii tuskissaan:
"Eikö milloinkaan isä saavukaan
meitä kahta turvaamaan!" (1. säk.)

Hitaasti keinuva valssi muistuttaa Kalervo Hämäläisen 1950-luvulla julkaisemaa Lapin äidin kehtolaulua, varsinkin välisoitot ovat samantapaiset. Miehet ovat joka tapauksessa musisoineet yhdessä sota-aikana eräällä junamatkalla; kuka tietää, vaikka he olisivat saaneet vaikutteita toistensa teemoista.

Eeti Leppänen (vas.)
soittajatovereidensa se-
rassa 1920-luvun lopulla.
Muiden nimet eivät ole
tiedossa.

Vasemmalta Eeti Leppä-
nen, Tauno Jalmari Lep-
pänen, Eeva Koivula o.s.
Leppänen ja 'Hiaroja-
Iira'. Taustana Leppimä-
en talo ennen v:n 1927
suurta korjausta.

Reino Leppänen, fil.maisteri,
Eetin poika.

1950-luvun alkupuolelta lähtien Eeti Leppäsen sävellystoiminta kiihtyi. Viulunsoitto loppui yllättäen siitä peruuttamattomasta syystä, että eräänä päivänä vieraiden tultua viihdytetyiksi hänen poikansa istui sohvan päällä lojuneen viulun halki. Pojalle ostettiin joululahjaksi mandoliini, jota isä soittikin koko jouluajan melkein pä tauotta.

Myös urkuharmoni hankittiin 1950-luvun alussa. Eeti Leppäsen kiinnostusta musiikkiin kuvaa se, että hän lähes 50 vuoden iässä alkoi päättäväisesti harjoitella harmonin soittoa. Heti aluksi oli esim. opeteltava uusi avain, bassoklaavi, jota ei tarvita viulun eikä mandoliinin käsittelyssä. Hän soitti mielellään koraa-likirjaa, jonka neliääniset sointuyhdistelmät ja vaativat alkusoitot olivat tarpeeksi haastavia. Taidot kasvoivat vuosien mittaan, mutta hänen soittonsa oli verrattain hidasta eikä saavuttanut koskaan normaalia tempoa. Sitkeydestä sen sijaan kertoo se, kun hän yhtenä kauniina päivänä kysyi pojaltaan: "Oletkos soittanut virsikirjan läpi?" ja saatuaan kieltävän vastauksen pystyi ylpeänä sanomaan: "Minä olen!"

Sointukulkujen ja -kadenssien soittamisesta avautui kuin itsestään tie harmonian ja soinnutuksen maailmaan: Eeti Leppänen alkoi sovitaa omia sävelmiään. Hän opiskeli vuosikaudet Eino Linnalan teosta Soinnutuksen perusteet, joka on hyvin vaikeatajuinen ja edellyttää musiikin alkeisteorian suvereenia hallintaa.

1950- ja 1960-lukujen vaihteessa joulun lähestymisen huomasi monena vuonna peräkkäin viimeistään siitä, että alkoi joululaulun säveltäminen. Liiketoiminnassa joulukuu oli hiljaista aikaa kiihkeän sesongin jälkeen. Kun reppu- ja telttakangastilaukset tulevaa vuotta varten oli tehty, oli aikaa syventyä musiikkiharrastukseen. Adventtina Eeti Leppänen kaimoi nuottipaperit esille ja alkoi mandoliinilla näppäillen tapailla sävelmää. Joskus se tuli helposti ja siirtyi siinä samassa paperille, joskus taas melodian synnytyks oli tuskien taivalta. Sanat hän riimitteli samalla, harvoin hän käytti valmista toisen tekemää runoa. Tämä oli aikaa, jolloin häneltä oli turha esim. kysyä mitään. Saimi-vaimokin varoitteli meitä lapsia häiritsemästä. Luomisprosessi oli käynnissä.

Kun melodia ja sanat joskus päivienkin kuluttua olivat hyväksyttäviä, alkoi soinnutta-

minen. Tuloksena oli yleensä neliääninen kuorosoitus. Tässä vaiheessa kului runsaasti nuottipaperia erilaisten kokeilujen ja korjailujen seurauksena.

Tyypillinen tämän kauden joululaulu sai nimen Kun jouluaatto taas armas on:

Kun lyhyt on päivä ja yö on pitkä,
niin joulu esiin kiirehtää.
Tuo ihmismieliin se tyydytystä,
se arjen juhlaa ylentää.
On riemu lasten niin rajaton,
kun jouluaatto taas armas on. (1. säk.)

Eeti Leppäsen työskentelytapa oli aina edellä kuvatun tapainen. Aiheet lauluihinsa hän sai milloin mistäkin. Kerran 1950-luvun alussa hänen silmiinsä osui tyttäriensä satukirja, jonka takakannessa oli runo. Luettuaan sen kertaalleen läpi hän kirjoitti siihen miltei samalta istumalta sävelmän. Näin syntyi lastenlaulu Prinsessa Kultakutri. Yleensä hän kuitenkin runoili tekstin itse.

Laulujen aihepiiri on useimmiten uskonnollinen tai ainakin vakava, mikä tulee selvästi esille joulu- ja lastenlauluissakin. Vaikka Eeti Leppänen nuoruudessaan soitti paljon tanssimusiikkia, hän ei ole säveltänyt kuin pari kevyentyylistä kappaletta. Yleensä runoja leimaavat vanhahtavat sanonnat sekä voimakas kotiseutuhenkinen ja isänmaallinen paatos. Esimerkkinä Pohjankangas ja Kuninkaanlähde-laulun ensimmäinen ja kolmas säkeistö:

Pohjankangas

Maakuntain muodostat sillan,
Suupohjasta käyt etelään;
Satakunnankin lävistät rinnan,
päin Hämettä Kankaanpään.
Ain juhlaa harteillas kannat.
Ilman kuulaan saa värjämään
vaaroillas hehkuvat sannat
valon loisteessa keväisen sään.

Kuninkaanlähde

Taru kertoo kuninkaan muinoin
Pohjankangasta kulkeneen;
näki lähteen, sen pulppuaviin kuohuin
kastoi leipänsä kuivuneen.
Nimen kuningas lähteelle antoi,
tuskin vertaistas missään ois.
Vesi uomaas mahtavin voimin
Pohjankankaista vuotavi pois.

Dm KEHTOLAULU
sanat Kalevuo Hortamo

Eeti Leppänen

Alku- ja loppusoihto

Laulu

Tuuli tuuppii kuhilaita aa-aa kuhilaita.

Kaikki maat on tuulen maita aa-aa tuulen maita

Välisoitto 1.x hyräillen, 2.x soittaen

aa-aa tuulen maita

1. 2.

D. S.

Tuuli tuuppii kuhilaita
aa-aa kuhilaita,
kaikki maat on tuulen maita
aa-aa tuulen maita.

Äitis tuutii lapsen vakkaa
aa-aa lapsen vakkaa,
tuuli tuuppii vanhaa akkaa
aa-aa mökin akkaa.

Vuodet tuuppii, äitis heijaa
aa-aa äitis heijaa,
unen lunta vakkaan leijaa
aa-aa vakkaan leijaa.

Isäs kuokkii uutta sarkaa
aa-aa uutta sarkaa,
pellon sarkaa hallanarkaa
aa-aa hallanarkaa.

Sinä sitten kerran kuokit
aa-aa kerran kuokit,
kymmenpäisen joukkos ruokit
aa-aa joukkos ruokit.

Eeti Leppäsen laulusävellykset

Laulun nimi	Sanat	Sä- keis- töt	Sävel- laji	Tahti- osoi- tus	Sovittaja / sovitus
<u>Hartaat laulut (3)</u>					
Getsemaan, Getsemaan	EL	5	Gm	6/4	EL / 4-ään. kuorolle
Huhuu!	EL	1	Em	8/4	EL / 4-ään. mieskuoro
Jumalan myrskyssä maailman merillä	EL	3	Dm	3/4 4/4	Matti Ranta / 4-ään. sekakuoro
<u>Joululaulut (6)</u>					
Joulutontut saapuvat (laulu- leikki)	EL (+ leikki- ohjeet)	7	C	4/8	Väinö I. Haapalainen / pianosov.
Katso tähteä!	EL	3	A	2/4	Olavi Helsky / 4-ään. sekakuoro
Kun jouluaatto taas armas on	EL	5	Dm-F	3/8	EL / 4-ään. kuoro
Rauhaa, rauhaa joulunkellot kaiuttaa	EL	3	Em	2/4 3/4	Matti Ranta / 4-ään. sekakuoro
Sotaorvon joulu	EL	5	G	3/4	Väinö I. Haapalainen / pianosov.
Taas tuoksuu tuvassa kuusipuu	EL	3	Gm	6/4	EL / 3-ään. kuoro
<u>Kotiseutuhenkiset laulut (2)</u>					
Partiolaisten leirimarssi	EL	5	F	4/4	EL / 3-ään. nuorisok., 4-ään. sekakuoro
Pohjankangas ja Kuninkaan- lähde	EL	3	Dm	3/4	EL / 3-4 -ään. seka- mies- ja nuorisokuoro
<u>Isänmaalliset laulut (9)</u>					
Laulu Suomen taas riemuin soi (marssi)	EL	3	D	4/4	EL / 3-4 -ään. mies- nais- ja nuorisokuoro
Nuori voima (marssi)	EL	4	A	4/4	EL / 4-ään. sekakuoro
Olympiahymni	Heikki Asunta	2	F	3/4	Olavi Helsky / pianosov., sekak., sinfoniaorkest.
On aate Leijonain (marssi)	?	3	Gm	4/4	EL / 3- ja 4-ään. kuoro
Rauhanliiton marssi	EL	1	Dm	2/4	1-ään. melodia
Suomen lippu	EL	3	F	3/4	Olavi Helsky / 4-ään. EL /
Suomen valta ja mahti (marssi)	EL	6	A	4/4	4-ään. sekakuoro
Vala Suomelle (marssi)	EL	3	D	4/4	EL / 3- ja 4-ään. kuoro
Veljesliekki	EL	1	Am	4/4	1-ään. melodia
<u>Kehtolaulut (2)</u>					
Savolainen kehtolaulu	Kalervo Hortamo	5	Dm	3/4	EL / 4-ään. miesk.
Sotalesken kaipuu	EL	3	Fm	3/4	Olavi Helsky / pianosov.
<u>Muut lastenlaulut (5)</u>					
Jääkynntilät	V. Arti	4	Em	6/8	Väinö I. Haapalainen / p.
Pienokaisen rukous	Vilho Nenonen	4	G	3/4	Väinö I. Haapalainen / p.
Prinsessa Kultakutri	Ethel Törmöth	3	C	2/4	Väinö I. Haapalainen / p.
Oi, katso kun leikkii lapsonen	EL	4	Gm	3/8	EL / piano- ja 3-ään. k.
Tähti loistaa	EL	5	Em	6/8	Väinö I. Haapalainen / p.
<u>Tanssilaulut (1)</u>					
Salolammella (tango)	Asta Korhonen	4	Dm	2/4	1-ään. melodia
<u>Viihteelliset rakkauslaulut (3)</u>					
Oi, saanhan tyttö sulta ("tuhma" laulu)	EL	1	Am	4/4	1-ään. melodia
Pullopastia (keinuva valssi)	EL	3	Am	3/4	RL / pianosov.
Unelmissain seurassasi olla saan	EL	3	Dm	2/4	1-ään. melodia
Yht. 31					

Eeti Leppäsen tuotannossa on ainoastaan laulusävellyksiä; muunlaista musiikkia hän ei edes arvostanut. Monta kertaa hän väitteli mm. Sibeliuksen musiikista poikansa kanssa, joka jo kouluaikana oli innokas sibeliaani. Laulun tekijä matki aina keskustelun päätteeksi Finlandia-teoksen aloitussointuja: "Prää-ääky! Prää-ääky!"

Hänen laulunsa ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja selkeän melodisia; pyrkimyksenä oli aina saada aikaan kaunis laulava linja, joka tarkasti seurailee käytettävissä olleen tekstin rytmiä. Sävelmän rakenne on useimmiten jonomainen säkeistolaulu, joskus välisoitto tekee muodosta parillisen AB- tai kahdenpuoleisen ABA-tyyppisen.

31:sta laulusta 12 on duurisävellajissa, kun taas enemmistön, 19 laulua (61 %), pääsävellaji on suruvoittoinen molli - samoin kuin suomalaisissa kansankoraaleissa ja -sävelmissä yleensäkin. Säveltäjä on viehätynyt erityisesti d-molliin, johon on kirjoittanut seitsemän (22½ %) melodiaansa. 16 sävelmää on tasajakoisessa ja 15 kolmijakoisessa tahtilajissa.

Soinnutuksessa hän välttelee riitasointuja eikä harrasta kromaattisia muunnossäveliä. Sävellajinvaihdokset ovat harvinaisia, joskus poiketaan kvinttisävellajissa, joskus taas teos päättyy eri sävellajissa kuin on alkanut. Sävelmät soinnutetaan sekä kanta- että sijaissoinnuilla. Erikoisinta on vajaasointujen runsas käyttö, jolloin soinnusta ei kuule, onko se duuri- vai mollimuotoinen. Ne ovatkin kiellettyjä ns. ankarassa tyyliässä. Sointujen yhdistäminen ei aina ole sääntöjen mukaista.

Eeti Leppänen ei välittänyt, mitä säännöt ja soinnutuksen oppikirjat sanoivat. Ratkaisevaa hänestä oli se, miltä tulos kuulosti. Hän siis luotti vain omaan korvaansa. Hänen sovitustaan löytyykin paljon virheellistä äänenkuljetusta ja huonosti soivaa satsia.

Hän kyllä kysyi neuvoja esim. käydessään 1960- ja 1970-luvuilla muutaman kerran soittamassa sävellyksiään pianolla poikansa luona Turussa. Hän viipyi matkalla tavallisesti kokonaisen viikon ja jaksoi soittaa ja sovitella laulujaan päiväkausia aamusta iltaan. Soinnutusta koskevat neuvot menivät kuitenkin harvoin perille. Vaikka kuinka hyvin asian perusteli sääntöjen mukaisesti, vasta-argumentti oli aina valmiina: ehdotettu korjaus muuttaisi sävellyk-

sen luonteen. Teoksen luoja oli tietenkin oikeassa: vain hän tiesi, mitä ajoi takaa. Ja siksi hän piti oman päänsä, niin kuin piti aina. Piirre saattaa olla - sivumennen sanoen - perinnöllistä laatua; ainakin sitä on ollut havaitsevinaan jälkipolvessakin...

Jokainen luova yksilö haluaa päästä pinnalle; hän tarvitsee vastaanottavaisen yleisön, jonka viihdytykseksi voi esitellä hengentuotteitaan. Eeti Leppänen yritti saada laulujaan tunnetuiksi osallistumalla mm. moniin kilpailuihin. Erään kerran, vuonna 1958, hän lähetti yleisradion lastenlaulusävellyskilpailuun useita laulujaan, joihin oli teettänyt pianosäestykset porilaisella säveltäjällä Väinö I. Haapalaisella. Menestystä hän odotti intoa uhkuen, mutta pettymys oli suuri, kun palkintoa ei tullutkaan. Voiton sai nimekäs suomalainen säveltäjä Tauno Martinen kehtolaulustaan. Eeti Leppänen tilasi voittaneen laulun nuottipainoksen, tutki ja soitteli sitä aikansa, viskasi harmonin päälle ja sanoi: "Se on huono!"

1960-luvulla kankaanpääläisistä koottu naistrio esitti alussa mainitun Savolaisen kehtolaulun MTV:n valtakunnallisessa "Pitäjien parhaat" -kilpailussa Tuomas Hyytisen sovituksena. 1960- ja 1970-luvuilla säveltäjä tarjosi teoksiaan kankaanpääläisille kuoroille, kirkko-kuorolle ja mieslaulajille, joiden toimintaan hän osallistui laulajana vielä 70-vuotiaana. Kuorot esittivätkin joitakin hänen laulujaan eri tilaisuuksissa. Tekijä ei kuitenkaan helposti antanut muuttaa sävellystensä sointupohjaa paremmin soivaksi, minkä johdosta hän oli monesti "napit vastakkain" esim. kirkkokuoron johtajan kanssa.

Eeti Leppäsen tuotanto on tyyppillistä käytösmusiikkia ilman suurta taiteellista kunnianhimoa. Elämänpituinen musiikkiharrastus on ollut vastapainona usein raskaallekin työlle, johon kuului mm. kymmeniä kiloja painavien kangaspakkojen jatkuvaaistelua. Musiikin esittämällä ja uuden luomisella hän on pystynyt ilmaisemaan ja toteuttamaan itseään, mikä kaikille taiteilijasieluille on elinehto. Hänen harrastuksensa varmasti auttoi häntä myös säilymään henkisesti virkeänä loppuun asti.

Mikä sitten on Eeti Leppäsen luomistyön asema jälkimaailman silmissä? Onko hän onnistunut pyrkimyksissään, ts. virittyykö hänen laulujensa kuulijoissa niitä elämyksiä, joita hän

on sävelkudostensa myötä halunnut toisten iloksi välittää? Näihin kysymyksiin lähiomainen ei voi antaa yleispätevää vastausta. Ne jäävät jokaisen kuulijan itse tykönsä arvioitaviksi.

Reino Leppänen

Marjaana maailmalla

(Leppäsläiset-suvun se nuorempi Marjaana)

Marjaana kullamuru
iloamme himmentäen
piilottelee joulussamme yksi suru:
olet poissa joukostamme
– syyskuussa hyvästit heitit
kotoisille kunnahille
syleilyynsä Sinut sulki lentoreitit
Amerikan tanhuville.

Siellä Kalliovuorten tuntumassa
maassa kauniissa Montanan
syksyn ajan liikuskelit
aisojen varmojen varassa.
raamattukoulussa opiskelit.

Sitten tulit Eurooppaan
erilaista joulun aikaa elit
Lontoon maisemissa
ehkä olet ehtinyt ikävöiden ajatella
mitkä lienee kelit
suloisessa Suomen maassa
Tikkurilan kotihaassa.

Ei mikään nyt voi tätä sanomasta estää
kyllä kelit kestää
nuo rakkauden kuntoradat
kotona ja mummoloissa
ystävienkin kartanoissa
– kaipaamme kun olet poissa.

Muuttolintuin lailla
vielä viivyt matkallasi
uuden vuoden alkaessa
on Etelä-Eurooppa suuntanasi
Ateena ja seudut muut
yhä Raamattua opiskellen
jatkat vielä kulkuasi.

Kevään koittaessa Pohjolaan
lienee matkapussisi pullollaan
uusia elämän eväitä
siispä tervetuloa vaan
pestiesi päättyessä
rakas Marjaanamme
sydäntemme Suomi-neito
kotikunnaille taas kulkemaan.

*Lapsenlapselleni 19 v. Marjaana Leppäselle
Jouluna 1997, kirjoitti mummeli*

Sirkka Leppänen

Aatoksia pikkulapsen ...

Eliinan ja Annikan totuuksia:

"Ei aina lueta sitä Levolle lasken Luojaani... Ei-hän Jumalasta ole kivaa kuulla aina samaa. Sehän on kuin sanoisi, että tuu joskus käymään." Annika iltarukousta valitessa.

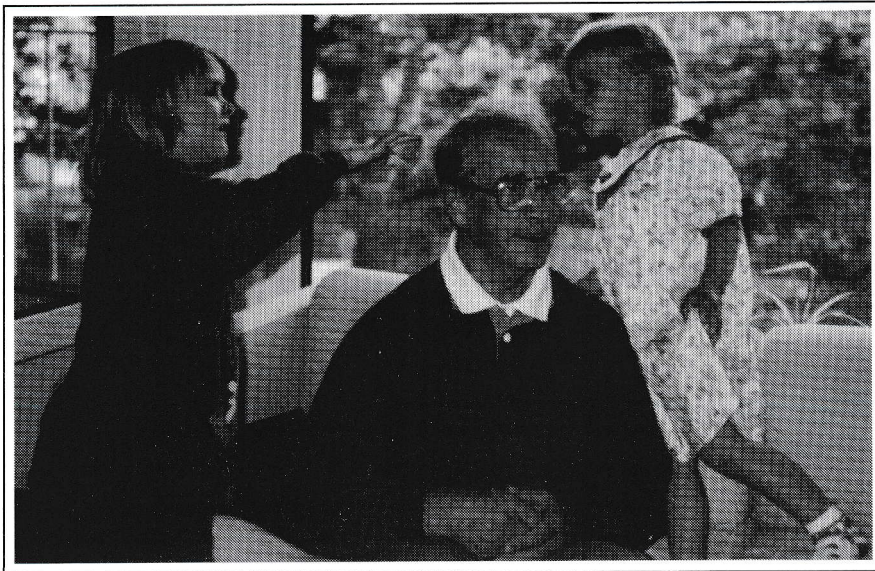
Annika ja Eliina leikkivät barbinukeilla, joita on nykyisin sekä tyttö- että poikanukkeja. Menossa on avaruusleikki, jossa nuket ovat avaruudesta tulleet. Herää kysymys, mistä sieltä? Annika 5-vuotiaana: *"Pojat on tullu Marsista ja tytöt Venuksesta"*.

Tavaraa oli ylähyllyllä eikä Annika ylettynyt niitä ottamaan, sanoi: *"nyt tarvitaan korkeempaa kättä"*.

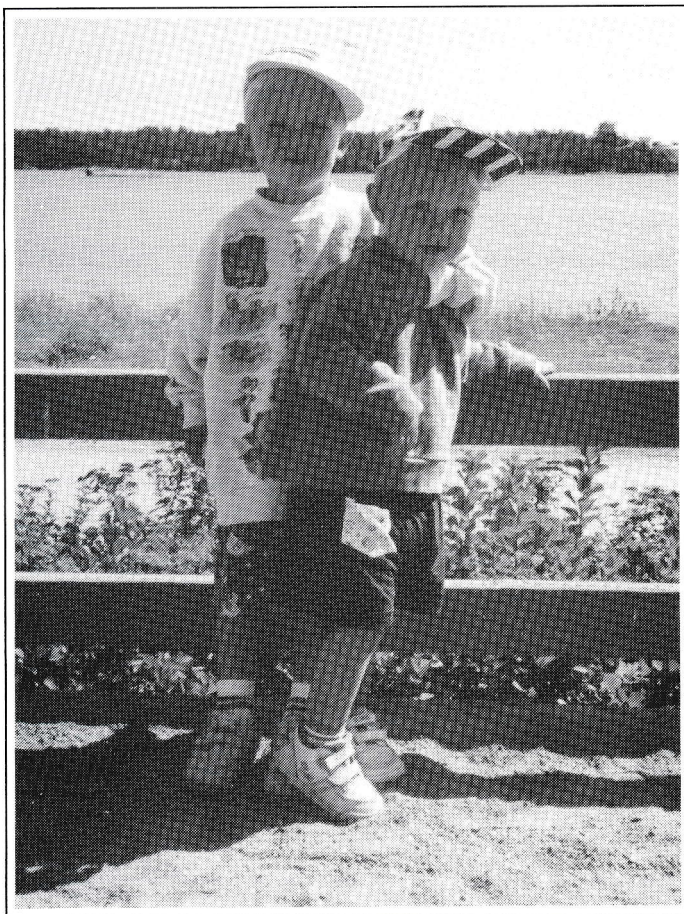
Härkätaistelusta puheenollen, Annika: *"Kuinka laki voi suvaita sellaista? – Jos härkä voittaa, niin sille pitää antaa sen ihmisen korva tai hammas tai ainakin hiuksi!"*

(Selitykseksi: jos härkätaistelija on suoriutunut loistavasti tehden rohkeita ja onnistuneita taisteluliikkeitä, leikataan hänelle härän korva tunnustukseksi, mikä yleensä mainitaan mm sanomalehtien härkätaisteluista kertovissa otsikoissa).

Äiti kasvatti lapsiaan ruokapöydässä. Eliina: *"Kuule äiti, yritätkö sä tehdä meistä jotain Ah-tisaaria?"* Johon äiti: *"Ee-en. Vielä paljon parempia"*.

Eliina ja Annika Ranin. ”Mikä vaarin päässä kiiltää?”
Artturi Leppäsen Matti-pojan Ursula-tyttären tytöt.

Oskari ja Matias Oikarinen. Artturi Leppäsen Veini-
tyttären Lasse-pojan pojat.

Ruokapöytäkeskustelua äidin ja tyttöjen välillä:

Annika 6-vuotiaana: *Äiti, mitä tarkoittaa analyysi?*

Äiti: Selittää perusteellisesti ja pitkään vaikeaa analyysin käsitettä (erittely, jäsentely, aineen koostumuksen selvittely).

Annika: *Tiedätkö sinä äiti mitä on saivarrella?*

Äiti: *No, mitä?*

Annika: *Se on sitä kun selittää pitkään ja moneen kertaan samaa asiaa.*

Annika 6-vuotiaana: *Äiti, monesko päivä on tänään?*

Äiti: *14. päivä*

Annika (pane kädet ristiin ja katsoo taivaalle): *Jumalan kiitos. Kirjaston laina menee vasta 15. päivä umpeen.*

Annika 7-vuotiaana ja Eliina 10-vuotiaana olivat hetkeksi jääneet kotiin kahdestaan. Hetken kuluttua äidin kännykkä soi ja itkevä Eliina siellä valittaa: *"Annika löi mua päähän ja mun pääni on hirveen kipee".*

Äiti: *"No, no, kuinka se nyt sillä tavalla. Annas kun minä puhun Annikan kanssa". Äiti Annikalle: "Kuinka sinä nyt Eliinaa sillä tavalla survoit?"*

Annika: *"Niin ku, niinku... Eliina on runnonu mua seitsemän pitkää vuotta".*

Äiti kuvaili seurueelle ensimmäistä synnytystään, joka oli vaikea, kivulias ja pitkä ja joka lopulta lapsen sydänäänten huonontuessa päätyi kiireelliseen keisarinleikkaukseen. Annika, joka on perheen toinen lapsi, kuuntelee jännittyneenä, nojaa äitiinsä ja kysyy lopulta: *"Tulinko minä sitte vaan niinku lehti puuhun?"*

Oskarin ja Matiaksen toteamuksia:

Oskari ei halua istua Olli-serkun leikkiautoon: *"siin voi olla Ollin bakteeleja".*

Oskari kiukkuisena: *"Mulla taitaa olla matala verensokeri".*

Oskari lego-palikoiden rakentamisesta: *"Ei se oo mun harrastus. Se on mun ammatti".*

Matias ranskanperunoista: *"Onks niitä Suomessa?"*

Oskarin nuhateoria: *"Kun juo vettä ja se ei tuu pippelistä ulos, ni se tulee nenästä".*

Oskari tyttöjen Barbie-leikeistä: *"Niin ku pojat ei oo niin innostuneita rakastumisesta".*

Oskari naapurin tytölle: *"Meillä on kuolematon sielu".*

Oskari naapurin pojasta: *"Ville putos kuoppaan ja se alko itkeen... mut se jäi eloon".*

Tarhan täti Ötökkä-näyttelyssä: *"Katsokaa koppakuoriainen". Oskari: "Anteeks, seon Herkules-kuoriainen".*

Isä Matiakselle tämän tuijottaessa videoita: *"Matias, menisitkö ylös harrastamaan jotain?"*
Matias: *"Ei siel oo videoita".*

Matias Ukille jouluna mennessään vessaan: *"Älä sit ota mun leluja".*

Oskari 6-vuotiaana kysyy ukilta: *"Voiko ihminen nähdä Jumalan?"* Ukki siihen vaivautuneena: *"Minä en nyt tiedä, mutta mennään kysymään mummulta".* Mummu: *"Minun ymmärryksenä se on ihmiseltä salattu".* Oskari: *"Varmaan sitten näkee vasta kuoleman jälkeen".*

Oskari: *"Minkä maan kansalaisia Aatami ja Eeva oli?"*

Oskari 6-vuotiaana: *"Me ollaan Villen kans niin hyviä ystäviä, ettei sitä voi sanoin kuvata".*

Sannan sanontoja:

Jo alle yksi vuotiaana Sanna osoittaa isänsä päätä ja loihe lausumaan: *"Puupää!"*

Vaille 1½-vuotiaana äiti kysyy: *"Miten tipu sanoo?"* Sanna vastaa tomerasti: *"Ii-ha-ha-haaa!"*

Veera serkulle annetaan lääkettä, jota valuu leualle. Pari vuotias Sanna osoittaa Veeran leukaa ja toteaa: *"Veeralla yrjö".*

Viisautta harmaahapsen ...

Tyyne Salmi (o.s. Leppänen, nyt 90-vuotias):

- Kyllä se firma pienenä pysyy, jollei uskalla velkaa tehdä.
- "Nöyrän kaulaa ei ikänä katkasta", sano Hilma Pihlajamäki.
- Yritin olla siipiäni myäre.
- Raha menee sen lua, josa se osataan paremmin käyttää.
- Ei toinen ihminen toisen osalle pääse.
- Kun osaisi sanalle saada.

Artturi Leppänen:

- Mä teen hyvää hommaa niin kauvan ku se kannattaa, mutta sitte ku se ei enää kannata, ni emmä sillä itteeni köyhäks tee. Mä vaihran.
- Mä teen tyätä niin kauvan ko se on hauskaa. (Teki työtä koko elämänsä).
- Älä rakastu rahaan.

Tyyne Salmi o.s. Leppänen

Leppimäen torpan syntyminen ja itsenäistyminen

Manasse ja Marjaana menivät naimisiin tammikuussa 1877. He asettuivat asumaan Manassen kotitorppaan Lepistöön, joka oli Sikalan torppia. Siellä he asuivat 8 vuotta ja siellä oloaikana heille syntyi 4 poikaa, nimittäin Frans Oskari, Juho Ernesti, joka kuoli 3-vuotiaana, Iivari ja Juho Maurits. Mistä on tullut "Leppänen" Manassen sukunimeksi, ei ole tietoa. Olisiko niin, että Marjaanan kanssa kuulutuksia otettaessa pappi on sen nimen hänelle yhteisestä sopimuksesta antanut. Manassehan oli Juho ja Maria Lepistön nuorin lapsi. Kaikki muut Manassen veljet kotitorppaan jäänyttä Mattia lukuunottamatta ottivat sukunimekseen jonkun muun kuin Lepistö. Useimmiten kulloisenkin asuintorppansa nimen.

Manassen ja Marjaanan asettuminen Lepistön torppaan avioitumisen jälkeen selittynee paljolti sitä kautta, että Manassen vanhin veli Matti, joka jäi Lepistön torpan isännäksi, kuoli nälkävuosina 1868, jolloin Manasse oli vasta 12-vuotias. Hän oli vanhinta veljeään 20 vuotta nuorempi. Matin vaimo Kaisa Tuomaantytär o.s. Kärki, Manassen käly siis, meni uusiin naimisiin Juha Matinpojan kanssa. Kaisan ja Juha Matinpojan lapsethan eivät enää kuulu sukuumme.

Matti Lepistöellä ja Kaisalla oli kolme lasta, joista vanhin, poika Juho Viktor Lepistö kuoli vuoden vanhana. Vanhempi tytär Mariaana meni naimisiin Juho Viktor Lähteenmäen kanssa ja muutti Ristilään. Nuorempi tytär Amalia Lepistö meni naimisiin Manasse Rasin (joko Uusi-Rasi tai Vanha-Rasi) kanssa ja he jäivät Lepistön torppaan. Heidän vanhin lapsensa Hugo Manasse on syntynyt 29.7.1892, jolloin äiti Amalia oli jo 26-vuotias ja jolloin Manasse ja Marjaanan Lepistön torpasta lähdöstä oli kulunut 7 vuotta. Isänsä kuollessa Amalia oli vain 3-vuotias, joten torppaa on asunut äiti -Kaisa uuden miehensä kanssa, joka kuitenkin kuoli jo 1880, jolloin Amalia oli vasta 15-vuotias. Näin tarkastellen on ymmärrettävää, että Manasse naimisiin mentyään 1877 jäi Lepistön torppaan ja on lähtenyt sieltä 1885, jolloin Amalia todennäköisesti on men-

nyt naimisiin.

Vuonna 1985 Manasse ja Marjaana muuttivat lapsineen Leppimäkeen Puuskan talon torppariksi. Puuskan talon isäntä oli silloin Juho Isakinpoika Puuska. Hänen vaimonsa oli Severina, Kulhuan talon tytär Vihteljärveltä.

Vuokravälikirja laadittiin 21. päivä maaliskuuta 1885 ja kuului se seuraavasti:

Torppariksi otan minä minulta omistetun Puuskan talon maalla olevaisen Leppimäki nimisen torpan Kankaanpään pitäjässä Vihteljärven kylässä Manasse Leppäselle vastan seuraavaisia ehtoja:

1 ksi. Saa torppari vanha pelto kujalan moision taja. Ja vielä lisäksi kytömaata puolen toista tynnyrin alan talon kyrön vierestä lahden nevalta. Mutta huoneita ei saa rakenta talon mettästä muita kuin poltto puunsa saa otta maasa olevista puista ja myös kuivia puita pystystä saa otta mettän puolelta ja aidan rakennuksia saa otta talon mettästä siitä kuin Isäntä näyttä ja kaksi mäntyä päret puiksi joka vuosi Ja itikan alle navettan saa hakata leppiä ja kataia koto mäistä ja itikan lairun on yhteinen ja saa talon mulli karjan kansa käydä syyspuoles talon nautinnoissa sitte kuin talonki pannan

2 ksi Sitä vastaan tulee torpparin maksamaan joka vuosi kaksitoista 12 markkaa Suomen rahoisa ennen kruunun veron ylös kanto

3 ksi Tämä kontrahti alka tästä lukei ja kestä kaksikymmentä viisi 25 vuotta jos velvollisuudet täytetän eikä misän märistä ylitse käydä joitenka tehty on kontrahti kieltämätä rikottu ja raukee. Joka tämän kautta omkäisellä puumerkillämme vahvistamme Vihteljärven kylässä ja 21 päivä maaliskuuta 1885.

Juho Isakin poika Puuska (nimimerkki)

Edellä seisovaan kauppaan olen minä kaikin puolin tytyväinen ja velvoitan itseni sen rikkomata pitämään paikka ja aika ylempänä

Manasse Leppänen (nimimerkki)

Toristavat

*Ira Juhan tytär
Puuskan piika
(nimimerkki)*

*Manasse Juhan poika
Puuskan trenki
(nimimerkki)*

Kirioti Isak Efraim Kulhua

Juho Puuska, jonka kanssa
Manasse teki Leppimäen torpan
vuokravälikirjan.

Vihtori Puuska, Seppälä-Puuskan
isäntä, jolta Leppimäen torppa
lunastettiin itsenäiseksi tilaksi.

Isäni Artturi Leppäsen kirjoittaman mukaan Manasse ja Marjaana rakensivat Leppimäen mäkeen aluksi "töllin". Tiedossa ei toistaiseksi ole koska he rakensivat sen pitkän hirsiratin, joka koko pituudellaan muodostaa nykyisen Leppimäen huonetilat ja jonka läntiseen päähän "tölli" siirrettiin ja tehtiin siitä pakari.

Torpan ala ei ilmeisesti ollut riittävä, koska 7 vuotta myöhemmin tehtiin lisäkontrahti, joka kuuluu seuraavasti:

Torpparille Manasse Leppäselle kontrahataan minä vielä lisä maata minun omistamalleni Puuskan talon masta sen kydön kuin ennen vilieli kaukassalon saari, joka on kaukassalon talon vainion sivus sen koko aitaus sisällön mettinensä vaan ei saa mette myydä vaan torpan tarpeisiin viliellä jota vastaan on Manasse Leppänen maksanu sata markkaa.

2:o Teke vero neuulo sen maan verosta joka vuosi talon Ruojut mitä väki pite vaan ei myytäviä.

3:o Tämä kontrahti alkaa tästä päivästä ja kestä niin kauvaan kuin entinenki torpan kontrahti kestä Joka tämän kautta vakutetan

Kankaanpäässä se 12 päivä marraskuuta 1892.

*Juho Isakin poika Puuska
(nimimerkki)*

Edellä seisovan kaupan täyttämisen sitoudun minä alle kirjoitettu aika ja paikka kuin edellä

*Manasse Leppänen
(nimimerkki)*

Toristavat

*Frans Prikoli Tilta Isakin tytär Lähteenmäki
(nimimerkki) (nimimerkki)*

Kirioti I. E. Kulhua.

Silloin kun Leppimäen torpan kontrahti tehtiin Juho Puuskan ja Manassen kesken oli Puuskan talo yhtenäinen, jakamaton. Siinä oli vierekkäin Puuskan talo ja Seppälän talo. Juho Puuska osti Seppälän Krekuloilta ja liitti sen

Puuskan tilaan. Juho jakoi Puuskan vuonna 1904 pojilleen Mauritzille ja Vihtorille. Tästä jaosta johtui, että Seppälää kutsuttiin "Uusitaloksi" aina vuoteen 1959 saakka. "Uusitalo" oli Martti Kampin mukaan (Seppälä-Puuskan isäntä vv 1953 -1981) siis ihan virallinen nimi ja sen rekisterinumero oli 3:34. Silloin nimi muutettiin maanmittari Viljo Puhalaisen toimesta "Seppälä-Puuskaksi", koska Vihtiläjärvellä oli kaksi muuta Uuttataloa, joista toisen omisti Iivari Uusitalo, Manasse Leppäsen ainoan sisaren Albertina Mäenpään poika ja siis Leppimäen lasten serkku. Toisen Uudentalon Vihteljärvellä omisti Eino Ranta (?). Puuskan tilan jaossa kaikki torpat joutuivat Seppälä-Puuskan puolelle. Puhalaisen toimesta jouduttiin erottelussa panemaan 125 rajapylvästä. Fincke oli erotusta tehdessään sanonut, että pannaan ne kivipyykit sitte myöhemmin. Ja niin ne olivat jääneet pystyttämättä. Torppien erottamisen oli silloin suorittanut 20-luvulla maanmittausinsinööri Henry Fincke, joka tunnetusti oli laiska mies. Toisaalta, torppien erottamisia oli kaksikymmenluvulla todella paljon. Niinpä esimerkiksi Kärjen tilan torppien erottamisen Fincke suoritti vasta 20-luvun lopulla ja silloinkin vasta lääninhallituksen muistutuksen jälkeen. Siinä maanmittarille päätettiin antaa sakkorangaistus, ellei hän määräpäivään mennessä ollut suorittanut torppien erottelua.

Jossain vaiheessa vuokrasopimuksen teon (1885) ja vuokra-alueen lunastusanomuksen (1919) välisenä aikana oli Manasse luopunut Leppänen nimestä ja alkanut käyttää Leppimäki nimeä. Sellainenhan tapa silloin Länsi-Suomessa paljolti oli, että asuintilan, -torpan nimi otettiin sukunimeksi.

Laki vuokra-alueitten lunastamisesta, ns. "Lex Kallio" astui voimaan 15.10.1918. Leppimäen Vuokra-alueen lunastaminen itsenäiseksi tilaksi on alkanut verraten aikaisin, sillä jo 19.11.1919 Kankaanpään kunnan eteläisen piirin vuokralautakunta oli lopettanut Leppimäen vuokra-alueen lunastamista koskevan asian käsittelyn, Kankaanpään pitäjän Vihteljärven kylässä Kujansuun torpassa. Kokouksessa oli saapuvilla lautakunnan puheenjohtaja Oskari Kaappa, sekä maanomistajain valitsema varajäsen Verner Raiskio ja vuokramiesten valitsema jäsen Malakias Aarniokoski.

Merkittiin, että torpparit Juho Kujansuu ja Manasse Leppimäki olivat viime kuluneen lokakuun 10. päivänä vuokralautakunnan puheenjohtajalle suullisesti ilmoittaneet haluvansa vuokra-alueiden lunastamisesta lokakuun 15. päivänä annetussa laissa säädetyssä järjestyksessä omakseen lunastaa talollisen Vihtori Puuskan mainitussa Vihteljärven kylässä omistamaan Seppälän perintötaloon N:o 3 kuuluvat, hallinnassaan olevat torpat.

Torpparit olivat ilmoittaneet antaneensa tästä vaatimuksestaan Puuskalle aikaisemmin tiedon. Lautakunnan jäsenten lisäksi kokouksessa olivat läsnä Juho Kujansuu ja Manasse Leppimäen valtuuttamana poikansa Artturi Leppimäki ja Vihtori Puuska. Artturi Leppimäellä oli seuraava valtakirja:

Poikani Artturi Leppimäen valtuutan täten puolestani valvomaan etuani omistamani Leppimäen torpan lunastamisvaatimusasiassa itsenäiseksi tilaksi vuokralautakunnan kokouksessa kuluvan marraskuun 19 päivänä.

Kankaanpäässä, marraskuun 18.p:nä 1919
Manasse Leppimäki
(puum.)

Todistavat:

Aarne Juhola F.O.Teelmäki.

Artturi Leppimäki esitti lisäksi: että päämiehensä tahtoo lunastaa kaikki ne viljeltyt ja viljelyskelpoiset alueensa, jotka sisäänjätettyjen kahden eri vuokravälikirjan mukaan ovat hänen nautinnossaan; ja siihen nähden, että päämiehensä vuokravälikirjojen mukaan on tilan metsämaalta saanut kaikki torpassaan tarvittavat polttopuut ja aidan värikit, katsoo, että hän sen nojalla on oikeutettu saamaan metsämaata ainakin 10 ha, joka olisi erotettava n.s. Verttuun metsäpalstasta Ketunkydön läntiseltä puolelta Kangassalon rajan ja Seppälän talon hakamaan aidan väliseltä alueelta, joka täten erotettuna tekisi alueet kolmeen eri kappaleeseen, josta alueelta tahtoo lunastaa kaikki suuremmat puut vuokralautakunnan arvostelun mukaan. Lausuen samalla, että kaikki torpan rakennukset ovat vuokraajan omat, paitsi aidat ovat tilan metsästä rakennetut. Tahtoo, että kaikki tarvittavat tiet ja soranottopaikat pidetään yhteisenä sekä että

saanut ottaa savea lahdennevan kytöön Saarenhuhta nimisestä maasta ulkopuolelta alueen vapaasti ilman eri korvausta, katsoo, että tuo oikeus perustuu vuokrasopimukseen, jonka myös tahtoo alueen yhteyteen lunastettavaksi. Pidättää vuokralautakunnan toimittaman arvioimisen jälkeen oikeuden itse määrätä, josko päämiehensä itse maksaa lunastushinnan tai valtio etukäteen.

Vihtori Puuska vaatimuksien johdosta kuultuna selitti:

- - - Leppimäen vaatimukseen nähden suostuvansa viljeltyjen ja viljelyskelpoisten maitten lunastamisesta, mutta ei suostu antamaan metsämaata muuta kuin sen, mitä on Leppimäen aitojen sisällä ja sen mäen, joka sijaitsee Leppimäen tonttialueen ja Juholan rajojen välisellä alueella, mutta jos vastoin luuloaan katsottaisiin Leppimäki oikeutetuksi saamaan metsämaata enempi kuin mitä nämä alueet sisältävät, niin tahtoo, että se määrättäisiin otettavaksi niin sanotusta Soukonkulman maasta ja ainoastaan viljeltyjä maita vastaavan alan. Ei suostu antamaan savenottopaikkaa, kuin tämä ei perustu vuokraoikeuteen, vaikka kyllä on välistä saanut ilman eri korvausta ottaa savea vaaditusta paikasta lahdennevan kytöön.

Maa oli kokouksen aikaan jäässä ja lumen peitossa ja koska maan laatu oli entuudestaan vuokralautakunnan jäsenille tuttu, ei katselmusta kaikkien osapuolien yhteisestä sopimuksesta paikan päällä tehty.

Sensijaan merkittiin, että vuokra-alueitten rajat ovat selvät ja riidattomat, että vuokramaksut ovat suoritettut sillä tavalla kuin vuokrakirjat osoittavat, että vuokramiehet ovat käyttäneet tilan metsää torppansa tarpeisiin, väittäen Puuska kuitenkin, että Leppimäki on ostanut useasti poltinpuita, joten hän täten on luopunut päätilan metsän nautinnosta ja ei sen tähden ole oikeutettu saamaan metsämaata enempää kuin hän on esittänyt."

Vuokralautakunnan Päätös:

Vuokralautakunta katsoo kohtuulliseksi Vihtori Puuskan myöntymyksestäkin - - - Leppimäen saada lunastaa kaikki torppansa viljeltyt ja viljelyskelpoiset alueet - - - Leppimäen vaatimus saada metsämaata 10 ha hyljätään, koska ei katsota hänellä olevan niin laa-

jan metsännautinto-oikeutta, että sillä olisi tarkoitettu kaikkia torpan terpeita, vaan katsotaan Leppimäen kohtuulliseksi saada metsämaata hänen nautintaoikeutensa perusteella 5 ha, johonka otetaan ensinnä tonttialueen ja Juholan rajan välillä oleva maki ja aitauksen sisällä olevat metsäalueet, mutta siihen nähden, että Leppimäen maat tulisivat neljään kappaleeseen, jos lisäksi tuleva metsämaa otettaisiin Puuskan esittämästä Soukonkulman maasta, katsoo vuokralautakunta, että lisäksi tuleva metsämaa on erotettava ketunkydön yhteyteen sen läntiseltä puolelta Kangassalon rajan ja Seppälän hakamaan aidan väliseltä alueelta, mutta koska Leppimäki ei ole tahotonutkaan näyttää, että hän olisi saanut ottaa savea lahdennevan kytöön vuokrasopimuksen perusteella, hänen vaatimuksensa savenotto-paikan eroittamiseen hyljätään. Tarvittavat tiet ja soranotto-paikat on pidettävä yhteisenä asianosaisten kesken.

Metsän arvioiminen toimitetaan sen jälkeen kuin maanmittari on alueen rajoilla eroittanut.

Sitten oli kirjoissa vielä maininta valitus-oikeudesta. Valitus oli tehtävä 60 päivän kuluessa.

Vuokralautakunnan ratkaisusta molemmat osapuolet, Vihtori Puuska ja Manasse Leppimäki olivat lähettäneet Turun ja Porin läänin maaherralle valituskirjelmän. Vihtori Puuskan valitus oli päivätty 15. tammikuuta 1920 ja Manasse Leppimäen 19. päivä joulukuuta 1919. Manasse oli siis allekirjoittanut puumerkillään valituskirjeensä 10 päivää ennen kuolemaansa 29.12.1919.

Maanjako-oikeus kokoontui elokuun 14. päivänä 1920 Kärjen talossa Kankaanpään pitäjän Kankaanpään kylässä vakituisen puheenjohtajansa J.N.Laurin johdolla. Jäseninä vanhempi maanmittausinsinööri Herman Elin Frithiof Lindblom ynnä kunnan valitsemina tilalliset Jooseppi Tapala ja Rikhard Ceder.

Vihtori Puuskan puolesta oli valituskirjelmän jättänyt maaherralle 17.päivänä tammikuuta 1920 varatuomari Yrjö Astala Porista. Manasse Leppimäen puolesta valituksen jätti tammikuun 19. päivänä varatuomari Aatto Aalto Porista. Manasse oli puumerkillänsä allekirjoittanut valituksen 10 päivää ennen kuolemaansa.

Vihtori Puuskan kirjelmästä jätän Kujan-

suun osuuden pois. Sen jälkeen se jatkuu:

- - - Mitä sitten tulee vuokralautakunnan päätöksessä mainittuun Manasse Leppimäen lunastusta koskevaan asiaan, niin on hänen peltoalueensa myös arviokirjassa laskettu kaiken kaikkiaan 2,62 hehtaariksi ja hänelle tästä huolimatta annettu metsämaata 5 hehtaaria. Vuokralautakunnassa on Manasse Leppimäki nojautunut vuokravälikirjaan 21 päivästä maaliskuuta 1885, jossa metsänkäyttö on ollut hyvin rajoitettu ja tästä huolimatta on hänelle annettu yli lain säätämän suuremman määrän. Sitä paitsi on tätä metsäaluetta erotettu kohdist, joihin minä en mitenkään kohtuudella voi tyytyä. Ensinnäkin on tämä metsä osittain suoranaista kotimetsää ja osaksi talon kotohakojakin. Päätöksessään on vuokralautakunta perustanut tätä menettelyään sillä, että Leppimäen maat muuten olisivat tulleet neljään eri kappaleeseen. Itse katson että asian olisi kyllä voinut muutenkin järjestää, ainakin tilusvaihdolla ellei muuta.

Asian näin ollen saan kunnioittaen anoa että Maanjako-oikeus kokoontuisi ja tähän istuntoon haastettaisiin... sekä juuri kuolleen Torppari Manasse Leppimäen, samasta kylästä, oikeudenomistajat: leski Maria Leppimäki ja lapset Maanviljelijä Oskari Mäkelä, kauppias Ivar Leppänen, suutari Juho Leppänen, Työmiehet Jalmari Leppänen ja Vihtori Leppänen, kaikki mainitusta Vihteljärven kylästä, Kauppiaanvaimo Hilda Ojanen, ja hänen miehensä Ivar Ojanen, mainitun pitäjän Veneskosken kylästä, Suutari Villiam Leppänen ja Liikemies Artturi Leppänen, molemmat niinikään Vihteljärven kylästä, Maria Leppimäki myös ominaisuudessa alaikäisen Torpparinpojan Eino Leppäsen lakimääräisenä holhoojan, kuul-tavaksi ja vastaamaan minua, joka silloin Seppälän tilan omistajana sanotussa Vihteljärven kylässä, tulen vaatimaan että vuokralautakunnan toimenpiteet, mikäli ne ylemmäksi merkityillä perusteilla virheelliseksi havaitaan sen mukaan muutettaisiin kuin tässä ylempänä olen esiintuonut. Porissa tammikuun 15 päivänä 1920.

Vihtori Puuska. Talollinen Kankaanpään pitäjän Vihteljärven kylästä

Kautta

Yrjö Astala

Varatuomari Porissa

Tiluskuvion n:o kartalla	Lunastettava tilus tai etuus	Ala ha	Arvo/ha		Tiluksen tai edun arvo		
			Sovittu Smk	Arvioitu Smk	Sovittu Smk	Arvioitu Smk	Yhteensä Smk
	I Viljeltyjä tiluksia						
310	Tontti, kivikkomäkeä	0,08	400		32		
309	Kotopelto, mäkimaata, ruokamultaa n 15 sm, hyvässä kasvikunnossa	0,56	400		224		
233	Ketunkytö, ruoppamaata, hyvässä kasvikunnossa	0,62	350		217		
234	Samassa kydössä	0,42	350		147		
515	Lahdennevan kytö, ruoppamaata, tyydyttävässä kasvikunnossa	0,94	350		229		
	Yhteensä				949		
	II Metsämaata	5,00	350		1750		
	Yhteensä				1750		

Edellisen mukaan vuokranantajan hyväksi luettava:	Smk
Viljelyksistä	949
Metsämaasta	1750
Yhteensä	2699

Sota-ajan arvonnousu on jo vähennetty arvioita tehtäessä ja otettu lukuun yksinomaan 1914 vuoden hinnat.

Leppimäki. Eino Leppimäen toimesta vanha pitkä hirsitorppa verhottiin lautarakenteella, rakennettiin lisäsiipi ja tekemällä mansardikatto saatiin korkea vinttikerros, johon myöhemmin rakennettiin hyvät huoneet.

Manasse Leppimäen puolesta jätetty valitus oli seuraava:

Turun Maanjako-oikeudelle.

Tyytymättömänä Kankaanpään kunnan eteläisen piirin vuokralautakunnan viime marraskuun 19 päivänä Seppälän perintötalon maalla Kankaanpään pitäjän Vihteljärven kylässä olevan Leppimäen torpan itsenäiseksi tilaksi lunastamista koskevassa asiassa julistamaan päätökseen saa - myötäliittäen virallisesti oikeaksi todistetun jäljennöksen vuokralautakunnan pöytäkirjasta arviokirjoineen - kunnioittavimmin esiintuoda seuraavaa:

Vaikka lunastushinnasta L.V.L.: II §:n mukaan on vähennettävä niiden parannuksien arvo, jotka minä olen hallinta-aikanani tehnyt vuokra-alueeseen, on vuokralautakunta jättänyt tämän korvaus-vaatimukseni kokonaan huomioonottamatta. Olen raivannut koko Kotopellon, merkitty kartta kuviolla 309, ja ainakin toisen puolen Ketunkydöstä sekä Lahdennevan kydön myös kokonaan. Muista pienemmistä parannuksista puhumatta olisi vuokralautakunnan pitänyt antaa edes näistä viljelysparannuksista minulle L.V.L.:n 14 §:n mukaan tuleva korvaus. Muuten on arviokirjaan viljelysalueeni merkitty liian pieneksi, koska minä olen viljelyksiäni aina vähin erin laajentanut. Sitäpaitsi ei vuokralautakunta erottanut uudelle tilalleni mitään mudan ja saven ottopaikkaa, vaikka minä olen saanut tarpeen vaatiesatalon alueelta ottaa.

Kaikesta tästä huolimatta on vuokralautakunta arvioinut vuokra-alueeni lunastushinnan lähes 3000 markkaan, vaikkei sen todellinen, rauhanaikainen hinta voi nousta kahteentuhanteen markkaan, josta vielä on vähennettävä edellämainitsemani parannusten arvo sen arvon lisäyksen mukaan, mikä vuokraesineelle on näiden parannusten kautta tullut.

Vaikka torpalla on ollut täydellinen metsänautinto-oikeus, ei vuokralautakunta ole antanut minulle kuin 5 ha metsämaata, joka on aivan riittämätön uudelle tilalleni. Sitäpaitsi on vuokralautakunta jättänyt arvioimatta suurten eli niiden puiden, jotka 1,20 m korkeudelta täyttävät 20 sm tai enemmän, käyvän hinnan. Kaikkeen ylläesittämäni nähden anon kunnioittaen, että Maanjako-oikeus kumoamalla vuokralautakunnan valituksenalaisen

päätöksen muuttaisi sitä siten että edellä mainitut seikat tulisivat huomioonotetuiksi.

Porissa, 19 päivänä joulukuuta 1919

Manasse Leppimäki.

(nimim)

Torpp. Kankaanpään pit. Vihteljärven kylästä

Laati: Aatto Aalto.

Varatuomari Porista

Maaherra lähetti sitten valituskirjelmät eteenpäin Maanjako-oikeuden puheenjohtajalle, joka virkakirjeellä Maanjako-oikeuden jäsenille ja kuulutuksella, joka annettujen todistusten mukaan oli julkaistu Kankaanpään seurakunnan kirjossa viime heinäkuun 25 ja kuluvan elokuun 1 päivinä, kutsunut Maanjako-oikeuden kokoontumaan Kärjen tilalle. Paikalle oli saapunut Vihtori Puuska avustajanaan varatuomari Yrjö Astala ja Marjaana Leppimäen puolesta entinen hovioikeudenneuvos Santeri Saarnijoki Tampereelta. Saarnijoen avoimen asianajovaltakirjan olivat todistaneet puumerkeillään Hanna Lepistö ja Iisakki Lehtiniemi.

Oskari Kaappa oli myös läsnä vuokralautakunnan puheenjohtajan ominaisuudessa.

Maanjako-oikeuden "Välipäätös"

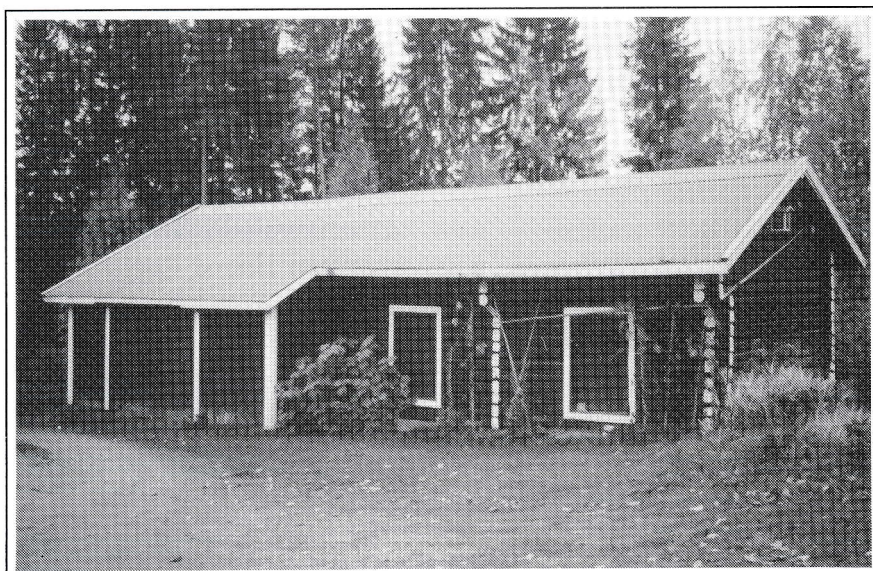
Maanjako-oikeus katsoo ennen asian ratkaisua tarkastuksen maalla tarpeelliseksi, minä vuoksi ja kun sitä ei voida tässä yhteydessä toimittaa, tämän asian käsittely siirretään vastedes kuulutuksella määrättävään maanjako-oikeuden istuntoon, jolloin asianosaiset jälleen oikeuteen saapukoot, jos tahtovat valituksiansa jatkaa."

Sitten seurasi merkintä matka- ja päivärahakorvauksista, jotka olivat puheenjohtajalle ja jäsen Lindblomille 162 markkaa kummallekin valtion puolesta ja joista etukäteiskorvauksena maksettiin mk: 11:57 kummallekin sekä Vihtori Puuska että Manasse Leppimäen perikunta maksoivat maanjako-oikeuden jäsenille Jooseppi Tapalalle ja Rikhard Cederille mk 4:25.

Julistettiin ja merkittiin että asianosaiset heti maksoivat heidän suoritettavaksensa määrätty korvaukset.

Leppimäki nykyisellään puutarhan puolelta nähtynä.

Ulkorakennus, jossa kaksi aittaa ja autotalli.

Marjaanan ja Manassen sänky. Sitä käytti seuraavakin isäntäpolvi, Eino ja Anni.

Tutkimus on edennyt tähän pisteeseen, mutta lopullista maa- ja metsäoikeuden ratkaisua –en vielä ole löytänyt.

Leppimäen viimeisen isännän Into Leppimäen kuoltua elokuussa 1995 myi perikunta

Ketunkydön ja Lahdennevan kydön entisen Seppälän, nykyisen Seppälä-Puuskan omistajille agronomeille Laila ja Jyrki Ryynäselle.

Matti Lepäntalo

Rakentaessaan Leppimäen täyteen pituuteensa antoi Manasse tehdä kaakeliuunit kaikkiin huoneisiin. Samoin tehtiin tuplaikkunat. Molemmat olivat ainutlaatuisia sen ajan torpassa.

Sukukokous 1.8.1998

Taas me olemme täällä
ihanalla elokuun säällä.
Jokainen varmasti viihtyy
Sydämen syke ilosta kiihtyy.

Sukua on niin hauska tavata
Aina on sen verran vapaata,
että sukukokoukseen voi ehtiä.
Suku on varmasti rehtiä.

On hauska tuttujen kera rupertella
salaisuudet hiljaa supatella
ja muistella entisaikaa.
Siinä on jotain taikaa.

Sukuseuralla on paljon työtä.
Jos ei päivä riitä, riittäähän yötä.
Kiittäkää toimeksi antajaa,
suuren vastuun kantajaa.

Suku on lisääntynyt varmaan.
Joku on synnyttänyt pienen armaan,
joka sukua puolestaan jatkaa,
samalla tätä maallista matkaa.

Toivotaan kaiken menevän hyvin.
Hyvinvointi on mitä pyhin.
Emäntiä kiittää muistakaamme,
hyvää ruokaa heiltä saamme.

Onnea koko suvulle!

Kesän ylistys

On ihanaa kesän aikaa
lumoa ja herkkää taikaa,
ihminen on hellällä päällä
tottahan näin ihanalla säällä.

Muuttuvainen on ihmismieli
lipevä on moni kieli,
on hyvä jos puhuu hyvää,
hyvyys on kuin oivaa pyhää.

Kesällä ilma ihanasti väreilee
monen silmä taivasalle tähyilee,

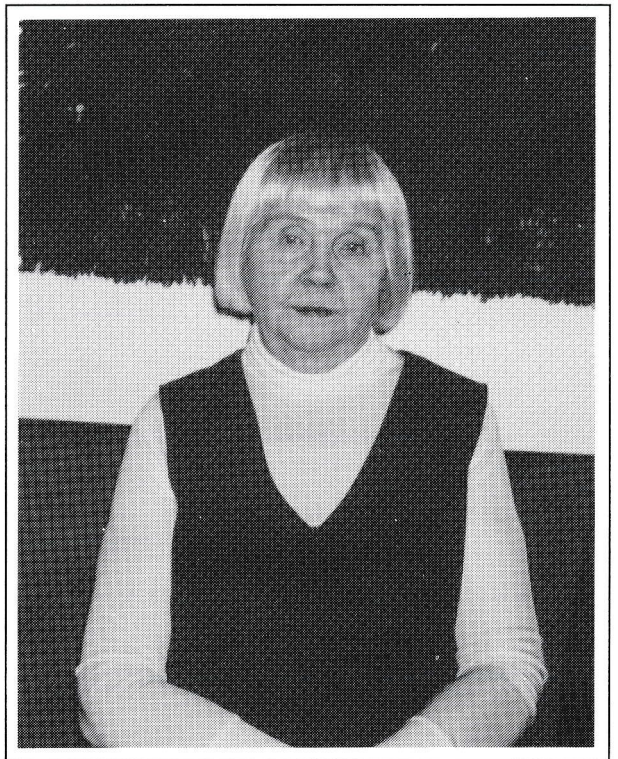
että jatkuuko paiste auringon,
hyvä, aurinko näkyvillä on.

Joskus taivas vettäkin antaa,
että maa jaksaa hedelmiä kantaa.
Taivaan Isä muistaa meitä,
ei Hän huolehtimistaan heitä.

Jos ihminen vaan muistaa kiittää,
kiitoksen aihetta kyllä riittää,
luontokin antaa parastaan,
nauttikaa siis hänen ajastaan.

Suomi on rauhallinen maa,
täällä rauhassa olla saa,
ei sodan äänet pauhaa,
vaan lintujen laulu toivottaa rauhaa.

Runot kirjoitti Helmi Leppänen

Helmi Leppänen

Miten kaikki syntyikään?

Miten tämä leppäläisten sukuseura ja kaikki sen liitännäiset, sukukirja ja "Leppäsläinen"-lehti ja sukukokous syntyi? Yritän sukuseuran syntymistä seuraavassa kuvailla, koska minulla sukukirjaa lukuunottamatta on aloitteentekijän rooli.

1993 syksyllä vietimme, vaimoni Synnöve ja minä, syksyn pimeintä aikaa tavanomaiseen tapaamme Espanjan auringossa. Sitä kun ihmisen aatos kulkee ja kiertää, käväisee menneisyydessä ja pohdiskelee omaa nykyistä eläkeläisen tilaansa, niin tuli siinä taas kerran mieleen omat vanhemmat ja erikoisesti isä-Artturi ja hänen elämänsä ja problemaattinen luonteensa. Muistin valkokankaalle piirtyi taas, ties monennenko kerran saunassakäynnit: pitkän juopottelukauden sairastuttama isä parvessa ja minä, puberteetti-ikäinen poika alhaalla heittelemässä löylyä. Isä siellä parvessa kävi läpi elämänsä, tilitti minulle, esikoiselleen, elämänsä kipeitä tuntoja, voittoja ja tappioita, hauskoja kommelluksia ja ihmisluonnon hampaisuuksia. Kutsuin näitä humalatilanteita isän "saunasaarnoiksi". Ne päättyivät usein siihen, että "Matti, sinä kirjoitat minun elämäkertani". Se mitä minä semmoisesta velvoitteesta silloin ajattelin, ei kuulu tähän yhteyteen. Se tulkoon julki jossain myöhemmässä yhteydessä.

Siellä Espanjassa Las Estrellas-kodissamme en päässyt sinä syksynä irti tuosta isäni velvoitteesta. Alitajunta ja tietoinen pohdinta möyhensivät sitä aihetta, analysoivat mahdollisuuksia ja rakensivat käytännön toteuttamista. Niin kypsyi toimintakaava: Menet Kankaanpäähän, etsit sukusi, haastattelet sen jäseniä. Haastattelet myös pitäjäläisiä, jotka isäsi kanssa olivat tekemisissä ja jotka vielä jotain hänestä muistavat.

Tuumasta toimeen: tammikuussa 1994 ostimme pienen kaksion "Ruokorinteestä", joka on järven kirkonkylän puolella vastapäätä entistä "Venetmäen"-kotiamme. Oli tammikuu ja alennusmyyntikausi, mikä helpotti kalustamista.

Sitten vain alkuun. Ensimmäiset haastattelut olivat Viljami Leppimäen tyttäret Aino Huhtala ja Hilja Leppimäki. Sitten piiri alkoi

pian laajentua. Löytyi Arvo Leppänen, Tyyne Salmi, Liisa ja Esko Mäkipää. Soitin myös Veikko Seviolle. Hän neuvoi kääntymään Tyyne Koskisen, Kokki-Tyynen puoleen. Olin aikonut mennä hänen luokseen muutenkin, mutta nyt kiirehdin. Tyynestä löysin oikean tietojen aarreaitan, kuten myös serkustani Arvo Leppäsestä.

Yhä useammalta tihkui epämääräistä tietoa, että Mauno Ojasen poika olisi tutkinut sukumme. Niinpä otin yhteyttä Mauno Ojaseen Euraan. Sitä kautta löytyi Arto Ojanen Maskusta ja hänen pitkälle suvun esipolviin ja laajalle viimeisten kahden vuosisadan sukupiiriin ulottuva sukuluettelonsa. Häneltä oli työ jäänyt pöytälaatikkoon parikymmentä vuotta sitten. Yhteisestä sopimuksesta aloitimme sen täydentämisen viimeisten sukupolvien osalta.

Paljon minua askarrutti ja työllisti Tauno Jalmari Leppäsen löytäminen. Lopulta sekin onnistui. Oukarinkadun rivitalosta löysin sairaan serkkuni. Häneltä sain esiarvoisen tärkeätä tietoa suvusta, isästäni ja lapikkaanteosta. Löytyi myös hänen poikansa Jukka Leppänen.

Uusia sukulaisia tapasin, uusia pitäjäläisiä tuli haastateltua. Tiedon määrä kasvoi. Alkoi muodostua jonkinlainen yhtenäinen käsitys "leppäsläisistä". Alkoi hahmottua käsite "suku" ja "sukulaisuus". Syntyi myös ajatus: entäpä oikein sukuseura? Siitä tuli keskustelua monen haastateltavani ja nyt jo ystäviksi käyneiden serkkujeni kanssa.

Tauno Jalmari Leppänen kuoli vaikeaan sairauteensa tammikuun viimeinen päivä 1995. Hänen hautajaispäivänsä aattona helmikuussa tapasin taas kerran Taunon pojan Jukan Ruokorinteen pihassa. Siinä jutellessa tuli sukumme myös keskustelunaiheeksi. Tuli sanottua, että kyllä sukuseura olisi tarpeellinen. Ihan mielekästä perustaa. Ja sukukokous ennen kaikkea. Tuumasta toimeen siis.

Kävin mielessäni läpi, keitä aktiivisia ja ajatuksista innostuneita "serkkuja" olin tavannut. Kutsuin heitä Ruokorinteen kotiin. Niin sinne kerääntyi meitä mukava joukko: Liisa ja Esko Mäkipää, Jukka Leppänen, Jukka Jaakkola, Arto Ojanen ja minä. Kaikki sukuseuraajatukselle suopeita, innostuneita ja aktiivia serkkuja.

Ajatus sukukokouksesta innosti meitä kaikkia. Ryhdyimme toimikunnaksi. Ohjelmaa

Toisen sukukokouksen suunnittelutoimikunta kokoontuneena Liisa ja Esko Mäkipään luona. Henkilöt vasemmalta: Arto Ojanen, Lilja Jaakkola, Liisa Mäkipää, Esko Mäkipää, Jukka Jaakkola, Pauli Huhtamaa, Terttu Huhtamaa ja Matti Lepäntalo.

Uusi hallitus ensimmäisessä kokouksessaan. Vasemmalta Matti Lepäntalo pj., Eija Uusi-Oukari, Jukka Jaakkola, Arto Ojanen, Liisa Mäkipää varapj., Terttu Huhtamaa, Paula Rintamaa sihteeri, Esko Mäkipää rahastonhoitaja. Kuvasta puuttuu Reino Leppänen.

Pohjankankaan pelimannit. Vasemmalta Arvi A. Koivisto, Antero Kaappa, Tuomas Hyytinen ja Antti Hirvikangas.

ryhdyttiin muokkaamaan, pitopaikat, kirkko ja Vihtiläjärven "Toukola" löytyivät luonnostaan. Oma pappi, Jari Muta komeine laulunäänineen ja hänen miniänsä Sanna-Mari Muta urkuihin. Suvivirsi! Mehän osaisimme veisata, niinkuin sitten osasimmekin. Vieläkin rintaa lämmittää, kun muistelen, miten komeasti suvivirsi meiltä kaikui.

Valokuvaus keksittiin. Marjatta ja Matti Kärki tietysti, Markokin oli mukana. Kuljetukset. Liputus Toukolassa. Lippujenmyynti. Ruokailun ja kahvituksen järjestelyt. Liisa Mäkipää teki hyvän valinnan, löysi "Patajussin", joka loihti meille upeat kirkkokahvit ja maukkaan ja runsaan satakuntalaisen pitopöydän.

Kovaäänislaitteet eli äänentoistolaitteet. Niiden hankkiminen oli vaikeaa. Ilman Jukka Leppäsen asioihinpuuttumista olisivat äänentoistolaitteet jääneet kokonaan pois. Se olisi merkinnyt sukkokousohjelman pahaa epäonnistumista. Nytkin laitteet olivat kehnot: edessä ääni oli liian voimakas, salin perällä tuskin kuuluva.

Seuraaviin kokouksiin vedettiin mukaan Terttu ja Pauli Huhtamaa ja Lilja Jaakkola.

Televisio, video ja videofilmit pikkulapsille. Tämän erittäin tarpeelliseksi ja tärkeäksi ohjelmanosaksi osoittautuneen hoiti hienosti Pauli Huhtamaa poikansa Jarkon erinomaisella asisteerauksella.

Dialaitteet ja valkokangas. Tarpeellinen pimennys juhlasaliin. Löytyi Kahilan lehmänkello, jolla juontaja, minä, yritin saada hiljaisuutta aikaan vilkkaasti seurusteleavassa yli 200-päisessä sukkujuhlajoukossa.

Ohjelmaksi keksittiin suvun kantavanhempien, Manassen ja Marjaanan esittely sekä lyhyt, mieluisin hauska tarina heidän lapsistaan Oskarista Einoon. Esittäjät valittiin kustakin sukuhaarasta. Näin saatiinkin sitten vaihteleva ja kuulijoiden kertoman mukaan erittäin onnistunut rapsodia Manassen ja Marjaanan lapsista.

Musiikkia tarvittiin myös. Siihen tarkoitukseen ohjelmatoimikunta löysi Kankaanpään oman yhtyeen: Pohjankankaan Pelimannit. Loistava yhtye, innostunutta soittoa, irrottavaa kansanmusiikkia. Ja laulettiin, hyvin laulettiinkin.

Seuraavaksi ohjelmaan kirjattiin satakunta-

lainen pitoateria. Syötiinkin se hyvä, maukas, raikas, runsas lounas. Juteltiin, tutustuttiin.

Seuraava ohjelmanumero: Sukuseuran perustava kokous.

Ohjelmatoimikunta oli laatinut sääntöehdotelman. Seura perustettiin. Nimeksi valittiin "Leppäsläisten sukuseura". Rekisteröiminen jätettiin tulevalle hallitukselle. Hallitus valittiin: puheenjohtajaksi Matti Lepäntalo ja jäseniksi yksi kustakin sukuhaarasta: oskarilaisista Jukka Jaakkola, iivarilaisista Paula Rintamaa, juholaista Liisa Mäkipää, amerikkalaisten sukuhaarojen vihtori- ja jalmarilaisten edustajaksi Jukka Leppänen, hildalaisten Arto Ojanen, viljamilaisten Antti Huhtala, artturilaisten Matti Lepäntalo ja einolaisten Anna Hämäläinen.

Hallitus piti kokouksen heti sukkujuhlan jälkeen: varapuheenjohtajaksi valittiin Liisa Mäkipää, sihteeriksi Antti Huhtala, rahastonhoitajaksi Esko Mäkipää.

Entäs tanssi. Se sai vahvan kannatuksen ohjelmatoimikunnassa. Tanssijoita löytyi suhteellisen vähän. Ohjelmaa oli ollut aivojen ja ruokaa mahan täydeltä, niin että valssiin viehtyneitä ei enää löytynyt niin montaa.

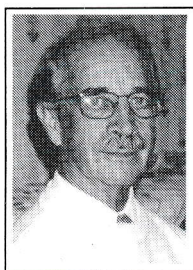
Näin siis syntyi "Leppäsläisten sukuseura".

Kuluneiden pian kolmen vuoden aikana on saatu aikaiseksi oma lehti "Leppäsläinen", jonka ensimmäinen numero ilmestyi joulukuksi 1995. Sen 250 kappaleen painos loppui kesken. Joulukuksi ilmestyi "Leppäsläisten Sukukirja". Sen kansilehteä komistaa suvun vaakunaehdotelma. Vaakuna sai lopullisen muotonsa tämän vuoden puolella.

Matti Lepäntalo

Leppäsläisten sukuseura ry:n 1. puheenjohtaja

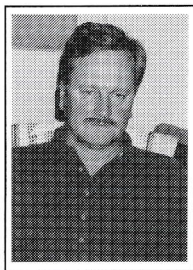
Leppäsläisten sukuseura ry:n I hallitus (1995 – 1998):

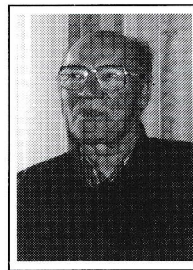
Matti Lepäntalo
puheenjohtaja

Liisa Mäkipää
varapuheenjohtaja

Antti Huhtala
sihteeri

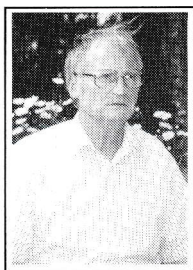
Esko Mäkipää
rahastonhoitaja

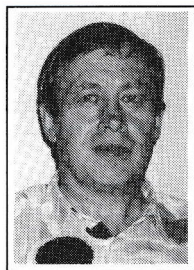
Anna Hämäläinen

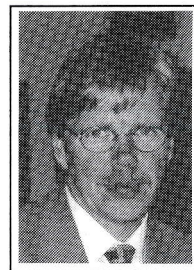
Paula Rintamaa

Jukka Jaakkola

Jukka Leppänen

Arto Ojanen

Avoim asianajovaltakirja.

Kaukasupäässä,

Tampereella, tulo kuun 14 päivänä 19 Lo...

Marianna Leppimäki

Todistavat:

Raima Lepistö

+

Pirkko Lehtinen

I

Siunatuksi lopuksi

Tässä tämä "Leppäsläisen" toinen numero sitten on valmiina. Lehti on viime kerasta paljon lihonut. Se sisältää nyt paitsi sukukokouksen ohjelman tallenteet myös muita artikkeleita, jotka ovat laajoja ja perusteellisia kuten esim. Leppimäen syntytarina. Sen lopullista päätöstä en vieläkään löytänyt, sillä Marjaana oli taas vuoden 1922 maanjako-oikeudessa velvoittanut asianajajansa hovioikeudenneuvos Santeri Saarnijoen valittamaan. Asiakirjoja penkoessani löysin sensijaan Marjaanan kauniin puumerkin.

Erittäin arvokas kirjoitus on Reino Leppäsen tekemä tutkimus isänsä Eeti Leppäsen sävellys- ja muusta musiikkitoiminnasta. Runoilijamme ovat olleet esimerkillisen tuotteliaita. Toivoisin, että suorasanaisen kirjoittajat uskaltaisivat heidän mitallaan tulla lehtemme palstoille. Henkilökohtaisesti en ollenkaan pidä kirjoitusten kerjäämisestä. Senvuoksi hylätäkää ujous ja tulkkaa mukaan.

Kuvien määrää on myös lisätty. Se tekee lehden eloisammaksi. Joukossa on muutama hauska kuva kaukaa 20-luvultakin. – Kuvista puheenollen. Älkää hyvät ihmiset ja perikunnat heittäkö vanhoja kuvia pois. Ei edes silloin, jos ette kuvien henkilöitä tunne. Jos valokuvat eivät teitä itseänne enää kiinnosta, niin viekää ja lahjoittakaa ne Kankaanpään museolle. Samoin vanhat kirjeet ja muut mielenkiintoiset paperit kuten vanhentuneet kauppa-kirjat, oikeudenkäyntikirjat, testamentit, perukirjat ja perinnönjakopaperit, urakkasopimukset, rakennusluvut, rakennuspiirustukset ja rakennussuunnitelmat, tiluskartat, lainhuudot. Kaikki ne ovat 70-100 vuoden kuluttua arvokkaita.

Kehitys minun elinaikanani, 77 vuoden kuluessa, on esimerkiksi Kankaanpäässä ollut mahtava. 20-luvun alkupuolella Kankaanpäässä oli vain kymmenkunta autoa. Linja-autoliikenne alkoi silloin Poriin. Jos halusit soittaa Poriin, piti ensin saada kirkonkylän keskus vastaamaan, jotta pääsit Veneskoskelle, josta pyysit Honkakoskelle, josta pyysit Pomarkkuun, josta pyysit Noormarkkuun, josta sitten vasta pääsit Poriin. Jos sinulla nimittäin oli onnea. Oli vain yksi puhelinlinja keskuk-

sesta keskukseen. Edellytyksenä tietysti oli, ettei sen ja sen isontalon emäntä Honkakoskelta pitänyt ainoata puhelinlinjaa hallussaan päivitellessään pomarkkulaisen kolleegansa kanssa maailman pahuutta, nisuviljan kehnoutta, lastensa yskää, kretingin kalleutta ja miesten sahdinjuontia.

Ja tiet: Mettälänkankaallekin tie oli syksyllä pelkkää kuravelliä ja syviä kärrynpyörien uurreita. Keväisin tiellä oli suuria vesilammikoita, joissa oli sammakonmätiiä ja vähän myöhemmin sammakon nuijapäitä lammikon täydeltä. Kelpasi siinä havainnoida luonnon ihmeitä. Ja kun lumet sulivat keväällä, peitti paksu hevosensontakerros tiet, niin nykyisen Torikadun kuin Keskuskadunkin. "Lantajuova järven jäällä..." Ja niin edelleen.

Seuraava "Leppäsläinen" ilmestyyneen sitten taas seuraavan sukukokouksen jälkeen 3 vuoden kuluttua. Siihen toivon paljon kirjoituksia monelta, monelta kirjoittajalta. Mikä tahansa juttu, erikoisesti sukuun liittyvä on tervetullut.

Hyvin tärkeää on, että sukurekisterimme pysyisi ajan tasalla. Sitä varten pyydän hartaasti, että ilmoitatte sukurekisterin pitäjälle, Arto Ojaselle, nyt jo ja aina tästä eteenkinpäin kaikki syntymiset, kuolemiset, avioliitot ja muutkin perhetapahtumat. Arton osoite on Venalhontie 13, 21250 Masku, puhelinnumero 02-432 0221, sähköpostiosoite: artoja@netti.fi.

Toivon sitten vain hyvää terveyttä, iloista, positiivista ja rakentavaa mielentilaa, ystävyyttä ja toisten auttamishalua kaikille. Kyllä se niin vain on, että "antaessaan saa ..."

Matti Lepäntalo

Matti Lepäntalo

Vaakuna

Sitä kun ihmiselle tulee kaikenlaista mieleen. Oli se Tauno Jalmari Leppäsen miniatyyripieksu, kaunis kuin taideteos. Oli Tyyne Salmen noukkupeitto, joka on levinnyt laajalle suvussamme. Molemmat kummittelivat mielessäni. Ja lopputulos kummittelusta oli, että niistähän tulisi hyvä vaakuna.

Ehdotin sitä hallitukselle. Pienen mutta selvän hiljaisuuden jälkeen kokous antoi hyväksymisensä ehdotukselleni. Taisivat hallituksen jäsenet käydä mielessään läpi saman ajatuskulun kuin minäkin viikkoja aikaisemmin. Että tämmöiselle suutari- ja torpparisuvulle vaakuna. Eikö se ole isottelua. Ajatus oli paitsi huvittava, myös sen verran shokeeraava, ettei sitä voinut vastustaa.

Liisa Mäkipää, Kankaanpään puolestapuhuja, ehdotti, että tiedusteltaisiin, voisiko Kankaanpään Taidekoulu tehdä meille vaakunan. Otin siis keväällä 1997 yhteyttä rehtori Liisa Juhantalo, joka ohjasi minut kalligrafialuokan opettajan Veiko Kespersaksin luokse. Hän on mutkaton ja aikaansaava veikko. Niinpä kevään -97 aikana valmistui ensin suvun logoehdotelmat ja sitten syksyn 1997 aikana, kun opetus luokalla oli edennyt niin pitkälle, valmistui toista kymmentä vaakunaehdotelmaa. Niiden joukossa oli muutama oikein hyvä. Valitsimme sitten mielestämme sopivimman. Se oli Jaana Mäki-Jussilan ehdotus. Saimme koululta luvan käyttää sitä jo sukukirjamme kanteen. Kiire oli, sillä sukukirjan kansi meni seuraavana päivänä painoon.

Vaakunaehdotelma lähetettiin sitten Suomen Heraldisen seuran hyväksyttäväksi. Siellä vaadittiin, että yläreunan havut piti muuttaa rakenteeltaan selvemmiiksi. Niin Jaana Mäki-Jussila teki. Uuden ehdotuksen Heraldinen seura hyväksyi. Vaakuna rekisteröitiin.

Suomen Heraldinen seura on merkinnyt rekisteriinsä numerolla 827 vaakunan, jonka omistaa LEPPÄSLÄISTEN SUKUSEURA.

Vaakunan värit: Vaakunan tunnusvärit ovat punainen ja kulta.

Vaakunaselitys: Punaisella kilvellä havukoroinen lakio ja lapikas, jonka kärki osoittaa

vasemmalle; molemmat kultaa.

Perustelu: Punainen on vanhastaan suvun käyttämä tunnusväri. Lapikas viittaa suutari-perinteisiin ja sen suunta suvun nimien Leppänen, Leppimäki, Lepäntalo, yhteiskäsittienä leppäsläiset, alkukirjaimeen. Havukoro viittaa kotiseutuun, Kankaanpäähän.

Helsingissä 3.3.1998

Suomen Heraldinen seura

nimikirjoitus epäselvä nimikirjoitus epäselvä
Puheenjohtaja Rekisterinhoitaja

Alaviite: Vaakunaa tarkastellaan itsestä käsin niinkuin kilpi olisi edessämme, siksi "...kärki osoittaa vasemmalle".

Taiteilija Jaana Mäki-Jussila

